

**T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU**

Psikoloji Anabilim Dalı (Psikoloji Programı)

**Ergenlerde Duygusal Zeka Özellikleri İle Psikolojik
Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**

Yüksek lisans tezi

Osman Ergün

115201132

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz

İstanbul: 2016

**T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU**

Psikoloji Anabilim Dalı (Psikoloji Programı)

**Ergenlerde Duygusal Zeka Özellikleri İle Psikolojik
Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**

Yüksek lisans tezi

Osman Ergün

115201132

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz

İstanbul: 2016

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerde Duygusal Zeka Özellikleri İle Duygusal Zeka Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

[22.03.2016]

Osman ERGÜN

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

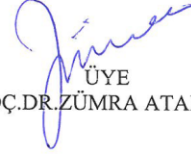
02.03.2016

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim dalı psikoloji yüksek lisans öğrencilerinden 115201132 numaralı **Osman ERGÜN**'ün "*İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Ergenlerde Duygusal Zeka Özellikleri İle Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 17.02.2016 tarih ve 2016/04 sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 48. maddesi gereğince (6.) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~uygunluk~~oybirliği ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

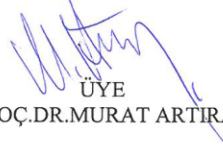
İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
PROF.DR.MEHMET ENGİN DENİZ

ÜYE
DOÇ.DR.ZÜMRA ATALAY

ÜYE
YRD.DOÇ.DR.MURAT ARTIRAN

ÖZET

ERGENLERDE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLE DUYGUSAL ZEKA ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

OSMAN ERGÜN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Danışman: Mehmet Engin DENİZ

Şubat, 2016- 132 sayfa

Bu çalışmanın amacı; ergenlerin duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyet, sınıf, okul kardeş sayısı, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne ve babanın yaşama durumu, anne ve babanın birliktelik durumu, aile gelir durumu, aile tipi, ilgilenilen ders dışı aktiviteler değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşma ve ilişki var mıdır şeklindeki sorulara yanıt aramaktır.

Araştırma 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı İstanbul İli Avrupa yakası, Küçükçekmece ilçesindeki Zehra Mustafa Dalgıç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sefaköy Anadolu Lisesi ve Küçükçekmece Anadolu Lisesinde 9. 10. 11. ve 12. sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrenciler arasından tesadüfi küme örnekleme yoluyla 179'u kız, 181'i erkek toplam 360 kişiden oluşmaktadır.

Bu araştırmada öğrencilerin kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla 'Kişisel Bilgi Formu', psikolojik sağlamlıklarını ölçme amacıyla 'Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, ve duygusal zeka özelliklerini ölçme amacıyla 'Duygusal Zeka Ölçeği' kullanılmıştır.

Bu çalışmada verilerin analizi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini ortaya koyacak bir model şeklinde ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan anketler ve ölçekler ile toplanan verilere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar bulunmuş, elde edilen sonuçlar tablo olarak bulgular bölümünde yorumlanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 15.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; Duygusal zeka alt boyutlarından sadece duygusallık alt boyutunun psikolojik sağlamlık üzerinde anlamlı düzeyde etkili olduğu, duygusal zekanın psikolojik sağlamlık üzerinde etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur.

Duygusal zeka ölçeği alt boyutları olan iyioluş, özkontrol, duygusallık ve sosyallik ile psikolojik sağlamlık alt boyutları olan bireysel, aile/bakım verenler ve bağlam/kaynak arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Duygusal Zeka, Psikolojik Sağlamlık.

SUMMARY

RELATIONSHIP BETWEEN RESILIENCE AND EMOTIONAL INTELLIGENCE OF ADOLESCENT

OSMAN ERGÜN

GRADUATE THESIS, PSYCHOLOGY

ADVİSER: MEHMET ENGİN DENİZ

February, 2016-132 Pages

The purpose of this research is try to answer to these questions like is there a relationship and difference between emotional intelligence and resilience of adolescent and variables that gender, class, school, number of sibling, education level of parents, marital status of parents, income of parents and free time activities.

The research is conducted on 360 students (179 girls, 181 boys) who studies at Zehra Mustafa Dalgıç Profession and Technical High School, Sefaköy Anatolian High School and Küçükçekmece Anatolian High School in Istanbul at 2015-2016 educational year.

In this research to determine of individual information of students is used 'Personal Informational Form', to measure of resilience of students is used 'Child and Adolescent Resilience Scale' and to measure of emotional intelligence of students is used 'Emotional İntelligence Scale Short Form'.

İn this research a model that show the effects of independet variables on dependent variables is analysed with surveys and scales which used in this research, frequency and perceptions of datas found with surveys and scales which used in this research. The results are explained on tables in 'finding' of data. SPSS 15.0 is being used on analysing.

The result of this research; general emotional intelligence is effective on resilience. Furthermore only sensuality which is a sub dimension of emotional intelligence is effective on resilience, there is a positive relationship between levels of well being, self control, sensuality, sociality which are sub dimensions of

emotional intelligence scale and individual, family/care givers, context/source which are sub dimensions of emotional scale.

Key Words: Adolescent, Emotional Intelligence, Resilience.

ÖNSÖZ

Ergenlik çocukluk döneminin sonu olan, fiziksel, duygusal ve sosyal alanda değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde birey yaşama uyum sağlama, stresli yaşam olaylarına karşı mücadele etme şeklinde girişimlerde bulunmaya başlar. Bu dönem psikolojik sağlamlık ve psikolojik sağlık açısından en önemli dönemlerdendir. Psikolojik olarak sağlam ve duygusal zekası yüksek bireylerin yetişmesi gelecekte psikolojik sağlamlığı ve duygusal zeka özellikleri yüksek bir toplumun kurulması demektir.

Bireyin hayatında stres kaynaklarının çokluğu, sürekli değişen yaşam koşullarına uyma zorunluluğu, elinde olan veya olmayan nedenlerle zorlu yaşam koşullarının içinde bulunma olanağı, okul ve iş yaşamından kaynaklanan stres şeklinde bireyin yaşam içerisinde karşılaşılabileceği her şey onun psikolojik sağlamlık düzeyinin yüksek olmasını gerektirmektedir. İnsanın sosyal bir varlık olmasının doğal sonucu olan diğer insanlarla iletişim, sosyal hayata ve iş hayatına adaptasyon, empati vb. durumlar da bireyin duygusal zekasının yüksek olması ile ilgilidir. Sosyal hayat ve iş hayatı tüm stres kaynakları ve değişen yaşam olaylarını içinde barındırdığı gerçeği göz önüne alınarak duygusal zeka özellikleri ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesinin önemli olduğu bir açıktır.

Öncelikle, beni öğrencisi olarak kabul etme nezaketinde bulunan, bu çalışmanın her aşamasında bana yol gösteren, özellikle nazik, sabırlı ve anlayışlı tutumuyla motivasyonumu sürekli artıran tez danışmanım sayın Prof. Dr. Mehmet Engin DENİZ'e kalbi teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırmanın yapılmasında yardımlarını esirgemeyen ve çeviriler aşamasında bana yardımcı olan değerli arkadaşım Serkan ACİ'ye, görüşleri ve önerileriyle bana yol gösteren rehber öğretmen arkadaşım Adil UYAN'a, haklarını ödeyemeyeceğim aileme sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, 2016

Osman ERGÜN

KISALTMALAR

- KHO : Kara Harp Okulu
- MIT : Multiple İntelligence Theory
- KTÜ : Karadeniz Teknik Üniversitesi
- EQ : Emotional Quotient
- IQ : Intelligence Quotient
- Akt : Aktaran
- TL : Türk Lirası
- ÖSS : Öğrenci Seçme Sınavı
- \bar{X} : Ortalama
- SS : Standart sapma
- p : Anlamlılık düzeyi
- n : Örneklem/gruptaki örneklem sayısı
- t : t değeri
- r : Pearson korelasyonu
- B : Regresyon katsayısı
- β : Standardize regresyon katsayısı
- vb : Vebenzerleri
- yy : Yüzyıl

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	v
Özet.....	vi
Summary.....	vii
Kısaltmalar.....	x
Tablolar Listesi.....	xi

I Bölüm

Giriş.....	1
Problem Cümlesi.....	3
Alt Problemler.....	4
Çalışmanın Amacı ve Önemi.....	5
Varsayımlar.....	6
Sınırlılıklar.....	7
Tanımlar.....	8

II Bölüm

1. Psikolojik Sağlamlık.....	9
1.1.Psikolojik Sağlamlık Kavramı.....	9
1.2.Psikolojik Sağlamlık İle İlgili Tanımlar.....	10
1.3.Psikolojik Sağlamlığı Yüksek Bireylerin Özellikleri.....	12
1.4.Psikolojik Sağlamlığın Boyutları.....	14
1.5.Psikolojik Sağlamlık İle İlgili Faktörler.....	15
1.5.1. Risk Faktörleri.....	14
1.5.2. Koruyucu Faktörler.....	15
1.5.3. Olumlu Sonuçlar.....	18
1.6. Psikolojik Sağlamlık İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	19
2. Duygusal Zeka.....	25
2.1 Duygu ve Zeka Kavramları.....	25
2.2 Duygusal Zeka Kavramı.....	28
2.3. Duygusal Zeka İle İlgili Tanımlar.....	31
2.4. Duygusal Zeka İle İlgili Araştırmalar.....	32

2.5. Duygusal Zekası Yüksek Bireylerin Özellikleri.....	37
2.7. Duygusal Zekanın Unsurları.....	38
2.8. Duygusal Zeka Modelleri.....	39
3. Ergenlik.....	46
3.1. Ergenliğin Başındaki Bireyin Özellikleri.....	48
3.2. Ergenliğin Ortasındaki Bireyin Özellikleri.....	48
3.3. Ergenliğin Sonundaki Bireyin Özellikleri.....	49
3.4. Ergenlik Dönemine İlişkin Kuramlar.....	49
3.4.1. G. Stanley Hall'ın Kuramı.....	49
3.4.2. Psikanalitik Kuram.....	50
3.4.3. Öğrenme Kuramı.....	51
3.4.4. Sullivan'ın Kuramı.....	51
3.4.5. Lewin'in Kuramı.....	52
3.4.6. Antropoloji Kuramı.....	53
3.4.7. Spranger'in Kuramı.....	53
3.4.8. Ericson'un Kuramı.....	53
3.5. Ergenlikte Gelişim.....	54
3.5.1. Ergenlikte Gelişimi Etkileyen Faktörler.....	55
3.5.2. Ergenlikte Bedensel Gelişim.....	55
3.5.3 Ergenlikte Cinsel Gelişim.....	56
3.5.4. Ergenlikte Cinsel Gelişim İle İlgili Kuramlar.....	57
3.5.4.1. Psikanalitik Kuram.....	57
3.5.4.2. Öğrenme Kuramı.....	57
3.5.4.3. Sosyolojik Kuram.....	57
3.5.4.4. Kişiler Arası İlişkiler Kuramı.....	57
3.5.5. Ergenlikte Duyguların Gelişimi.....	58
3.5.6. Ergenlikte Ahlak Gelişimi.....	59
3.5.7. Ergenlikte Kişilik Gelişimi.....	59
3.5.8. Ergenlikte Zihinsel Gelişim.....	61

III. Bölüm

4.Yöntem.....	62
4.1 Araştırma Modeli.....	64
4.2 Evren ve Örneklem.....	64
4.3 Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları.....	64
4.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	65
4.3.2 Duygusal Zeka Ölçeği.....	65
4.3.3 Çocuk ve Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği.....	65
4.3.4 Verilerin Toplanması.....	66
4.3.5 Verilerin Analizi.....	66

IV. Bölüm

5.Bulgular.....	68
5.1. Demografik ve Betimsel Bulgular.....	68
5.2. Psikolojik Sağlamlık Ölçeğine Ait Bulgular.....	69
5.3. Duygusal Zeka Ölçeğine Ait Bulgular.....	80
5.4. Duygusal Zeka ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	92

V. Bölüm

6.Tartışma ve Yorum.....	95
Sonuç.....	106
Öneriler.....	107
Kaynakça.....	108
Ekler.....	122
Ek-1 Kişisel Bilgi Formu.....	122
Ek-2 Duygusal Zeka Özellikleri Kısa Form.....	124
Ek-3 Çocuk ve Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği.....	125
Ek-4 İzin Onayı.....	126
Öz Geçmiş.....	127

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Duygusal Zeka Modelleri

Tablo 2.2 Bar-On'un Duygusal Zeka Modeli

Tablo 2.3 Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli

Tablo 4.1 Ergenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Tablo 4.2 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

Tablo 4.3 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Tablo 4.4 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Sınıfa Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.5 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.6 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.7 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.8 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Yaşam Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Tablo 4.9 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Tablo 4.10 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Aile Gelirine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.11 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Aile Tipine Göre t Testi Sonuçları

Tablo 4.12 Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Ders Dışı Etkinlik Tercihine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.13 Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

Tablo 4.14 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Tablo 4.15 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Sınıfa Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.16 Duyusal Zeka Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.17 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.18 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.19 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Yaşam Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Tablo 4.20 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Tablo 4.21 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Aile Gelirine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.22 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Aile Tipine Göre t Testi Sonuçları

Tablo 4.23 Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Ders Dışı Etkinlik Tercihine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Tablo 4.24 Duygusal Zeka Ölçeği ile Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi

Tablo 4.25 Duygusal Zekanın Psikolojik Sağlamlık Üzerindeki Etkisine Ait Çoklu Regresyon Analizi

Tablo 4.26 Duygusal Zekanın Psikolojik Sağlamlık Üzerindeki Etkisine Ait Basit Regresyon Analizi.

I.BÖLÜM

GİRİŞ

Psikolojik sağlamlık bireyin stresli yaşam koşulları karşısında kendisini toparlayabilmesi, stresli yaşam olaylarının üstesinden gelebilmesidir (Tanrıku, Sülukoğlu Meşeli, 2015). Bu kavram ilk defa Suzanne Kobasa tarafından 1975-1986 yılları arasında yaptığı bir çalışmanın sonucunda ortaya atılmıştır (Durak, 2002). Bu bakımdan alanyazında eski bir kavram değildir. İngilizce resilience kavramının Türkçe karşılığıdır. Resilience kavramının Türkçe karşılığının ne olacağı konusunda çalışmacılar arasında fikir birliğine varılmış değildir (D. Gökmen, 2009; Kırımoğlu, Yıldırım, Temiz, 2010). Yılmazlık (Öğülmüş, 2001; Özcan, 2005; Gürgan 2006b), kendini toparlama gücü (Terzi, 2006), dayanıklılık (Tařđın ve etin, 2006), ve psikolojik sağlamlık (Gizir ve Aydın, 2006; Kararımak, 2007) resilience kavramının Türkçe karşılığı olarak kullanılmaktadır.

Psikolojik sağlamlık genel anlamda yaşanılan olumsuzluklar karşısında bireyin mücadele ederek iyi halini koruyabilme becerisi olarak ifade edilebilir (Basım ve etin 2011).

Duygusal zeka kavramı her ne kadar Plato (Öveç 2012), Aristoteles ve Sokrates'in (Köse, 2009: 9) ifadelerine dayandırılarak açıklansa da akademik alanda tıpkı psikolojik sağlamlık kavramı gibi kullanımı oldukça yenidir (Maboçoğlu, 2006). Duygusal zeka kavramının akademik alanda kullanımı 1983 yılında Gardner'ın Duygusal Zeka adlı çalışmasıyla başlamıştır (Smith ve diğerleri, 2012: 436). Thorndike'nin 1920 yılında zeka üzerine yaptığı çalışmalar da duygusal zeka kavramının oluşmasında oldukça önemlidir (Hançer ve Tanrıverdi, 2003: 213).

1980'li yıllara kadar kişinin başarisının temelinin IQ (Intelligence Quotient) olduğu varsayılmıştır (Baldık, 2005: 305; Maboçoğlu, 2006; Ergül, 2010: 97). Gardner'ın çalışması ile EQ (Emotional Quotient) kavramının da önemi anlaşılmış akademik ve sosyal alanda başarı için gerekliliği ortaya konulmuştur (Öveç, 2012).

Duygusal zeka ile ilgili tanımlar incelendiğinde bireyin kendisinin ve başkalarının hislerini tanıyabilme, kendini motive edebilme ve duygularını kontrol edebilme becerisi olarak özetlenebilir (Goleman, 2000: 393).

Ergenlik bireyin çocukluktan çıkıp gençliğe geçiş yaptığı kendine özgü bir aşamadır. Bu dönemde bireyler hem duygusal hem de fiziksel bir takım değişikliklere uğrarlar. Kız çocuklarında 11-13 yaş, erkeklerde 15-17 yaş ergenliğe giriş, 18-21 yaş ise ergenlikten çıkış yaş aralıkları olarak kabul edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 17).

Ergenlik döneminde duygusal değişimlerin olması, ebeveynlerle çatışmaların varlığı, arkadaş grupları ve sosyal çevreyle ilişkiler, duyguların değişmeye başlaması ile ergenlerin yeni duygularını anlamlandırma çabaları ve tüm bunların oluşumunda bireyin psikolojik olarak karmaşık bir dönemin içinde bulunması nedeniyle bu çalışmada ergenlerin psikolojik sağlımlıkları ile duygusal zekaları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bu çalışmada ergenlerin duygusal zekaları ile psikolojik sağlımlıkları arasında ilişki olduğu, ergenlerde duygusal zeka yükseldikçe psikolojik sağlımlıklarının da yükseldiği varsayılmaktadır.

PROBLEM CÜMLESİ

Bu çalışmanın problem cümlesi; ergenlerin duygusal zeka özellikleri ile ergenlerin cinsiyetleri, okudukları sınıf düzeyi, kardeş sayıları, anne ve babalarının eğitim durumları, anne babalarının medeni durumları, ailelerinin ekonomik durumları, aile tipleri ve ders dışı aktivite türleri ile psikolojik sağlıkları arasında ilişkilerle ilgili sorulara cevap aramaktır.

ALT PROBLEMLER

Bu çalışmada aşağıdaki problemlere yanıt aranacaktır.

- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile gidilen sınıf arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile kardeş sayısı arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile annenin eğitim durumu arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile babanın eğitim durumu arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile anne ve babanın medeni halleri arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile anne ve babanın yaşıyor olması arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ailenin gelir durumu arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile aile tipi arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ders dışı aktiviteye sahip olma arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmada Küçükçekmece ilçesinde lise okuyan ergen öğrencilerde Ergenlik döneminde duygusal zeka özellikleri ile psikolojik sağlık durumları arasında ilişkinin var olup olmadığı araştırılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri, sınıfları, kardeş sayıları, anne ve babalarının eğitim durumları, ebeveynlerinin hayatta olup olmadıkları, ailelerinin birliktelik durumları ve aile tipleri, ailelerinin ekonomik düzeyleri ve ders dışı aktivite türleri ile duygusal zeka özellikleri ve psikolojik sağlık durumlarının araştırılması bu çalışmanın konusu ve amacıdır.

Yapılan literatür çalışmasında Küçükçekmece’de ergenlerde duygusal zeka özellikleri ile psikolojik sağlamlığın karşılaştırılması konulu herhangi bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın alanyazında Küçükçekmece evreninde tek ve ilk çalışma olması önemini ortaya koymaktadır.

VARSAYIMLAR

Bu araştırmanın varsayımları şunlardır:

1. Araştırma için kullanılan ölçme araçları, araştırmanın amacına ve içeriğine uygundur.
2. Kullanılan tüm ölçekler, geçerli ve güvenilirlerdir.
3. Araştırma için anketlere katılan çalışma grubu, ortaöğretim kurumlarında okuyan ergen evrenini temsil etmektedir.
4. Araştırmaya katılan öğrencilerin tümü kullanılan ölçme araçlarındaki sorulara verdikleri cevaplarda gönüllü, içten ve samimidirler.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır.

1. Araştırmanın örneklem grubu 2015-2016 eğitim öğretim yılında, Küçükçekmece ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan Zehra Mustafa Dalgıç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sefaköy Anadolu Lisesi ve Küçükçekmece Anadolu Lisesi'nden seçilen öğrencilerle sınırlıdır.
2. Araştırmada elde edilen veriler 'Kişisel Bilgi Formu', ve 'Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği Kısa Form' ve 'Psikolojik sağlamlık Ölçeği Ergen Formu' ile toplanan bilgilerle sınırlıdır.
3. Araştırma, kullanılan istatistiksel analizlerle sınırlıdır.

TANIMLAR

Duygusal Zeka: Kendi duygularını tanıma, yeni duygulara açık olma, kendini kabul etme, başarıya güdülenme, diğer bireylerin duygu ve isteklerini anlama, onları önemseme, onlarla iletişim kurma, ikna ve uzlaşma yetisine sahip olma, ekip çalışması yapma ve iletişim becerisine sahip olma yetenekleridir (Bridge, 2003: 12).

Psikolojik Sağlık: Genel olarak psikolojik sağlık olumsuz yaşam şartlarına, stresli yaşam koşullarına ve yoksunluk şeklindeki faktörlere odaklanmaktadır. Ayrıca; psikolojik sağlık kavramı riskli yaşam koşullarına karşın başarının sağlanması için gerekli bireysel özellikleri içermektedir (Çelik, 2013).

Ergenlik: Ergenlik dönemi erkeklerde kıllanmanın başladığı, cinsel olgunlaşmanın olduğu, sesin kalınlaştığı ve fizyolojik ve psikolojik olarak yetişkin özelliklerine bireyin sahip olmaya başlanılan dönemdir. Kızlarda ise kalçaların genişlediği, göğüslerin belirginleştiği, adet kanamalarının başladığı, erkeklerde olduğu gibi fiziksel ve psikolojik olarak yetişkin özelliklerine sahip olduğu dönemdir ergenlik. Ergenlik dönemi başlangıcı kızlar için 11-13, erkekler için 13-15 yaş aralıklarına karşılık gelmektedir. Kızlarda 14-16, erkeklerde ise 15-17 yaş aralıkları orta ergenlik ve hem kızlarda hem de erkeklerde 18-21 yaş aralığı ise ergenliğin sona erdiği dönem olarak kabul edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 17).

II. BÖLÜM

1. PSİKOLİJİK SAĞLAMLIK

1.1. PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK KAVRAMI

Psikolojik sağlamlık sözlükte İngilizce bir kavram olan resilience kelimesinin Türkçesi olarak geçmektedir. Living English Dictionary Sözlüğü'nde resilience kelimesi geri fırlama, esneklik, çabuk iyileşme kabiliyeti şeklinde Türkçeye çevrilmiştir (Living English Dictionary, 2013, 631). Redhouse sözlükte resilience kelimesi direnç, dirençlilik, çabuk iyileşme gücü, zorlukları yenme gücü ve esneklik şeklinde Türkçeye çevrilmiştir.(Redhose, 2008, 441).

Psikolojik sağlamlık kavramı ilk olarak İllions Bell Telephone şirketinde 1975-1986 yılları arasında şirket yöneticileri üzerinde yapılan bir çalışmada psikolog Suzanne Kobasa tarafından kullanılmıştır. Çalışmada yöneticilere her yıl belirli psikolojik testler uygulanmış ve çalışmanın sonunda yaşanan problemler ve stresli yaşam koşulları karşısında başa çıkma becerisi gösterebilmiş kişilerin ortak kişilik özelliklerine sahip oldukları ifade edilmiştir (Durak, 2002).

Psikolojik Sağlamlık kavramının Dünya üzerinde çalışılması son elli yılda olmuştur. İlk zamanlar hem içerik hem de sayı bakımından çok fazla bilimsel çalışma ortaya konmamıştır. Bu durum Michael Rutter'in 1987 yılında psikolojik sağlamlık konusu üzerine çalışmalarından sonra değişmiş ve dünya üzerinde çeşitli araştırmacılar tarafından araştırılmaya başlanmıştır (Golstein ve Brooks, 2013: 1).

Psikolojik sağlamlık kavramı literatüre yılmazlık (Öğülmüş, 2001; Özcan, 2005; Gürkan, 2006b), Kendini toplama gücü (Terzi, 2006), psikolojik sağlamlık (Gizir ve Aydın, 2006; Kararımak, 2007) ve dayanıklılık (Taşğın ve Çetin, 2006) kavramlarıyla kazandırılmıştır.

Psikolojik sağlamlık kavramının Türkçe literatürde karşılığının hangi kavram olacağına dair yapılan çalışmada, üniversitelerde öğretim üyesi olan, profesör veya doçent unvanlarına sahip 23 öğretim üyesine kendini toplama

gücü, toparlanma, güçlülük, psikolojik güçlülük, dirençlilik, yılmazlık, sağlamlık, psikolojik dayanıklılık, dayanıklılık ve psikolojik sağlamlık kavramlarından hangisinin resilience kelimesinin Türkçe karşılığını en iyi ifade ettiğini soran bir anket yapılmıştır. Anket sonucunda psikolojik dayanıklılık en yüksek oy oranına sahip olmuştur (Basım ve Çetin, 2011:3). Fakat bu çalışmada kullanılan ölçeğin adının psikolojik sağlamlık olması nedeniyle bu çalışmada psikolojik sağlamlık ifadesi tercih edilmiştir.

Psikolojik sağlamlık koruyucu bir güç olarak kabul edilmektedir. Bu kavramın araştırılması ile psikoloji biliminin önleyici işlevinin varlığı da düşünüldüğünde toplumun veya kişilerin ruh sağlığına önemli katkılar sunulmasına imkan sağlanabilmektedir (Altundağ, 2013). Psikolojik sağlamlık bireyin stresli yaşam olayları, zorlu yaşam koşulları sonucunda kendisini tekrar toparlayabilmesi, eski haline gelebilmesi anlamında kullanılan bir terimdir (Tanrıku, Sülukoğlu, Meşeli, 2015). Psikolojik sağlamlık kavramını bireyi koruması açısından bağışıklık sisteminin bir parçası ve organik bir yapı gibi açıklayan araştırmacılar da vardır (Deveson, 2003: 19).

1.2. PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLE İLGİLİ TANIMLAR

Psikolojik sağlamlık kavramı üzerinde alanyazında tam olarak fikir birliği sağlanamamıştır (D. Gökmen, 2009; Kırımoğlu, Yıldırım, Temiz, 2010). Araştırmacılar kendi araştırma konularına ve teorilerine göre psikolojik sağlamlık kavramını açıklamaya çalışmışlardır (S. Taş, 2013; Basım ve Çetin, 2011:3).

Psikolojik sağlamlık bireyin strese maruz kaldığında stresin olumsuz etkilerinden en alt seviyede etkilenmesi, hastalıklara yol açabilme ihtimali bulunan olumsuzluklara karşı direnç oluşması ve iyilik halinin devamının sağlanması ile ilgili yeteneğin varlığıdır (Kurt, 2011).

Bireyin zorlukların üstesinden gelebilmesi ve bu durumun kişiyi daha da güçlendirmiş olacağına dair düşünce resilience kavramını ifade etmektedir. Bireyin zorlu yaşam koşulları karşısında direnç göstermesi de psikolojik sağlamlık kavramını karşılamaktadır (Terzi, 2008: 1-3).

Psikolojik sağamlık kişinin zorlu yaşam deneyimleri ve stresle başa çıkma becerilerini ifade eden bir kavramdır (akt. Nartgün ve Mor, 2015).

Bireyin yaşamı içerisinde zorlu bir olay ya da durumla karşılaştığında bu durumdan daha güçlenmiş bir Şekilde çıkmayı, yaşanılan kriz zamanında gelişim gösterebilme becerisini ve bunların sonucu olarak dayanıklı olmayı içeren bir kavramdır psikolojik sağamlık (akt. Güzeller, Bayraklı, Kaner, 2011).

Tuage ve diğerleri psikolojik sağamlığı yaşam koşullarının değişmesi karşısında gösterilen tepkide esnek olabilme ve olumsuz deneyimlerin ardından kendini toparlayabilme gücü olarak ifade etmektedirler (Kutunis ve Yıldız, 2014).

Psikolojik sağamlık bireyin zorluklar ve problemlerle karşılaştığında kendini toparlayabilmesi ve tekrardan başarıya odaklanabilme becerisidir (etin ve Basım, 2011). Bu becerinin nedeni, psikolojik sağamlığı yüksek bireylerin değişken ve belirsiz ortamlara uyum sağlamada daha başarılı olmalarıdır (Akçay, 2012: 127).

Psikolojik sağamlık özellikle iki açıdan incelenmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki; özellikle klinik psikoloji alanında mental sağlığın korunması ve geri kazanılması için merkezi faktörlerin belirlenmesi, diğerleri stres ve olumsuz olayların üstesinden gelinebilmesidir. Bu Şekilde özellikle işlere daha uygun kişilerin yerleşmesinin sağlandığı savunulmaktadır (akt. Bitmiş, Sökmen, Turgut, 2013).

Genel olarak psikolojik sağamlık olumsuz yaşam Şartlarına, stresli yaşam koşullarına ve yoksunluk Şeklindeki faktörlere odaklanmaktadır. Ayrıca; psikolojik sağamlık kavramı riskli yaşam koşullarına karşın başarının sağlanması için gerekli bireysel özellikleri içermektedir (elik, 2013).

Tüm tanımlar psikolojik sağamlıkla ilgili iki temel konu üzerine odaklanmıştır: birincisi önemli bir tehdit veya yaşamsal zorluğa maruz kalınma durumu, ikincisi ise yaşanılan bu tehdit veya zorluğun üstesinden gelme, ayakta kalabilme ya da yeni duruma uyum sağlayabilme becerisinin var olmasıdır (akt. Bayraklı ve Kaner, 2010).

Araştırmacıların psikolojik sağlamlıkla ilgili bulguları incelendiğinde zorlamalı yaşam sonucunda bu zorlu yaşama uyum sağlama veya zorlu yaşamla baş etme şeklinde faktörlerin temel alındığı görölmektedir (Gökçen, 2015).

1.3. PSİKOLOJİK SAğLAMLIğI YÜKSEK BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ

Psikolojik sağlamlığı yüksek bireyler stresli yaşam olayları karşısında kaçınmacı yaklaşımlar yerine problem çözüme ve planlama gibi yaklaşımları tercih ederler. Bu bireylerin daha az rahatsızlık yaşamalarının nedeni etkili başa çıkma yöntemlerini bilmeleri ve kullanmalarındır (Klag ve Bradley, 2004).

Psikolojik sağlamlığı yüksek bireyler içten, dayanıklı, problemleri rahatça çözebilen, sosyal iletişimi iyi düzeyde, benlik saygısı yüksek, zorluklar karşısında zor mücadele eden, empati ve içsel yükleme yapabilme yeteneklerine sahiptirler (Gürkan, 2006a).

Psikolojik sağlamlığı yüksek bireyler sosyal, duygusal ve bilişsel olmak üzere üç kategoride açıklanmaktadır.

Sosyal Özellikler: Arkadaşlık kurma becerisi yüksek, olumlu ilişkiler kurma ve geliştirme becerisi yüksek, etkili iletişim becerilerine sahip ve gerektiğinde yardım bulabilecek olmasına rağmen yardım almada isteksizlik şeklinde özellikleri içermektedir.

Duygusal Özellikler: Güçlü öz yeterlilik duygusu olan, özgüven yüksek, özsaygı ve kendini kabul özellikleri var olan, duygularını denetleyebilen ve duygularının farkında olan, kaygı ve engellenme durumlarına karşı kolay yılmayan, uyum sağlama becerileri yüksek olan bireylerin özelliklerini içermektedir.

Bilişsel/Akademik Özellikler: başarı motivasyonu yüksek, planlama yeteneğine sahip, geleceği düşünebilme yeteneği olan, stresli veya travmatik durumlarda mantıklı çözümler üretebilen, şans ve yetenek şeklindeki dışsal yüklemelerden çok çaba ve çalışmak şeklindeki içsel yüklemelere önem veren,

çevresini motive etme ve harekete geçirme yeteneğine sahip olma şeklindeki bireysel özellikleri içermektedir (akt. Koç Yıldırım, 2015).

1.4. PSİKOLOJİK SAĞLAMLIĞIN BOYUTLARI

Psikolojik sağlamlığın bağlanma, kontrol, ve güçlülük olmak üzere üç boyutu vardır.

Psikolojik sağlamlığın bağlanma boyutu, bireyin yaşamın zorlukları karşısında yaşamdan uzaklaşmak yerine yaşamın içine girme çabasıdır. Olumsuzluklara karşın iyimser bakış açısını koruyabilme becerisi, hedefe ulaşma konusunda inancın varlığı ile beraber ısrarcı olabilme becerisi ve yaşanan olaylar karşısında yaşama yabancılaşma yerine olayların ilginç hale gelebilmesi için yeteneğin varlığını ifade eder bağlanma. Bağlanma boyutu bunlara ek olarak bireyden yaşamını ve amaçlarını anlamlı bulmasını ve bağlanmanın bir sonucu olana bireyin elinden geleni yapmasını da içermektedir (Durak, 2002)

Bağlanma duygusu yüksek bireylerin kendilerini işe odaklamaları diğer bireylere göre daha yüksektir, kendilerini adayabilirler, çevrelerine karşı daha meraklı ve ilgili bireylerdirler (Williams, 2001).

Psikolojik sağlamlığın kontrol boyutu, bireylerin yaşam karşısında aktif tutumlarını, olayları hayal ettikleri, düşündükleri, söyledikleri ve davranışlarıyla etkileyebileceklerine ve değiştirebileceklerine olan inançlarının varlığını ifade etmektedir (Kalg ve Bradley, 2004).

Kontrol kişinin duygularını, hareketlerini, içinde bulunulan şartları etkileyerek istenilen sonuçlara ulaşılması amacıyla kişinin davranışlarında ortaya çıkar. Bundan dolayı kontrol duygusu yüksek bireyler yaşam olaylarını ortaya çıkaran şartları ve bunları belirleme potansiyeli olan olayları etkileyebileceklerine dair güçlü bir duygu taşırlar (Williams, 2001).

Psikolojik sağlamlığın güçlük boyutu, değişimden kaçınmak yerine onu ilerlemek ve fırsat olarak kabul etme olarak yorumlanmaktadır. Ayrıca bireyin değişen yaşam olayları karşısında daha yenilikçi, esnek ve açık tutumlarıyla beraber çevreleri ile etkileşim halinde olarak ve yaşayarak öğrenmeyi

içermektedir (Motan, 2002). Buna ek olarak güçlük boyutu bireyin değişimden korkması ve çekinmesine karşın, değişim, gelecekteki olayların üstesinden gelme ve yaşamda başarılı bir şekilde ilerlemenin bir kaynağı olarak görmesini de içermektedir (Durak, 2002).

Psikolojik sağlamlığın boyutları, bireyin yaşanan olaylar karşısındaki stresi düzeyini düşürür, bilişsel ve psikolojik olarak var olan olumsuz duyguların etkisini azaltır. Bireyin başa çıkma duygusunun oluşmasına katkıda bulunur (Sezgin, 2012: 491).

Psikolojik sağlamlığı tam olarak ifade edebilmek için koruyucu faktörlerin, risk faktörlerinin ve olumlu sonuçların da ifade edilmesi gerekmektedir (Tümlü, 2012; Gizir ve Aydın, 2006).

1.5. PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLE İLGİLİ FAKTÖRLER

Süzen (2015) Psikolojik sağlamlık ile ilgili faktörleri risk faktörleri ve koruyucu faktörler şeklinde gruplandırmakta iken, Tümlü (2012) psikolojik sağlamlık kavramının risk faktörleri, koruyucu faktörler ve olumlu sonuçlardan oluştuğunu belirtmektedir.

1.5.1. RİSK FAKTÖRLERİ

Risk faktörlerini Gürkan (2006a) bireysel (içsel) ve ailesel, toplumsal ve çevresel (dışsal) olmak üzere iki grup halinde değerlendirmektedir. Olumsuz deneyimlere sahip olma, erken doğma, okulda ders başarısızlıkları, erken yaşta annelik, kronik hastalık bulunması vb. şeklindeki etkenler içsel risk faktörlerine örnek olarak gösterilmektedir. Savaş, doğal afetler, ilgisiz ebeveynlere sahip olma, çocuk istismarları, toplumsal şiddete maruz kalma, sahip olunan sosyo-ekonomik seviyenin düşüklüğü, evsizlik ve ebeveynlerin hastalıkları şeklindeki faktörler de dışsal risk faktörlerini oluşturmaktadır (Gürkan,2006a).

Tümlü (2012) risk faktörlerini kişiyle ilgili risk faktörleri, aileyle ilgili risk faktörleri ve toplumsal risk faktörleri şeklinde gruplandırmaktadır.

Kişiyle ilgili risk faktörleri; zeka seviyesinin düşüklüğü, kaygılı bir kişiliğe sahip olma, öz güven yetersizliği, öz benlik saygısının düşük olması, sağlıklı ilgili problem yaşama, otokontrol yeteneğinin az olması, sorunlarla etkili başa çıkma becerisinde yetersizlik olması, öfkeli kişiliğe sahip olunması, kendini ifade etme konusunda yetersizlik ve davranışlardaki uyumsuzluğu ifade etmektedir.

Aileyle ilgili risk faktörleri; Ebeveyn hastalıkları, ebeveynlerden birinin yaşamını yitirmiş olması, boşanmış ebeveyne sahip olunması, ebeveyn ile iletişimde sorunların bulunması, tutarsız veya sert disiplin anlayışına sahip ebeveynin varlığı, kardeşler arasında ilişkilerde sorunların varlığı, aile içi şiddet, ihmal ve istismarın varlığını ifade etmektedir (Tümlü, 2012).

Toplumsal risk faktörleri; sosyo-ekonomik seviyenin düşüklüğü, evde, okulda veya diğer alanlarda yetersiz hizmet görme, ait olunan toplumda lumlu rol model eksikliği, madde kullanımı, göç, işsizlik ve toplumsal olayların bulunduğu toplumun içinde olma şeklindeki durumları ifade etmektedir. (Tümlü, 2012).

Risk faktörleri genel olarak gelişimin önünde var olan engelleri ifade etmektedir. Stresli yaşam olaylarının varlığı bu engelleri ortaya çıkarmaktadır (Alnar, 2015).

1.5.2. KORUYUCU FAKTÖRLER

Bireyin risk faktörlerine maruz kalması sonucunda risk faktörlerinin olumsuz sonuçlarından kurtulmasını sağlayan faktörler koruyucu faktörler olarak adlandırılmaktadır (Tümlü, 2012).

Koruyucu faktörler bireyde veya bireyin çevresinde oluşabilecek sorunu ve problemleri davranışın ortaya çıkmasını engellemeye ya da azaltmaya çalışırken diğer taraftan bireyde var olan sorunun etkisinin azaltılmasına ve bireyin iyi oluş halinin devam etmesine katkıda bulunmaktadır (Korkut, 2007).

Koruyucu faktörler stresle başa çıkma yeteneğinin oluşmasında etkilidir. Etkili bir başa çıkma psikolojik, duygusal ve fiziksel yükü

hafifletmeyi amaçlar ve psikolojik sağlamlığın en önemli göstergelerindedir. İki temel başa çıkma stratejisi bulunmaktadır.

1. Problem odaklı başa çıkma stratejisi; Yeni becerilerin kazanılması, hissedilen ya da düşünölen engellerin kaldırılması ve alternatif çözüm yolları üretilmesi şeklindeki stresin kaynağının değiştirilmesi ve kontrol edilmesi amacıyla oluşturulan stratejiyi içermektedir (Folkman ve Lazarus, 1987). Zorluklarla ve stresli yaşam olaylarıyla karşılaşmak ve bunların üstesinden gelmek kişiyi geliştirici özelliğe sahiptir (Wilkinson, 2004: 2).

2. Duygu odaklı başa çıkma stratejisi; Stresi ortaya çıkaran etkenlere karşı mesafe koyma, sosyal destek arama veya etkenlerden kaçınmayı içeren ve stresi yaratan etkenleri bu şekilde yönetmeyi amaçlayan başa çıkma stratejisidir. Stresle başa çıkmada duygu merkezli stratejiyi ifade etmektedir (Folkman ve Lazarus, 1987).

Psikolojik sağlamlık ile ilgili alanyazında koruyucu faktörler içsel (bireysel) ve dışsal (çevresel) faktörler olarak iki grup halinde değerlendirilmektedir. İçsel koruyucu faktörler dört başlık altında açıklanmaktadır (Tümlü, 2012).

1. Sosyal yeterlilik; Diğer bireyler üzerinde olumlu etki bırakabilme becerisine sahip kişilerdir. Bu beceriler sayesinde sağlıklı sosyal etkileşimde bulunabilen bireylerdir. Sorumluluk, esneklik, empati, ilgi, iletişim becerileri, mizah duygusu bulunan bireyler sosyal yeterliliği yüksek bireylerdir.

2. Problem çözme becerileri; Karşılaşılan problemleri çözme ve problemin üstesinden gelme becerileri yüksek bireyleri ifade eden kavramdır. Derinlemesine ve esnek düşünebilen, iç kontrolü yüksek, planlama becerisine sahip bireylerde görölen özelliktir.

3. Bağımsızlık ya da özerklik; Benlik duygusu yüksek, diğerlerinden bağımsız hareket edebilme becerisi olan ve çevresi üzerinde etkili olabilme çabasını gösteren bireyleri ifade eden özelliktir.

4. Amaçlılık ve gelecek duygusu; Bu özelliğe sahip bireyler gelecekleriyle ilgili plan yapma ve planlarını gerçekleştirme amacıyla çaba sarf ederler, sabır, umut, iyimserlik şeklinde duygulara sahiptirler (Akt. Tümlü, 2012).

Dışsal faktörler aile içinde veya dışında kurulan ilişkilerde orta çıkmaktadır.

Aile Ortamı: Psikolojik sağlamlıkla ilgili olduğu görülen, fiziksel olarak kalabalık olmayan, organize edilmiş ev ortamını, tutarlı ve bireyin yaşına göre yapılandırılmış, kabul edici ve farklılıklara saygı gösteren ebeveyn tutumlarını, yeterli özen ve bakımın olması ve yakın ilişkilerin bulunduğu belirli aile üyelerini içeren ortam dışsal aile içi faktörleri ifade etmektedir.

Aile dışındaki ortam: Bireye yardım eden ve yol gösteren aile dışı bireylerin varlığını içeren belirli bireylerle ilişkinin doğası ve niteliği; okul, gündüz bakım evleri vb. yerlerde bireyin yetişkinlerle iletişim kurması da toplumsal kaynaklar maddelerini içermektedir (Eminağaoğlu, 2006).

Koruyucu özelliklerle ilgili dışsal faktörleri Krovetz (1990) maddeleştirmiştir.

- Ebeveynlerle yakın ilişki
- Ebeveynlere karşı güven duyma
- Aile ortamının iyi hissedilmesi
- Ev ortamının düzenliliği
- Ebeveynlerin yüksek eğitim düzeyine sahip olmaları
- Bireyin eğitimine destek verildiğini hissetmesi
- Sosyo-ekonomik avantajlara sahip olunması
- Arkadaşların sorumluluk sahibi olmaları ve kurallar konusunda dikkatli olmaları
- Okulun etkisinin hissedilmesi
- Çeşitli sosyal organizasyonlarda bulunulması
- Topluma karşı hissedilen güven duygusunun yüksek olması
- Alınan hizmetlere karşı olumlu duyguların varlığı

Bu özellikler bireyin doğrudan etkileme imkanına sahip olamamasına rağmen sonuçlarını hissedebildiği özellikleri ifade etmektedir (akt. Tümlü, 2012).

1.5.3. OLUMLU SONUÇLAR

Her bireyde risk faktörleri ve koruyucu faktörler aynı olmayabilir. Bundan dolayı, psikolojik sağlamlık ile ilgili akademik çalışmalarda risk faktörleri ve koruyucu faktörlerin yanı sıra yeterlilik ve olumlu sonuçlar da belirlenmiştir (Gürkan, 2006a).

Masten ve Reed (2002) bireylerde psikolojik sağlamlık süreci sonrasında oluşan olumlu sonuçları maddeleştirmişlerdir;

- Gelişimle ilgili görevlerin yapılması
- Akademik alanda başarı
- Sosyal alanda olumlu ilişkiler
- Suç davranışından uzaklaşma
- Psikolojik olarak sağlıklı olma
- Duygusal olarak daha az problem oluşması
- Mutluluk hissi
- Okula devam etme davranışının varlığı
- Spor alanında yaşına uygun tercihlerde bulunma
- Sosyal yardım alanında aktif süreçlere katılma
- Ders dışı etkinliklere daha fazla katılma
- Kuralla uyma davranışında daha özenli olma
- Yakın arkadaşlık ilişkilerinde daha başarılı olma
- Arkadaş grubu tarafından kabul görme
- Psikopatolojik herhangi bir durumunun olmaması
- Psikososyal uyumun gerçekleşmesi
- Bireyin kendini kabulünün gerçekleşmesi
- Yaşam doyumunun oluşması
- İyi halinin oluşması (akt. Gökçen, 2015).

Bu maddeler bireyin, koruyucu faktörler yoluyla risk faktörlerinin üstesinden gelmesi sonucunda oluşan olumlu sonuçları ifade etmektedirler (Kılıç, 2014).

1.6. PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Deniz ve Özer (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve psikolojik sağlımlıkları ile ilgili çalışma 523 kız, 243 erkek öğrenci ile Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin duygusal zeka alt boyutları ile psikolojik sağlımlıkları arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlımlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu çalışma Aydın (2010) tarafından yapılmıştır. Çalışma kapsamında KTÜ'den 449 öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda duygusal zeka ve alt boyutları, umut ve alt boyutları ile psikolojik sağlımlık arasında olumlu yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu bulunmuştur. Duygusal zeka ile psikolojik sağlımlık arasındaki ilişki diğer değişkenler arasındaki ilişkilere göre en yüksek çıkmıştır.

Toprak, 2014 tarafından yapılan ergenlerde mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlımlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu konulu çalışma liselerde okuyan 477 ergen ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda psikolojik sağlımlık ile mutluluk, yaşam doyumu arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Kadınların psikolojik sağlımlıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğu, ergenlerin anne ve babalarının hayatta olmaları ve eğitim durumları ile psikolojik sağlımlık arasında ilişki olmadığı bulunmuştur.

Turgut (2015) tarafından yapılan ergenlerin psikolojik sağlımlık düzeylerinin, önemli yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı açısından incelenmesi konulu çalışma 1022 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda kızların psikolojik sağlımlıklarının erkeklerden daha yüksek olduğu, önemli yaşam olayları yaşayan ergenlerin yaşamayanlara göre

psikolojik sağamlık düzeylerinin daha düşük olduğu, anne babanın hayatta olmasının psikolojik sağamlığı etkilemediği bulunmuştur.

Üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik sağamlıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi konulu çalışma üniversite sınavlarına hazırlanmakta olan toplam 495 ergen ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda kızların psikolojik sağamlıklarının erkeklere göre yüksek olduğu, problem çözme beceri düzeyi düşük öğrencilerin psikolojik sağamlık düzeylerinin problem çözme beceri düzeyi yüksek öğrencilere göre daha düşük olduğu, yaşam doyum düzeyi yüksek öğrencilerin yaşam doyumunu düşük öğrencilere göre psikolojik sağamlıklarının yüksek olduğu bulunmuştur (Oktan, 2008).

Farklı risk gruplarındaki ergenlerin psikolojik sağamlıklarının incelendiği çalışma Sipahioğlu (2008) tarafından Aksaray ilinde ortaöğretim okullarında okuyan 499 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda ailesi ile yaşayan ergenlerin tek ebeveynle yaşayan ergenlere göre, kızların erkeklere göre, fen ve Anadolu öğretmen lisesinde okuyanların Anadolu lisesinde okuyanlara göre psikolojik sağamlıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Atik (2013) tarafından liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz yansıtma ve içgörünün rolü konulu çalışma İstanbul ilinde liselerde okuyan toplam 568 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda bağlanma ile psikolojik sağamlık arasında pozitif ilişki olduğu ve bağlanmanın psikolojik sağamlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu, özyansıtma ve içgörünün bağlanma ile psikolojik sağamlık arasında aradeğişken rolü oynamadığı bulunmuştur.

Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağamlık ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması konulu çalışma İzmir’de lise 9. Sınıflarda okuyan 750 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda okul-içi ilişkilerde ilgi ve yüksek beklentiler, çevresel etkinliklere katılım ve ev-içi ilişkilerde ilgi alt boyutlarında erkeklerin kızlara oranla psikolojik sağamlık düzeylerinin daha yüksek olduğu; arkadaş grubundaki ilgi, arkadaş grubundaki yüksek beklentiler, empati, problem çözme, işbirliği ve iletişim ve eğitimsel beklentiler alt boyutlarında ise kızların erkeklere oranla psikolojik sağamlıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Çataloğlu, 2011).

Öğretmenlerin öz duyarlılıklarının psikolojik sağlık ve yaşam doyumunu açısından incelenmesi konulu çalıma Uşak ilindeki 422 öğretmen ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda öz duyarlık alt boyutlarından öz sevecenlik, paylaşımların bilincinde olma, bilinçlilik, özyargılama, izolasyon ve aşırı özdeşleşme ile psikolojik sağlık arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Ayrıca psikolojik sağlık ve yaşam doyumunun özduyarlık düzeyi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu ve anlamlı etkiye sahip oldukları bulunmuştur (D. Şahin, 2014).

Eraslan (2014) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlık ile depresif belirtiler ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide benlik saygısı, pozitif dünya görüşü ve umudun aracı rolünün incelenmesi konulu çalışma Türkiye'nin farklı üniversitelerinden 610 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda, benlik saygısının psikolojik sağlık ile depresif belirtiler arasındaki ilişkide tam aracı rol, psikolojik sağlık ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide ise kısmi aracı rol üstlendiği bulunmuştur. Pozitif dünya görüşünün ve umudun psikolojik sağlık ile yaşam memnuniyeti ve depresif belirtiler arasındaki ilişkide kısmi aracı rolü olduğu belirtilmiştir.

Polat, (2013) tarafından üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlıkları ile öz-anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu çalışma Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde okuyan 479 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda öz-anlayış puanları ile psikolojik sağlık alt boyutlarından öngörü, amaca ulaşma, lider olma, araştırmacı olma, güçlü olma, girişimci olma, iyimser olma ve iletişim arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur.

Marmara depremini yaşamış bireylerin psikolojik dayanıklılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmada, bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde eğitim, kişisel ve sosyal çevrelerine ait özelliklerin ve yaşlarının etkili olduğu görülmüştür. Bu değişkenlerin bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını artırdığı bulunmuştur (Süzen, 2015).

Gazi Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin stresli yaşam durumları karşısında etkili başa çıkmayı sağlayarak kişinin öznel iyi olmasını sağlayan

psikolojik dayanıklılık modeli araştırılmıştır. Araştırmada psikolojik dayanıklılığın bilişsel değerlendirme ve başa çıkma aracılığıyla iyi olmayı dolaylı etkilediği bulunmuştur (Terzi, 2005).

Sağlık kurumlarında iş tatmini ve örgütsel bağlılığın psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmada örgütsel bağlılığın psikolojik dayanıklılığı dolaylı etkilediği, iş tatmini ile psikolojik dayanıklılık arasında yüksek düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur (Alnar, 2015).

Altundağ (1013) tarafından anne-babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yaşam doyumu ve yalnızlık düzeylerinin yordayıcı etkisinin incelenmesi konulu araştırma yapılmıştır. Araştırmada psikolojik dayanıklılık, yalnızlık ve yaşam doyumlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamış, psikolojik dayanıklılık ile yaşam doyumları arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki bulunmuş, psikolojik dayanıklılık ile yalnızlık düzeyleri arasında negatif yönlü güçlü bir ilişki bulunmuştur.

Askeri hastanede çalışan hemşirelerin psikolojik dayanıklılık ve tükenmişlik düzeylerinin incelendiği çalışmada psikolojik dayanıklılık ile tükenmişlik arasında ters orantı olduğu; psikolojik dayanıklılık arttıkça tükenmişliğin azaldığı bulunmuştur (Tekin, 2011).

Bağlanma stilleri, başa çıkma stratejileri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada bağlanma stilleri ve başa çıkma stratejileri arasında ilişki bulunmuştur. Çalışmada bireyin psikolojik dayanıklılığının artması durumunda stresle başa çıkmada etkili stratejiler kullandığı belirtilmiştir (Aydoğdu, 2013).

Çevik kuvvet personelinin stresle başa çıkma tutumları, psikolojik dayanıklılık düzeyleri, demografik değişkenler ve iş doyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada iş doyum ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif ilişki olduğu, iş doyum arttıkça psikolojik dayanıklılığın da arttığı bulunmuştur (Kurt, 2011).

Düşük gelirli ailelerden gelen üniversite öğrencilerinin öz duyarlılık, sosyal bağlılık ve iyimserlik ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada öz duyarlılık ile psikolojik dayanıklılık arasında

pozitif dolaylı ilişki bulunmuştur, öz duyarlılık arttıkça psikolojik dayanıklılığın da arttığı ifade edilmektedir. Ayrıca sosyal bağlılığı yüksek bireylerin psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olduğu, psikolojik dayanıklılıkları yüksek bireylerin de sosyal bağlılıklarının yüksek olduğu bulunmuştur. İyimserlik arttıkça psikolojik dayanıklılığın da arttığı çalışmada ifade edilmektedir (Başak, 2012).

Düzce Üniversitesi hastanesinde çalışan hemşirelerin psikolojik dayanıklılık, algılanan stres ve depresyon değerlendirilmesi konulu çalışmada psikolojik dayanıklılık ile depresyon ve stres düzeyleri arasında negatif ilişki; psikolojik dayanıklılığın yüksek olduğu durumlarda depresyonun ve stresin düşük olduğu bulunmuştur (S. Taş, 2013).

Ergenlerde benlik kurgusu ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada psikolojik dayanıklılık ile benlik kurgusunun alt bileşenleri olan özerklik arasında negatif ilişki, ilişkisellik ve özerk-ilişkisellik değişkenleri arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Bir başka deyişle psikolojik dayanıklılık arttıkça özerklik azalmakta, ilişkisellik ve özerk-ilişkisellik artmaktadır (Koç Yıldırım, 2014).

Farklı cinsel yönelime sahip bireylerin, yaşam doyumu, psikolojik dayanıklılık ve stresle başa çıkma tarzları bakımından karşılaştırılmasını içeren çalışmada psikolojik dayanıklılık ile stresle başa çıkma tarzının alt bileşenlerinden olan kendine güvenli yaklaşım, sosyal destek arama ve iyimser yaklaşım ile pozitif yönde anlamlı ilişki, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım ile negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılığın cinsel yönelimle ilişkisi bulunmamıştır (Alkan, 2014).

İlkokul öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık, stres ve akademik iyimserlikleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada psikolojik dayanıklılığın algılanan stresin yordayıcılarından olduğu, akademik iyimserlik ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif anlamlı ilişki ve mesleki tükenmişlik ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif ilişki olduğu bulunmuştur (Yalçın, 1013).

Kadın sığınma evinde ve eşiyle birlikte yaşayan şiddet görmüş kadınlar arasındaki psikolojik dayanıklılık ve bağlanma durumlarının karşılaştırılmasının yapıldığı çalışmada kadın sığınma evinde yaşayan şiddet görmüş kadınların psikolojik dayanıklılıkları kocasının yanında yaşayan şiddet görmüş kadınlardan daha yüksek çıktığı bulunmuştur (D. Gökmen, 2009).

Madde kullanan ve kullanmayan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının araştırılmasını içeren çalışmada bu değişkenler ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (Gökçen, 2015).

Okul öncesi öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları üzerine araştırma konulu çalışmada öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile eğitim durumları arasında farklılık olmadığı, sosyal kaynaklar boyutunda anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur (Elif Selçuklu, 2013).

Özel eğitim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve mesleki sosyal destek düzeylerinin belirlenmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesi konulu çalışmada kadınların erkeklere, evlilerin bekarlara, özel eğitim alanı dışından olanların özel eğitim alan mezunlarına, yaşlı öğretmenlerin gençlere göre psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Uçar, 2014).

Özel eğitim okulu yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada yüksek lisans mezunlarının, 41 yaş ve üzeri yöneticilerin, diğer alan mezunu yöneticilerin, müdürlerin psikolojik dayanıklılıkları daha yüksek bulunmuştur (M. Gökmen, 2014).

Özel eğitime muhtaç çocuğu bulunan ailelerde psikolojik dayanıklılık ile aile yükü arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada değişkenler arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Diğer bir deyişle ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıkları arttıkça aile yükleri daha düşük hissedilmektedir (Bildirici, 2014).

Takıntılı Olma Düzeyinin Kişilerin Genel Kaygı, Benlik Algısı Ve Psikolojik Dayanıklılık Durumları Açısından incelenmesi konulu çalışmada

takıntılı olma düzeyiyle psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle takıntılı olma düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılık da artmaktadır (Y. Şahin, 2015).

Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Doğum Sıraları Ve Sosyal İlgü Düzeylerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerini Yordamadaki Rolünün İncelenmesi konusunun araştırıldığı çalışmada sosyal ilgi ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif ilişki, psikolojik doğum sırasının alt bileşenlerinden olan büyük çocuk, küçük çocuk psikolojik doğum sırasının psikolojik dayanıklılık ile pozitif yönde ilişkisi olduğu bulunmuştur (Kayacı, 2014).

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve psikolojik dayanıklılıklarının incelendiğı çalışma Atatürk Üniversitesi bünyesinde farklı fakültelerde eğitim gören 673 birey ile yapılmıştır. Çalışma sonucuna göre psikolojik dayanıklılık ile yalnızlık arasında negatif yönlü ilişki vardır. Yalnızlık duygusu azaldıkça psikolojik dayanıklılık düzeyi artmaktadır (Kılıç, 2014).

İstanbul'da Kredi Yurtlar Kurumu'nda kalan 455 kız öğrencinin yaşam anlam düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelendiğı çalışmada öğrencilerin yaşamda anlam seviyeleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda yaşamda anlam düzeyleri arttıkça öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarının da arttığı ifade edilmektedir (Parlak, 2014).

2. DUYGUSAL ZEKA

2.1. DUYGU VE ZEKA KAVRAMLARI

Duygu, duyduğumuz, duyumsadığımız her şeydir. Tutkularımızın, heyecanlarımızın, aşk ve sevgi gibi genel durumlarımızın, genel ve içgüdüsel hallerimizin genel adıdır (Cevizci, 1999: 268).

Duygu, bir kişinin içinde bulunduğu duruma ait memnuniyet veya memnuniyetsizlik durumlarını yansıtan davranıştır. Kişinin yaşadığı his ya da duygulanımdır (Santrock, 2012: 179).

Duygu, iç ve dış dünyanın etkileri sonucunda bireyde ortaya çıkan acı duyma veya hoşlanma şeklindeki hislerdir (Binbaşıoğlu, 1975: 152).

Psikologlar zekanın tanımı üzerinde fikir birliğine varamamışlardır. (Gander ve Gardiner, 2007: 374; Binbaşıoğlu, 1975: 98). Zeka kavramının somut bir cisim olmaması onun tanımlanması konusundaki en büyük engellerdendir. (Binbaşıoğlu, 1975: 98). Kimi araştırmacılar zekanın kalıtım yoluyla geldiğini kimileri de bellek, değerlendirici düşünce yakınsak ve ıraksak düşüncenin bileşenleri olarak görürler (Gander ve Gardiner, 2007: 374).

Zeka, olması gereken yerde ve zamanda toplumsal geçerliliği olan davranışlar sergileme, soyut kavramları anlamada hızlılık ve problemlere karşı zamanında ve hızlı çözüm yolları üretebilme yeteneğidir (Yaşlıoğlu, Pekdemir, Toplu, 2013:193).

Zeka; öğrenme, öğrenilenlerden faydalanma, yeni durumlara uyum sağlama, alternatif çözüm yolları üretebilme yeteneğidir (Yörükoğlu, 2008: 105).

Bir başka tanımda zeka kavramı yeni durumlara adapte olabilme becerisidir (F. Taş, 2007: 45). Aynı zamanda zeka testler aracılığı ile ölçülebilmekte ve ölçülen bireyler zeka türlerine göre kümelere ayrılabilir (Altinköprü, 1999: 99). İnsanlar bir takım özellikleri açısından ve zeka özellikleri bakımından aynı değildirler, çeşitli farklara sahiptirler (Çağlı, 1993: 282).

Strenberg'in üç aşamalı zeka kuramı adlı kuramı vardır. Bileşen alt kuramı, deneysel alt kuram, bağlantısal alt kuram üç aşamalı zeka kuramının alt kuramlarıdır (Miller, 2008: 348, Santrock, 2007: 295).

Zekanın farklı bir çok türü vardır. soyut zeka ve somut zeka iki genel kategoriye oluşturmaktadır. Geri zekalılık, üstün zekalılık ve orta grup zekalılık zekanın bireysel farklılıklarını ifade eden üç genel gruptur (Morgan, 2011: 276). Gardner zekayı aşağıdaki şekilde sekiz alan olarak ele almaktadır (Bowdon, 2015: 117).

- Dilsel Zeka: Hikayeler anlatabilen, olaylar uydurma yetisine sahip, espri yapabilen, okuma ve yazmayı seven, yaşına göre geniş kelime bilgisine sahip, sözel alanda iletişim becerisi yüksek ve kelime oyunlarını seven bireylere ait zeka özelliğidir (Döner, 2006: 105; R. Yılmaz, 2003; Bowdon, 2015; 117). Dildeki kompleks yapıları anlayabilme, insanları ikna yeteneğine sahip olma dilde yeni yapılar oluşturabilme yeteneğini içerir (Saygın: 32)
- Matematiksel Zeka: Yazısız olarak hesaplama yapabilen, bir şeyin çalışma sistemini sorgulayan; matematik etkinlikleri, mantık oyunları ve strateji oyunlarını seven, bilişsel becerilerinin üst düzeyde kullanma potansiyeline sahip olan bireylere ait zeka özelliğini ifade etmektedir (Smith ve diğerleri, 2012: 436).
- Görsel/Alansal Zeka: Gördüğünü rahat bir şekilde ifade edebilen net zihinsel imaja sahip, yaşlılarına göre daha hayalci; harita, çizelge ve şemaları okuma becerisi yüksek, sanat etkinlikleri ve görsel gösterimlere ilgi duyan, okurken kelimelerden çok resimlere odaklanan ve sayfaları farkında olmadan resimleyebilme yeteneğine sahip bireylere ait zeka özelliğidir (Döner, 2006: 105)
- Bedensel/Kinestetik Zeka: Spor dallarında başarı seviyesi yüksek, olduğu yerde duramayan, sürekli bir yerlerini kıpırdatmak isteyen, parçala-yeniden yap türü oyunları seven, kendini tiyatrodaki artist gibi ifade etmeyi seven bireylerin ait olduğu zeka türüdür (R. Yılmaz, 2003). Dansçılarda, sihirbazlarda, jimnastikçilerde ve itfaiyecilerde bu zeka türünün yüksek olması beklenmektedir (Bowdon, 2015: 118).
- Müziksel Zeka: Çevresindeki seslere duyarlı, konuşurken ritmik bir şekilde konuşan, enstrüman çalabilen, müzik korosuna dahil olan, melodileri ve detone müziği tanıyabilen, müziğe olumlu tepkileri olan bireylerin zeka türüdür (Smith ve diğerleri, 2012: 436; Plotnik, 2009).
- Sosyal/Kişiler Arası Zeka: Yaşlıları ile sosyal faaliyette bulunmaktan ve konuşmaktan zevk alan, doğal lider özellikleri sergileyen, önerilerde bulunan, organizasyonlara katılımında istekli olan, yakın arkadaşlık

becerileri olan ve başkalarına yeterli ilgi gösteren bireylerin zeka özelliğidir.

- Kişiyeye Dönük/Kişisel Zeka: Bağımsızlık duygusu yüksek, güçlü ve zayıf yönlerini iyi bilen dolayısıyla kendini tanıyan, yalnız çalışmayı tercih eden, kendinin yönlendirme becerisi yüksek olan, özbilinç ve öz güven duygusu yüksek bireylere ait zeka özelliğidir. (R. Yılmaz, 2003). Kişisel zeka da kendi içinde kişinin kendisi (içsel) ve başkaları (kişiler arası) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İçsel zeka duygusal zeka kavramına yakın bir kavramdır (Döner, 2006: 105; Titrek, 2002; Plotnik, 2009).
- Doğacı Zeka: Doğal çevreyi anlama ve tanıma becerisi yüksek, doğaya karşı duyarlı, doğa ile bütünleşebilen, diğer canlılara karşı duyarlı olan ve onları koruma duygusu yüksek olan, diğer canlılarla etkileşim kurabilen, doğanın tepkilerine karşı hassas olan, bitki yetiştiren ve bitki, hayvanları kolayca tanımlayabilme ve onları sınıflandırabilme becerisi yüksek bireylerin zeka özelliğidir (R. Yılmaz, 2003).

Araştırmacılar Çoklu Zeka Kuramı'nı kişisel ve kişiler arası zeka alanı olmak üzere ikiye ayrılmış ve bu iki alan duygusal zekayı oluşturmuştur. Gardner bu ayrımı önemsemekle beraber kendisinin 'Duygusal Duyarlılık' tanımını kullanmayı tercih etmiştir (Gardner, 1999: 75-79). Gardner'in bu ifadesine rağmen kişisel ve kişiler arası zeka alanları duygusal zeka olarak adlandırılmaktadır (Maboçoğlu, 2006). Duygusal zeka aynı zamanda Gardner'in çoklu zeka kuramının bir parçasıdır (Titrek, 2002). Kavaklı ve Saygılı (2010) duygusal zeka ile dokunsal zeka kavramını aynı başlık altında incelemişlerdir.

Gardner toplumda IQ seviyesi düşük bireylerin bazı kişisel özellikler ve yeteneklerle başarı sağladığını, sadece IQ seviyesinden yola çıkarak bu bireylere haksızlık yapıldığını ifade etmiştir (Güler, 2006). Gardner beynin iki küresinin farklı işlemler gerçekleştirmesi ve birbiriyle mükemmel derecede işbirliği yapmasıyla öğrenme davranışının daha üst seviyede gerçekleştiğini savunmuş ve zekanın tek yönlü olamayacağını savunarak zekayı sekiz kategoriye ayırmıştır. Dolayısıyla IQ kavramından farklı olarak Çoklu Zeka

Kuramı'nı (MIT Multiple İntelligence Theory) ifade etmiştir (R. Yılmaz, 2003). Gardner'in Çoklu Zeka Kuramı'na duygusal zeka kavramı eklenerek bireyin duygusal olarak da zeki veya cahil olabileceği ifade edilmiştir (Maboçoğlu, 2006).

2.2. DUYGUSAL ZEKA KAVRAMI

Uzun yıllar insanların başarı katsayılarının yükselmesinin temel faktörü olarak IQ (Intelligence quotient) gösterildi. Ama son zamanlarda EQ (Emotional quotient) zeka türünün de birey için önemli olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır (Baldık, 2005: 305; Maboçoğlu, 2006; Ergül, 2010: 97). Plato öğrenme süreçlerini duygular temelinde açıklayarak aslında duygusal zekanın önemini ortaya koymuştur (Öveç, 2012).

Duygusal zeka kavramı bireyi üstün ve emsalsiz yapan özellikleri ifade eden 'nefsin tezkiyesi' veya 'nefsin terbiyesi' kavramlarının modern karşılığıdır (Z. Tan, 2009: 401; Tarhan, 2007: 210). Bu anlamda bireyin aç gözlülük ve doyumsuzluğunun önüne geçmenin en iyi yollarından bir tanesi duygusal zekanın geliştirilmesidir (Tarhan, 2009: 35). Goleman duygusal zeka kavramıyla insanlara sahip olunması gereken erdemlerin kazandırılmasına katkı sunmayı amaçlamıştır (Goleman, 2003: 50).

Duygusal zekanın bir kısım özellikleri insanda doğuştan var olan özelliklerdendir. Bebeklerin başka bebekler ağlayınca onları hissetmesi ve onlarla beraber ağlaması duygusal zeka özelliklerinden empatinin doğuştan gelen özellik olduğunu göstermektedir (Karacelil, 2014: 24).

Duygusal zeka bireyin kendini tanıması, kendisiyle barışık olması, insanlarla olumlu ilişkiler kurması ve topluma faydalı bir birey olması açısından önemlidir. Bundan dolayı duygusal zeka kavramı eski bir kavram olmamasına rağmen hem eğitim öğretim alanında hem de insan ilişkileriyle ilgilenen bilimler alanında önemli bir yere sahip olmuştur (Maboçoğlu, 2006).

Toplumda, akademik alanda başarı seviyesi diğer insanlardan daha yüksek olan, toplumun zeki insanlar olarak tanımladığı bireylerin, toplumla uyum ve insanlar arası ilişkiler bağlamında aynı başarıyı gösterememesi

özellikle toplum bilimleri açısından zeka kavramının yeniden yorumlanmasına neden olmuştur (R. Yılmaz, 2003).

1980’li yıllara kadar psikoloji bilminde duygusal zeka kavramı ciddi bir öneme sahip değildi. H. Gardner 1983 yılında ‘Frames of Mind’ isimli bir eser yayımlayarak duygusal zeka kavramını ortaya atmıştır. Fakat duygusal zekanın çalışmalara konu olması 1995 yılında Daniel Goleman’ın ‘Duygusal Zeka’ kitabını yayımlaması sonrasında olmuştur (Smith ve diğerleri, 2012: 436; Maboçoğlu, 2006; Tuncay: 28). Duygusal zekanın psikoloji alanında geç kabul görmesinin nedeni psikoloji biliminin, Skinner’in öncülük ettiği davranışçılık akımı ve bu akımın duygular da dahil olmak üzere insanın tüm iç dünyasını bilim dışı kabul etmesiydi (Goleman, 2003: 55).

Thorndike 1920’lerde zekayı sosyal, mekanik ve soyut zeka diye üçe ayırmıştır. Kimi araştırmacılar duygusal zeka kavramının temellerinin Thorndike’nin çalışmalarının oluşturduğunu ifade etmektedirler (Hançer, M. ve Tanrısevdi, A. 2003: 213). Thorndike zekayı bilişsel boyutlar dışında değerlendirerek zekanın ayrı güçlerden meydana geldiğini ve bu güçlerin temel özelliklerine göre sınıflandırılabileceğini belirtmiştir (Akgül, 2011; Köroğlu, 2006). Mayer ve Salovey duygusal zeka kavramını akademik alanda ilk kullanan araştırmacılarıdır (Shapiro, 2003: 16; Hafizoğlu: 2007). Duygusal zeka üzerine iki test çalışması hazırlamışlardır. Fakat duygusal zekanın akademik alanda popüler olması Goleman’ın ‘Duygusal Zeka’ adlı kitabından sonra olmuştur (Hafizoğlu: 2007). Wayne Leon Payne 1985’te Amerika’da ‘A Study of Emotion: Developing Emotional Intelligence’ adında bir doktora çalışması yapmıştır. Kimi araştırmacılar duygusal zeka kavramının akademik alandaki ilk kullanımı olarak bu çalışmayı kabul etmektedirler. Bu tezden sonra beş yıl boyunca kimse duygusal zeka kavramını akademik alanda kullanmamıştır (Aksaraylı ve Özgen, 2008: 757). Buna karşın duygusal zeka kavramı son yıllarda oldukça yaygın bir şekilde çalışmalara konu olmaktadır (akt. Durdu, İ. 2015).

Duygusal zeka ticari, sanatsal, bedensel, sosyal zeka vb. alt kategorilere sahiptir. Akademik hayatta başarısız olan bir sanatçının akademik alandaki başarısızlığına rağmen sanatsal zekası ile sanat alanında başarı yakalaması

veya aynı şekilde akademik başarısızlığı olan başarılı bir sporcunun başarılı olabilmesinin nedeni de bedensel zekasının yüksek olmasıdır (Civelekoğlu, 2014: 32).

Duygusal zeka kavramı aşağıdaki yetenekleri içermektedir.

Özbilinç: Kendini tanıma ve duygunun oluşumunun farkında olabilmeyi ifade etmektedir.

Duyguları idare edebilme: Duyguların uygun ve gerektiği şekilde idare edilmesini ifade etmektedir.

Kendini harekete geçirebilme: Bir amaç doğrultusunda duyguların harekete geçirilmesidir.

Başkalarının duygularını anlayabilme: Kendini diğerlerinin yerine koyabilme becerisidir.

İlişkileri yürütebilme: Kişiler arası ilişkileri yürütmede başarılı olabilme ve sosyal becerilerin yüksekliğini ifade etmektedir (Can, 2012: 77).

2.3. DUYGUSAL ZEKA İLE İLGİLİ TANIMLAR

Aristoteles'in 'Herkes kızabilir, bu kolaydır. Ancak doğru insana, doğru ölçüde, doğru zamanda, doğru nedenle ve doğru şekilde kızmak, işte bu kolay değildir' ve Sokrates'in 'Kendini bil' ifadeleri duygusal zekanın ilk tanımları olarak kabul edilmektedir (Köse: 2009:9).

Plato öğrenmeyi duygularla tanımlayarak aslında duygusal zekanın önemini ortaya koymuştur (Yaylacı Özdemir 2008: 45; Yurdakavuştu, 2012).

Mayer va Salovey duygusal zekayı bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını izleyebilme, bu duygular arasında ayırım yapabilme, elde ettikleri bilgiyi işlerinde ve düşüncelerinde kullanabilme becerilerini içeren sosyal zekanın al kümesi şeklinde tanımlamışlardır (Shapiro, 2003: 19).

Goleman duygusal zekayı bireyin kendinin ve başkalarının hislerinin farkında olması, kendini motive etmesi, duygularının kontrol etmesi ve bunları yapabilecek yetenekler olarak ifade etmektedir (Goleman, 2000: 393).

Duygusal zeka bireyin kendi duygularının yanında başkalarının da duygularının anlaması ve anlamlandırmasıdır. Farklı duyguları ayrıştırılarak analiz edebilmek sosyal hayatta başarılı olabilmek için önemlidir (Sayar ve Bağlan, 2014: 38).

Kişinin kendisinin ve karşısındakilerinin duygularını fark etmesi, tanıması ve ona göre davranmasını içeren bir iletişim yeterlilik ölçüsüne duygusal zeka denmektedir (E. Özden, 2010: 100).

Duygusal zeka; kendi duygularını tanıma, yeni duygulara açık olma, kendini kabul etme, başarıya güdülenme, diğer bireylerin duygu ve isteklerini anlama, onları önemseme, onlarla iletişim kurma, ikna ve uzlaşma yetisine sahip olma, ekip çalışması yapma ve iletişim becerisine sahip olma yetenekleridir (Bridge, 2003: 12).

Kendimize ve başkalarına ait duyguları tanıyabilme ve değerlendirebilme becerisine, duyguların sonuçlarının yaşamımıza yansıtılması sonucunda uygun tepkiler verilmesine duygusal zeka denir. Ayrıca iş ya da sosyal hayatta duygularını yönetebilen, onları istediği şekilde kullanabilme ve istediği sonuçlara ulaşabilme becerisine sahip bireylere duygusal zeki denmektedir (Yeşilyaprak, B. ve Durmuş. E. 2007: 15).

Duygusal zeka kendimiz ve başkalarıyla başa çıkma becerilerimizi daha iyi hale getiren, duyguları anlama ve onları kullanabilme becerilerini ifade eder. Yani hem bireyin kendisinin hem de başkalarının istek ve ihtiyaçlarını, güçlü ve zayıf yönlerini anlayabilmesi sonucunda stresle başa çıkma becerisidir (Baltaş, 2006: 15).

Duygusal zeka bireyin çevresini anlamasını, diğer kişilerle ilişki kurmasını, çevresine uyum sağlaması ve çevresiyle başa çıkma becerilerini içermektedir (Kılıçaslan, 2009: 53).

Duygusal zeka bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını tanıması, empati yeteneğinin olması, sorunlarla başa çıkmayı bilmesi, sosyal becerilerinin yüksek olması, problem çözebilme yeteneğinin olması şeklindeki yeteneklerdir (Kalkınç, 2011: 27).

Duygusal zeka kendini harekete geçirebilme, problemler karşısında yılmama, problemlerin olumlu düşünceyi engellemesine karşı güçlü olabilme, empati ve umut duygularının varlığı şeklinde ifade edilmektedir (Pilavcı, 2004: 208).

2.4. DUYGUSAL ZEKA İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Deniz ve Yılmaz tarafından üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu çalışma Selçuk Üniversitesi öğrencilerinden 198 kız ve 230 erkek öğrenci olmak üzere toplam 428 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmanın sonuç kısmında duygusal zekanın kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma ve genel ruh durumu alt boyutları ile stresle başa çıkma stillerinden problem odaklı başa çıkma alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal zekanın kişisel beceriler alt boyutu ile stresle başa çıkma stillerinden sorunla uğraşmaktan kaçınma alt boyutu arasında negatif ilişki, duygusal zekanın kişiler arası beceriler ve genel ruh durumu alt boyutları ile sosyal destek arama alt boyutu arasında pozitif ilişki bulunmuştur (Deniz ve Yılmaz, 2006: 17).

Öztürk ve Deniz tarafından okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zeka, iş doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin yaş, eğitim düzeyi, hizmet içi eğitim ve sosyal etkinliklere katılımlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelendiği çalışma İç Anadolu Bölgesinde 13 farklı ilde görev yapmakta olan 378 okul öncesi öğretmeni ile yapılmıştır (Öztürk ve Deniz, 2008: 578). Çalışma sonucunda yaş değişkeni ile duygusal zeka arasında ilişki olmadığı görülmüştür. Eğitim düzeyi değişkenine ile duygusal zeka arasındaki ilişki incelendiğinde duygusal zeka alt boyutlarından kişisel beceri, stresle başa çıkma, genel ruh durumu puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, yüksek lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerin kişisel beceri puanlarının ön lisans mezunlarına göre yüksek olduğu, açık öğretim mezunu okul öncesi öğretmenlerinin stresle başa çıkma puanlarının lisans mezunu olanlardan daha yüksek olduğu, açık öğretim mezunu öğretmenlerin ruh durumu puanlarının ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hizmet içi eğitime katılma durumuna göre okul

öncesi öğretmenlerinin duygusal zeka puanlarının değişmediği, sosyal etkinliklere katılan okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zeka puanlarının bazen katılanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Öztürk ve Deniz, 2008: 593).

Korkman ve Deniz tarafından Üniversite öğrencilerinin yükleme karmaşıklığı puanlarının duygusal zeka ve akıcı zeka çerçevesinde incelenmesi konulu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi'nden 270 erkek ve 357 kız olmak üzere toplam 627 öğrenci ile yapılmıştır (Korkman ve Deniz, 2014: 27). Çalışmanın sonucunda yükleme karmaşıklığı ile iyi oluş, özkontrol, duygusallık, sosyallik ve duygusal zekâ arasında pozitif ilişki bulunmuştur (Korkman ve Deniz, 2014: 31)

Tufan (2011) tarafından yapılan tez çalışmasında geliştirilen duygusal zeka programının ilköğretim dokuzuncu sınıf öğrencileri üzerine etkisi incelenmiştir. Çalışmada öntest ve sontest uygulaması her bir grup 15 kişi olmak üzere toplam 45 öğrenciyle yapılmış, kontrol grubu 10 kişiden oluşmuştur. Çalışmada sonuç olarak duygusal zeka programının dokuzuncu sınıf öğrencileri üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Maboçoğlu (2006) tarafından yapılan duygusal zeka ve duygusal zekanın gelişimine katkıda bulunan etkenler konulu çalışmada ruhsallık, değerlerin duygusal zekayı geliştirdiği vurgulanmıştır.

Gürsoy (2005) tarafından yapılan liderlikte duygusal zeka konulu çalışma toplam 225 kişi ile yapılmıştır. Çalışmada KHO mezunu subayların toplam duygusal zeka özellikleri, kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, genel ruh durumu temel boyutları açısından diğer kaynaklardan mezun subaylardan daha düşük seviyede olduğu bulunmuştur.

Ulutaş (2005) tarafından yapılan anasınıfına devam eden 6 yaş grubu çocukların duygusal zekalarına duygusal zeka eğitimlerinin etkisi konulu çalışma 120 çocuk ile yapılmıştır. Çalışma sonunda duygusal zeka eğitimi alan çocukların duygusal zekalarında anlamlı farklılıklar olduğu, duygusal zeka eğitimi alan çocukların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

M. Yılmaz (2002) tarafından yapılan duygusal zeka düşünme becerileri eğitiminin annelerin duygusal zekalarına etkisi konulu çalışmada deney ve kontrol grubu toplan 20 anneden oluşmuştur. Çalışmada sonuç olarak duygusal zeka eğitiminin annelerin duygusal zekalarını geliştirdiği bulunmuştur.

Khawaja (2015) tarafından yapılan Pakistan telekomünikasyon endüstrisinde maneviyat ve duygusal zeka açısından iş doyumu konulu çalışma sonucunda iş doyumu, bireyin ruhsal durumu ve duygusal zeka arasında pozitif bir bağlantı olduğu bulunmuştur.

Alkış (2014) tarafından yapılan İngiltere ve Türkiye’de öğrenim gören uluslar arası öğrencilerde gözlemlenen kültürleşme stresinin duygusal zeka, iyimserlik ve kendini izleme değişkenlerini ile ilişkisi konulu çalışma İngiltere’de 98, Türkiye’de 149 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda değişkenler arası ilişki bulunmamıştır.

Tosun (2013) tarafından yapılan yabancı dil öğretiminde duygusal zeka ile yabancı dil öğrenme arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma 180 erkek, 161 kız öğrenci olmak üzere toplam 341 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda duygusal zekanın cinsiyete göre farklılık göstermediği, dil öğrenimi ile duygusal zeka arasında olumlu ilişki olduğu, duygusal zekanın dil başarısını güçlü bir şekilde etkilediği görülmüştür.

Yerli (2009) tarafından yapılan çalışma ilk ve orta öğretim okullarındaki yöneticilerin duygusal zeka ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi konusundadır. Çalışma kapsamında 310 yönetici ile anket yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda yöneticilerin duygusal zekalarının yüksek olduğu, alanı sınıf öğretmeni olan yöneticilerin diğer alanlardan yönetici olanlara göre duygusal zeka seviyeleri daha düşük olduğu, 1-5 yıldan beri yöneticilik yapanların duygusal zekaları daha fazla yıl yöneticilik yapanlardan daha yük olduğu genel olarak yöneticilerin duygusal zekaları ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu bulunmuştur.

Pala (2009) tarafından yapılan çalışmanın konusu sinemadaki psikoterapist temsillerinin duygusal zeka bakımından değerlendirilmesidir.

Çalışma kapsamında yaşları 16 ile 18 arasında değişen öğrencilere duygusal zeka seviyesi düşük ve yüksek olan psikoterapistler izletilmiştir. Devamında öğrencilere değerlendirme anketi verilmiştir. Çalışmanın sonucunda duygusal zeka seviyesi yüksek psikoterapistlerin öğrenciler tarafından daha başarılı bulunduğu saptanmıştır.

Avcı (2008) tarafından yapılan konuşma sınıflarındaki dil kaygısının duygusal zekayla ilintili olarak akılcı, duygusal, davranışsal tekniklerle azaltılması konulu çalışma 27 katılımcı ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda akılcı, duygusal, davranışsal tekniklerin ve duygusal zeka uygulamalarının dil kaygısını önemli ölçüde azalttığı bulunmuştur.

Yıldırım (2015) tarafından yapılan çalışma fen ve sosyal bilimler alanında eğitim gören öğrencilerin duygusal zekalarının karşılaştırılması konusundadır. Çalışma kapsamında 272 öğrenci ile anket yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda erkeklerin duygusal zekalarının bayanlardan daha düşük olduğu, bireylerin yaşları ile duygusal zekaları arasında negatif ilişki olduğu, ve sosyal bilimler alanında eğitim gören öğrencilerin fen bilimleri alanında eğitim görenlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Soykan (2015) tarafından yapılan çalışma psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan öğrencilerin duygusal zekaları bakımından karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Çalışma 91 kız, 54 erkek olmak üzere toplam 145 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda kişisel farkındalık, genel ruh hali ve kişiler arası ilişkiler alt boyutlarının yüksek olduğu, şartlara ve çevreye uyum, stres yönetimi düzeylerinin orta seviyede olduğu bulunmuştur. Cinsiyet, okunulan bölün değişkenleri açısından herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Halilbeyoğlu (2015) tarafından yapılan çalışma badminton sporcularının duygusal zeka düzeylerinin incelenmesi konusundadır. Araştırma kapsamında Türkiye'nin 24 farklı ilinden 107 erkek ve 93 kadın sporcuyla anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda cinsiyet, yaş, spor kariyeri, haftalık antrenman saati, sporculuk yaşı değişkenleri açısından herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

Usta (2015) tarafından yapılan çalışma ilköğretim öğretmenlerinin duygusal zekaları ile okul müdürlerinin liderlik stilleri arasındaki ilişki konusundadır. Çalışma 255 kişi ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda ilköğretim öğretmenlerinin duygusal zekalarının yüksek olduğu ve değişkenler arasında ilişki bulunmadığı görülmüştür.

Özdemir (2015) tarafından eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin duygusal zekaları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma toplamda 751 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekaları ve yaşam doyumları ortalamasının üzerinde bulunmuştur. Öğrencilerin duygusal zekaları ve yaşam doyumları arasında olumlu yönde ilişki bulunmuştur.

Kızıl (2014) tarafından yapılan çalışma öğretmenlerin duygusal zekaları ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi konusundadır. Çalışma 28 okul ve 550 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin duygusal zeka ve adanmışlık düzeylerinin yüksek olduğu, öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin yaş, cinsiyet, branş, kıdem değişkenlerine göre farklılık göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri ile adanmışlıkları arasında olumlu yönde ilişki olduğu bulunmuştur.

Atalay (2014) tarafından ortaokul öğrencilerinin duygusal zekaları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışma kapsamında Konya ilinde 514 öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda iyimserlik alt boyutuyla akademik başarı arasında pozitif yönlü, duyguların değerlendirilmesi alt boyutuyla akademik başarı arasında negatif yönlü, duyguların kullanımı alt boyutu ile akademik başarı arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

2.5. DUYGUSAL ZEKASI YÜKSEK BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ

Goleman duygusal zekası yüksek bireyleri erkek ve kadınlar şeklinde iki ayrı kategoride incelemiştir.

Duygusal zekası yüksek erkeklerin özellikleri şunlardır: Dengeli, dışa dönük, neşeli, korkak olmayan ve derin düşüncelere meyilli olmayan kişilerdir.

İnsanlara ve davalara bağlanma, sorumluluk alma ve etik değerlere bağlı olma gibi özellikler duygusal zekası yüksek erkeklerin belirgin özelliklerindedir. Bu tür erkekler başkalarına karşı sevecen tavırlı ve ilgilidirler. Kendileriyle ve sosyal çevreleriyle barışık bir hayatları vardır, duygusal yönleri zengindir.

Duygusal zekası yüksek kadınların özellikleri şunlardır: Duygularını ifade etmede başarılı, kendi kendine olumlu bakabilme yetisine sahip, yaşama anlamı olan kişilerdir. Neşeli, duygularını duygusal patlamalar şeklinde olmadan uygun şekilde ifade edebilen, stresli yaşam olaylarında kendilerini kolay uyarlayabilen kişilerdir. Duygusal zekası yüksek kadınlar nadiren derin düşüncelere dalar, kaygı ve suçluluk duygularına kapılırlar (Goleman, 2003: 64).

Duygusal zekası yüksek bireyler hem kendi duygularını hem de başkalarının duygularını iyi tanırlar ve bu duygularla daha başarılı bir şekilde başa çıkabilirler. Duygusal zekası yüksek bireyler yakın ve romantik ilişkilerde daha başarılı olabilirler, duygusal becerileri yüksektir, sosyal ilişkilerde sözsüz ifade becerileri ve yaşam doyumları ve diğer insanlara göre daha yüksektir (Goleman, 2003: 53). Duygusal zekası yüksek bireyler gerginlikten uzak ve sakin bir yaşam sürebilme yetisine sahiptirler. Bu bireyler buldukları toplumun politik gerilimlerinden uzak kalabilir ve toplumu daha farklı bir bakış açısıyla değerlendirebilirler. (Book ve Stein, 2003: 28). Genel olarak duygusal zekası yüksek insanlar iletişim konusunda başarılıdır (Tuncay: 29). Duygusal zekanın başarı üzerinde de etkisi vardır (Shapiro, 2003: 18; Goleman, 2000: 50) Amerika'da yapılan araştırmalarda zeka seviyeleri aynı olan fakat duygusal zekaları farklı olan bireyler arasında duygusal zekaları yüksek bireylerin daha başarılı oldukları görülmüştür (Shapiro, 2003: 18).

2.7. DUYGUSAL ZEKANIN UNSURLARI

Mayer ve Salovey duygusal zekanın dört unsuru olduğunu belirtmişlerdir.

Duyguların doğru bir şekilde ifade edilmesi ve algılanması birinci unsurdur. Bu unsur başkalarının duygularını anlama ve ona göre hareket etmeyi ifade etmektedir. Kişinin öfkeli iş arkadaşının karşısında onun öfkeli

olmasını anlayabilmesi ve geri çekilme davranışını gösterebilme yeteneği birinci unsuru ifade eden bir örnektir.

Düşünme ve problem çözmeye yarayan duygulara erişme ve duyguları üretme yeteneği ikinci unsurdur. Gelecekle ilgili karar verme aşamasında kullanılan duygusal zeka türüdür. Hangi üniversitede veya hangi bölümde okunmalı, hangi iş yapılmalı vb. şeklinde sorular sorulduğunda bireyin kendi kendine neler hissettiğini sorabilmesi bu zeka türünü kullandığını göstermektedir.

Duyguları ve duygusal anlamları anlamak üçüncü unsurdur. Duyguların neler olduğu birey tarafından kolayca anlaşılabilir. Fakat duyguların kaynağı zaman zaman tam olarak anlaşılabilir. Bireyin duygularının neler olduğunu ve bu duyguların kaynağının da ne olduğunu anlayabilme yeteneğidir. Kişi ödevlerini yapmak için günlerce uykusuz kalması sonucunda uykusuz kalması, halsiz düşmesi ve mutsuz olması sonrası bu olumsuz duygularının kaynağını okuduğu üniversiteye veya bölüme yöneltebilir. Üçüncü unsurun ifade ettiği duygusal zeka bu kişinin hissettiği olumsuz duyguların kaynağının üniversite veya bölüm olmadığını, uykusuzluk olduğunu anlayabilmesini içermektedir.

Duygusal ayarlama dördüncü unsurdur. Duyguların yönlendirilmesi ve ayarlanması sürecidir. Duyguların yönlendirilmesi tamamen kontrol edilmiş anlamına gelmemektedir. Duyguların uygun şekilde yönlendirilmesi ve ayarlanması ana amaçtır. Kişi zaman zaman öfkelenir. Öfkesini hemen karşısındakine yöneltilmesi sosyal çevresinin ondan uzaklaşmasına neden olur. Öfkesini bastırması durumunda da kişinin sömürülmesi olağandır. Buna karşın kişi öfkesini ölçülü ve gerektiği şekilde hissetmesi ve yönlendirilmesi süreci bu duygusal zeka unsurunu ifade etmektedir (Smith ve diğerleri, 2012: 438).

2.8. DUYGUSAL ZEKA MODELLERİ

Akademik alanda duygusal zeka ile ilgili çalışmalar yetenek ve karma modeller şeklinde iki modele ayrılabilir (Çakar, 2002). Yetenek modeli duygusal zekayı duygulardan yararlanma ve mantık yürüterek potansiyelin kullanılması şeklinde ele almakta iken karma model duygusal zeka yeteneğinin sosyal becerilerin ve davranışların harmanlanması sonucunda ulaşılan olumlu

sonuçlar olarak ele almaktadırlar (Aksaraylı ve zgen, 2008: 757). Her iki model de kişilik özellikleri üzerine odaklanmıştır ve çıkış noktaları aynıdır (Tufan, 2011)

Tekin Acar (2001) tarafından duygusal zeka modelleri aşağıdaki şekilde tablolatırılmıştır.

Tablo 2.1 Duygusal Zeka Modelleri

Bar-On	Goleman	Cooper ve Sawaf	Mayer ve Salovey
<p><i>Kişisel Beceriler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Duygusal benlik bilinci Kendine güven Kendine saygı Kendini gerçekleştirme Bağımsızlık 	<p>1.Kişisel yeterlilik</p> <p><i>zbilin</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Duygusal bilinç zdeğerlendirme zbilin 	<p><i>Duyguları öğrenmek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Duygusal dürüstlük Duygusal enerji Duygusal geribildirim Pratik sezgi 	<p><i>Duyguyu Algılamak ve İfade Etmek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Bireyin bedensel durumuna, his ve düşüncelerine ilişkin duygularını tanımlayıp ifade etmesi. Bireyin diğer kişilerin duygularını tanımlayıp ifade etmesi.
<p><i>Kişiler Arası Beceriler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Empati Bireyler arası ilişkiler Sosyal sorumluluklar 	<p><i>Kendine Yön Verme</i></p> <ul style="list-style-type: none"> zdenetim Güvenirlilik Vicdanlılık Uyumluluk yenilikçilik 	<p><i>Duygusal Zindelik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> z varlık Güven emberi Yapıcı hoşnutsuzluk Esneklik ve yenileme 	<p><i>Duyguyu Dşncede Kaynaştırmak</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Duygular etkin ve verimli bir şekilde dşnmeyi sağlar. Duygular yargılar ve hafızaya yardım ederler.
<p><i>Uyumluluk Boyutu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Problem zme Gereklik ls Esneklik 	<p><i>Motivasyon</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Başarma gds Bağlılık İnisiyatif iyimserlik 	<p><i>Duygusal Derinlik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> zgn potansiyel ve amaç Adanmışlık Dürüstlüğü yaşamak Yetki olmadan 	<p><i>Duyguyu Anlamak ve Analiz Etmek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Kompleks, anlık duygu ve hisler dahil her duyguyu isimlendirme yeteneği.

<p><i>Stresle Başa Çıkma Boyutu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stres toleransı • Dürtü kontrolü 	<p>2.Sosyal Yeterlilik</p> <p><i>Empati</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Başkalarını anlamak • Başkalarına yön vermek • Hizmeti yönlendirmek • Çeşitlilikten yararlanma • Politik bilinç 	<p>etki</p> <p><i>Duygusal Simya</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sezgisel akış • Düşünsel zaman değişimi • Fırsatı sezinlemek • Geleceği yaratmak 	<ul style="list-style-type: none"> • Duygu değişimi ile ilgili ilişkileri anlama yeteneği. <p><i>Duyguyu Kontrol Etmek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Duygulara açık olma yeteneği • Duygusal ve entelektüel gelişim için duyguları etkin şekilde denetleme ve düzenleme yeteneği
<p><i>Genel Ruh Durumu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mutluluk • İyimserlik 	<p><i>Sosyal beceriler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Etki • İletişim • Çatışma yöntemi • Liderlik • Değişim katalizörlüğü • Bağ kurmak • İşbirliği ve dayanışma • Takım yetenekleri 		

Bu tabloya ek olarak Doğan ve Şahin (2007:237) Mayer ve Salovey'in modelinin yetenek modeli yaklaşımı olduğunu Goleman, Cooper ve Savaf, Bar-On'un modellerinin ise karma modeli yaklaşımı olduğunu tablolarına eklemiştir.

Mayer- Salovey Duygusal Zeka Modeli: Mayer ve salovey'e göre duygusal zeka bir yetenekler grubudur, duyguların akıl temelinde düşünülmesi yeteneğidir. Duygusal zeka duyguyu anlamak, algılamak ve yönetmek boyutlarını içermektedir.

Bu zeka modeli bir yetenek modelidir. Onlara göre sosyal ilişkilerde sıcaklık, mutluluk gibi yeteneğe dayalı faktörler önemlidir fakat zeka ile ilgili değildir (Akbaş, 2006).

Reuven Bar-On Duygusal Zeka Modeli: Bu model karma bir modeldir. Sosyal beceriler, sosyal özellikler ve beceriler duygusal zekayı ortaya çıkarmaktadır. Ana hedef duyguların başarıdaki rolünün belirlenmesidir (Tufan, 2011).

Bar-On duygusal zekayı beş ana ve on beş yan alana ayırarak incelemiştir. Durdu (2015) Bar-On'un modelini aşağıdaki şekilde tabloştürmüştür.

Tablo 2.2 Bar-On Duygusal Zeka Modeli

1. Kişisel Farkındalık	2. Kişilerarası Beceriler	3. Uyumluluk	4. Stresle Başa Çıkma	5. Genel Ruh Hali
<ul style="list-style-type: none">Özsaygı	<ul style="list-style-type: none">Empati	<ul style="list-style-type: none">Problem Çözme	<ul style="list-style-type: none">Strese Dayanıklılık	<ul style="list-style-type: none">Mutluluk
<ul style="list-style-type: none">Duygusal Farkındalık	<ul style="list-style-type: none">Sosyal Sorumluluk	<ul style="list-style-type: none">Gerçekliğin Test Edilmesi	<ul style="list-style-type: none">Dürtü Kontrolü	<ul style="list-style-type: none">Optimist Olma
<ul style="list-style-type: none">Kendini İfade EtmeBağımsızlık	<ul style="list-style-type: none">Kişiler Arası İlişkiler	<ul style="list-style-type: none">Esneklik		
<ul style="list-style-type: none">Kendini Gerçekleştirme				

Robert K. Cooper- Ayman Sawaf Duygusal Zeka Modeli: duygusal zekanın liderlikle ilişkisi üzerine yoğunlaşarak örgüt temelinde incelemiştir. Bu modele göre duyguların hızlı algılayışını bireylerin ilişkilerinin ve bilgilerinin temel faktörü olarak anlama ve duyguların etkin bir şekilde kullanılmasını

(Tufan, 2011). Cooper ve Sawaf'ın modeli bilişsel becerilerin yanı sıra geleceği yaratmak gibi kavramları da ele almaktadır. Bu modelin önemi işletmelerde duygusal zekanın önemine dair bulgular sunmasıdır (Çakar ve Arbak, 2004:40).

Kılıçarslan (2009) Cooper ve Sawaf'ın modelinin dört köşe taşlı bir model olduğunu ifade etmektedir.

1. Duyguları Öğrenmek: Duygusal okur-yazarlık olarak da ifade edilmektedir. Duygulara ilişkin açık ve faydalı sözlük oluşturulma sürecini ve duyguların fark edilmesi sonucunda duyarlılık geliştirilmesini ifade etmektedir (Özdemir Yaylacı Özdemir, 2006).

Duyguları öğrenmek duygusal gerçeğin tarafsız bir şekilde algılanması ve algılanan duygunun doğru bir şekilde ifade edilmesini içeren duygusal dürüstlük, duygusal ve zihinsel enerjiyi düşüren etmenlerin farkına varılıp olumsuz enerjinin olumluya çevrilmesini ifade eden duygusal enerji, ortaya çıkan duygunun fark edilmesi ve fark edilen duygunun geribilirimini algılanması sonrasında gerekli şekilde harekete geçilmesi sürecini içeren duygusal geribildirim, önemli kararlaş aşamasında sezgilerin de dikkate alınmasını ifade eden pratik sezgi alt boyutlarını içermektedir.

2. Duygusal Zindelik: Kendinin ve başkalarının duygularının farkında olma, duyguları ifade etme, niyet, sezgiyi ifade eden öz varlık, diğer bireylerle ilişkilerde oluşturulan güvenli alanı içeren güven çemberi, hoşnutsuzlukların yapıcı bir eylem ve bilgi kaynağına dönüştürülmesini ifade eden yapıcı hoşnutsuzluk, şartlardaki değişikliklere göre esneme ve istenmedik sonuçlarda kendine ait olan suçun kabullenip yeni yollar aranmasını ifade eden esneklik ve yenilenme süreçlerini içermektedir.

3. Duygusal Derinlik: Kişinin sahip olduğu potansiyelin tümünü ifade eden özgün potansiyel ve amaç, bir işi başarma konusunda bireyin kendisi ve başkalarının yardımlarıyla o işi başarmak için adanmasını ifade eden adanmışlık, bireyin dürüst, karakterli, doğru, ahlaki değerlere bağlı ve sağlam olmasını içeren dürüstlüğü yaşamak, kişinin kendisini otoriteden bağımsız olarak içten yönetmesini içeren yetki olmadan etki süreçlerini içermektedir.

4. Duygusal Simya: bireyin zaman içerisindeki bir anı derinlemesine yaşayabilmesi ve o anın bağlantılarını kavrayabilmesini ifade eden düşüncesele zaman değişimi, sezgiler yoluyla fırsatların daha iyi sezinlenmesini ifade eden fırsatı sezinlemek, bireyin kalbi ve duyguları yoluyla durumları önceden sezinlemesini ifade eden sezgisel akış, bireyin umutsuz görünen bir durum karşısında müdahalelerde bulunarak durumu tersine çevirmesini ifade eden geleceği yaratmak süreçlerini içermektedir (Kılıçaslan, 2009).

Daniel Goleman Duygusal Zeka Modeli: Goleman modelinde Mayer ve Salovey'in modelini temel almıştır. Goleman duygusal zekanın kendimize ve başkalarına ait hisleri tanıma, kendimizi motive etme ve duygularımızı yönetme becerilerinden oluştuğunu ifade etmektedir (Tufan, 2011). Goleman'ın modeli karma bir modeldir; yeteneklerin yanı sıra motivasyon ve kişilik özellikleri gibi bileşenlerin de zekayı oluşturduğunu ifade etmektedir (Akgül, 2011).

Çakar ve Arbak (2004) Goleman'ın modelini aşağıdaki şekilde tabloştürmüştür.

Tablo 2.3 Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli

BOYUTLAR	BOYUTUN TANIMI	TEMEL YAPITLAŞLARI
1. Kişinin Kendi Duygularının Farkında Olması	<ul style="list-style-type: none"> Kişinin herhangi bir duyguyu hissettiğinde onu tanıyabilme, izleyebilme ve bu bilgiyi kararlarını verirken kullanabilme yeteneği 	<ul style="list-style-type: none"> Kişinin özgüven duyabilmesi Kişinin gerçekçi bir biçimde kendini değerlendirmesi Kişinin kendiyile alay edebilmesi
2. Kişinin Kendi Duygularını Yönetmesi	<ul style="list-style-type: none"> Kişinin duygularını ve tepkilerini uygun bir biçimde yönetebilme Kendini sakinleştirebilme ve olumsuz duygular kontrolden çıkmadan önce onlarla baş edebilme yeteneği Kişinin olumlu sonuçlar elde edebilmek için kısa vadede zevklerinin tatminini erteleyebilme yeteneği 	<ul style="list-style-type: none"> Kişinin güvenilir ve dürüst olabilmesi Kişinin belirsizliğe karşı rahat olabilmesi Kişinin değişikliğe açık olabilmesi
3. Kişinin Kendini Motive Etmesi	<ul style="list-style-type: none"> Kişinin bir amaç doğrultusunda duygularını yönlendirebilme, karşılaştığı engeller ve sorunlar karşısında vazgeçmeme yeteneği Kişinin akış durumuna geçebilme yeteneği 	<ul style="list-style-type: none"> Kişinin başarıya dönük güçlü bir istek duyabilmesi Kişinin başarısızlıklar karşısında bile optimist olabilmesi Kişinin kendini örgüte

		adayabilmesi
4. Empati	<ul style="list-style-type: none"> • Kişinin diğer kişilerin duygu ve düşüncelerinin tarafsız bir biçimde farkında olabilme yeteneği • Kişinin kendisini başkasının yerine koyabilme yeteneği 	<ul style="list-style-type: none"> • Kişinin yetenek geliştirme ve korumaya yönelik uzmanlık geliştirebilmesi • Kişinin kültürlerarası hassaslığa sahip olabilmesi • Kişinin müşterilere hizmet edebilmesi
5. Sosyal Beceriler	<ul style="list-style-type: none"> • Kişinin sosyal durum ve ilişki ağlarını iyi kavrayabilme, diğer kişilerin duygularını yönetebilme ve diğer kişilerle sorun çıkarmadan geçinebilme yeteneği 	<ul style="list-style-type: none"> • Kişinin liderliği yönetmede etkinlik gösterebilmesi • Kişinin ikna edici olabilmesi • Kişinin takımlar oluşturup oluşturduğu bu takımlara liderlik edebilmesi

Goleman, Boyatzis ve Hay/McBer Duygusal Zeka Modeli: bu model duygusal yeterlilik ve duygusal zekanın iş yaşamı üzerindeki etkisi üzerine odaklanmıştır.

Dört alt kısım halinde incelenmektedir.

1. Öz farkındalık: Kararlara rehberlik etmesi için altıncı hissin kullanılmasını ifade eden duygusal öz farkındalık, güçlü ve zayıf yanlarının farkında olunmasını ifade eden doğru özdeğerlendirme, özdeğer ve yetenekler konusunda güçlü duygulara sahip olmayı ifade eden özgüven öz farkındalığın bileşenleridirler.

2. Öz yönetim: Rahatsız edici duygu ve düşüncelerin kontrol altında tutulmasını ifade eden özdenetim, dürüstlük ve karakter bütünlüğünü ifade eden saydamlık, değişen durumlara uyum sağlamayı ifade eden uyumluluk, performansı artırma isteğini ifade eden başarıma dürtüsü, harekete geçerek fırsatları yakalamaya hazır olmayı içeren inisiyatif, olayların olumlu taraflarını görmeyi ifade eden iyimserlik özyönetimin bileşenleridirler.

3. Sosyal farkındalık: Başkalarının duygularını anlamayı ifade eden empati, gündemi ve kurumsal politikaları takip etmeyi ifade eden kurumsal farkındalık, müşteri ve tedarikçilerin gereksinimlerini anlayabilmeyi ifade eden hizmet uyumu sosyal farkındalığı oluşturan bileşenlerdir.

4. Sosyal Beceriler: geribildirim yoluyla başkalarını geliştirmeyi ifade eden başkalarını geliştirme, vizyon çizme ve yol göstermeyi ifade eden liderlik, çeşitli ikna modellerini kullanmayı ifade eden etki, iletişim ağı kurma ve sürdürmeyi ifade eden iletişim, değişimi yönlendirmek veya değişime önderlik etmeyi ifade eden değişim katalizörlüğü, anlaşmazlıkları çözmeyi ifade eden çatışma yönetimi, işbirliği yapmak ve takım oluşturmayı ifade eden takım çalışması sosyal becerilerin alt bileşenleridir (Tufan, 2011).

3. ERGENLİK

İnsanlar doğum ve ölüm arasında bir ömür çizgisine sahiptirler. Bu ömür çizgisi çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık ve ihtiyarlık dönemlerini içerir. Her bir dönemden diğer döneme geçiş kesin yaş aralıklarına sahip değildir. Kalımsal özellikler, yaşanan coğrafya, beslenme vb. özellikler dönemler arasında geçişlerde önemli faktörlerdendir (Döner, 2006: 35) .

Ergenlik dönemi hem ergenler hem de ebeveynler açısından önemli değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Ergenler bu dönem içerisinde bağımsızlık ve kendi başlarına hareket etme ve karar verme gibi durumlara daha önceki dönemlerine göre daha fazla önem verirler. Ergenler genel anlamda bu dönem içerisinde kendi yaşamlarında artık söz sahibi olmak istediklerini anne babalarına göstermeye çalışırlar (Tiryaki, 2007: 2-6).

Ergenlik çocukluk dönemini yetişkinlik dönemine bağlayan bir geçiş dönemidir. Ergenlik çocukluğun devamı olan bir dönem veya bambaşka, kendine özgü bir dönem olarak da ele alınabilir. 1904 yılında G. Stanley Hall ergenliğin çalkantılı ve iniş çıkışlarla dolu bir dönemi içerdiğini söylemiştir. Hall bu döneme fırtına ve stres dönemi demiştir. Buna karşın Daniel Offer ve arkadaşları tarafından ABD, Avustralya, Bengaldeş, Macaristan, İsrail, İtalya, Japonya, Tayvan, Türkiye ve Batı Almanya’da yapılan çalışmada ergenliğin Hall’un bahsettiğinin aksine bir çalkantı dönemi olmadığını, ergenlerin genel olarak mutlu olduklarını savunmuşlardır (Yüksel, 2012: 352).

Ergenlik dönemi erkeklerde kıllanmanın başladığı, cinsel olgunlaşmanın olduğu, sesin kalınlaştığı ve fizyolojik ve psikolojik olarak yetişkin özelliklerine bireyin sahip olmaya başladığı dönemdir. Kızlarda ise

kalçaların genişlediği, göğüslerin belirginleştiği, adet kanamalarının başladığı, erkeklerde olduğu gibi fiziksel ve psikolojik olarak yetişkin özelliklerine sahip olduğu dönemdir ergenlik. Ergenlik dönemi başlangıcı kızlar için 11-13, erkekler için 13-15 yaş aralıklarına karşılık gelmektedir. Kızlarda 14-16, erkeklerde ise 15-17 yaş aralıkları orta ergenlik ve hem kızlarda hem de erkeklerde 18-21 yaş aralığı ise ergenliğin sona erdiği dönem olarak kabul edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 17).

Birey Ergenlik döneminde şimdiye kadar elde ettikleriyle şimdiden sonra yapacaklarını hesabını yapar ve 'ben kimim', 'ne yapabilirim' şeklindeki sorulara cevap bulmaya çalışır. Ergenlik döneminin olumsuz kısmı rol karmaşası ve olumlu kısmı kimlik kazanılmasıdır. Ergenlik döneminde çekirdek çatışma önemlidir ve ergenlik büyüme sürecindeki en buhranlı dönem olarak kabul edilmektedir (Atabek, 2006: 62). Ergenlik döneminde bulunan birey genel olarak duygusal durumu kestirilemeyen, sevindiğinde veya üzüldüğünde bunu aşırı bir ifadeyle dışa vuran kişidir. Ergen sık sık ebeveynleriyle tartışmaya girer ve bundan haz alıyormuş gibi yapar. Kuralların sıkıcılığında bahseder. Tüm ilgisi kendine dönüktür. Aynanın karşısında saatlerce kalabilir. Arkadaş grupları çok önemlidir ergen için. Ebeveynleriyle yaşadığı anlaşmazlıklar sonucunda ebeveynleri tarafından sağlanan sosyal destek azalması durumunda kendini tamamen arkadaşlarına kaptırabilir (Yörükoğlu, 2008: 375-381).

Ergenlik dönemi ile intihar arasında son yıllarda ciddi bir şekilde ilişki kurulmaya başlanmıştır. Geçmiş araştırmalarda her yaş seviyesinde intihar düşüncesinin hemen hemen eşit oranda yaşanıyor olduğu varsayılsa da son yıllarda ergenlik döneminde intihar düşüncesinin daha fazla olduğu varsayılmaya başlanmıştır. Ölüm sebepleri açısından bakıldığında 10 ile 15 yaş arasında bulunan ergenlerde intihar dördüncü, 15-25 arasında bulunanlarda ise üçüncü sırada bulunmaktadır. İntihara bağlı ölümler erkek ergenlerde yıl başına 10 ile 14 yaş arasında yüz binde 2.4, 15 ile 19 yaş arasında yüz binde 18.25'tir. Kız ergenler açısından bakıldığında 10 ile 14 yaş arasında aynı oranlar yüz binde 0.96 iken 15 ile 19 yaş arasında bu oran yüz binde 3.48'tir. Oranlara bakıldığında her ne kadar erkek ergenlerde oransal açıdan bir yükseklik görülüyor olsa da kız ergenlerde ölümle sonuçlanmayan intihar girişimi erkek

ergenlere göre üç kat daha fazladır (O. Tan, 2009: 191-193). Tüm bu sonuçlara bakıldığında ergenlik döneminin başlarında hem erkeklerde hem de kızlarda ergenlik döneminin ilerleyen dönemlerine oranla ölümlerle sonuçlanan intihar vakalarında bir düşüklük olduğu görülmektedir.

Ergenlik dönemi ile depresyon arasında ciddi bir ilişki vardır. Özellikle ergenlik dönemi öncesi dönem olan çocukluk dönemi ile ergenlik dönemi kıyaslandığında depresyon görülme oranındaki artış yüksektir. Kız ergenlerde erkek ergenlere oranla depresyon daha fazla görülme sıklığına sahiptir. Genel olarak ergenlik döneminde her on ergenden bir tanesi depresyona girmektedir. Ergenlik döneminde geleceğe dair belirsizlikler ergeni kaygıya ve telaşa sürüklemektedir. Genetik olarak depresyon yatkınlığı da bu durumlara eklenince ergenlik dönemi depresyon görülme sıklığı açısından yüksek orana sahip bir dönem olarak ortaya çıkmaktadır (Yazgan, 2007: 29-30).

Ergenlik dönemi ergenliğin başında, ortasında ve sonunda bulunan bireylerin özellikleri bakımından daha ayrıntılı incelenebilir.

3.1. ERGENLİĞİN BAŞINDAKİ BİREYİN ÖZELLİKLERİ

Ergenliğin başı erkekler için 13-15 yaş, kızlar için 11-13 yaş aralığı olarak kabul edilmektedir. Kızlar ergenliğe erkeklerden daha önce girmektedirler. Ergenliğe giriş için kızlarda veya erkeklerde kesin bir yaş söz konusu değildir ve ergenliğe giriş beslenme, yaşanılan yerin özellikleri vb. birçok farklı alandan etkilenmektedir. Ergenliğe giriş dönemine buluş çağı da denmektedir. Buluş çağı erkeklerde spermlerin oluşması, kızlarda ise adet kanamalarının başlaması ile başlamaktadır. ergenliğin başında birey cinselliği ilk defa keşfetmektedir. Bu duygu birey için oldukça yeni bir duygudur ve birey bu yeni duyguyla başa çıkmada oldukça zorlanmaktadır. Bundan dolayı ergenliğin başındaki birey yalnız kalma isteği, uyumsuzluk, huzursuzluk ve iç sıkıntısı gibi duyguları geniş bir şekilde yaşar. Birey bu dönemde aşk, coşku, neşe, karamsarlık gibi duyguları da iç içe yaşamaktadır (Kulaksızoğlu, 2009: 129-130).

3.2. ERGENLİĞİN ORTASINDAKİ BİREYİN ÖZELLİKLERİ

Kızlar için 14-16, erkekler için 15-17 yaşlar ergenliğin orta dönemi olarak kabul edilir. Ergenliğin orta dönemindeki bireyde gelişim ve değişim ergenliğin başındaki gelişim ve değişimin kısmen devamı niteliğindedir. Bu dönemdeki birey ne tam yetişkin ne de tam çocuk olarak görülmektedir. Bu durum ergenliğin orta döneminde yaşanan problemlerden bir tanesidir. Yetişkinler bu dönemdeki bireylerin neleri tam olarak yapabildiklerini ve yapamadıklarını tam olarak bilememektedirler. Bu dönemdeki ergenler lisede okumaktadırlar (Kulaksızoğlu, 2009: 130).

3.3. ERGENLİĞİN SONUNDAKİ BİREYİN ÖZELLİKLERİ

Ergenliğin son dönemleri bireylerin liseyi bitirdikleri döneme karşılık gelmektedir. Bu dönemde bir üst eğitim kurumuna devam etmek veya iş bulmak gibi oldukça zor bir dönem yaşanmaktadır. Ergenliğin sonu fizyolojik ve psikolojik olgunluğun çevre tarafından algılandığı dönemdir. Yirmi yaş dışı çoğu zaman ergenliğin son döneminde çıkmaktadır ve gelişmişliğin sembolü olarak halk arasında ‘akıl dışı’ olarak adlandırılmaktadır. Ergenliğin sonu hem erkeklerde hem de kızlarda 18-21 yaş aralığına karşılık gelmektedir. Bu dönemde ergenliğin başlarındaki ve ortalarındaki yoğun duygular daha dinginleşmiş hale gelmektedir. Bu dönemde dini düşünceler, sosyal olaylara bakış, ebeveynlerle ilişkiler daha mantıklı bir düzeyde gerçekleşmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 130).

3.4. ERGENLİK DÖENMİNE İLİŞKİN KURAMLAR

Ergenlik dönemine ilişkin G.Stanley Hall, psikanalitik kuram, öğrenme kuramı, Sullivan’ın kuramı, Lewin’in kuramı, Antropoloji kuramı, Spranger’in kuramı ve Erikson’un kuramı vardır.

3.4.1. G. STANLEY HALL’UN KURAMI

Hall psikoloji bilimine ergenlik kavramını kazandıran bilim adamıdır. Hall’un ana çalışma alanı çocukluk ve ergenliktir. Hall çalışmalarında Darwin’den etkilenmiştir. Hall’a göre ergenlik insan evrimindeki vahşilikten uygarlığa geçiş evresini temsil etmektedir. Hall’a göre kızlar ve erkekler

ergenlik döneminde farklı gelişim özellikleri sergilemektedirler. Hall ergenlerin basit ve temel içgüdüler tarafından bir yöne çekilmelerine rağmen ergenlerin toplumun önemli kurumlarının farkına vardıklarını ve insanlığın ilkel dönemine karşılık olan çocuklara oranla daha eğitilebilir dönemde olduklarını savunmuştur. Hall ergenlik dönemindeki bireyin kendi kültürünün gerçek bir parçası haline geldiğini ve sanatın, bilimin ve dinin farkına vardığını ve bağlı olduğu kültürün içindeki kendi rolünü algılayabildiğini savunmuştur. Hall'un kuramı 20.yy'ın başlarında geçerliliğini yitirmiş bir kuram olarak kabul edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 19-21).

3.4.2. PSİKANALİTİK KURAM

Freud ve psikanalitik kuram özellikle çocukluk dönemi üzerine odaklanmıştır ve ergenlik dönemini ikinci planda tutmuştur. Her ne kadar Freud'un Psikoseksüel gelişim kuramı 12 yaş ile sınırlanmış olsa da Freud'a göre ergenlik döneminde ve sonrasında yaşananlar Psikoseksüel gelişim dönemlerindeki yaşananların bir karşılığıdır. Ergenlik döneminin başlamasıyla beraber fiziksel ve psikolojik gelişimler başlamaktadır ve ergenlik dönemindeki bireyin cinselliğe karşı geliştirdiği savunma mekanizmaları neticesinde birey stresli bir devre yaşaması muhtemeldir. Freud'a göre ergenlik döneminde yaşanan stresli yaşantıların kökeninin çocukluk döneminde aranması gerekmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 21-24). Freud'un psikoseksüel kuramının son evresi olan genital evre ergenliğin karşılığı olan dönemi kapsamaktadır. Bu evrede ergenlerin cinsel arzuları tıpkı bir yetişkin gibi tekrar oluşur. Her ne kadar bu evrede birey içsel çatışmalar yaşasa da evrenin sonunda güçlü bir egoya sahip olmaktadır (Miller, 2008: 185).

Freud'un kızı olan Anna Freud ergenlik üzerine birtakım çalışmalar yapmıştır. A. Freud'a göre erken çocukluk döneminde yaşananların ergenlikten ziyade yetişkinlik dönemlerindeki etkisi daha fazladır ve ergenlik daha çok birtakım uyum sağlama davranışlarına odaklanılan bir zamandır. Ona göre ergenlik dönemi cinsel duyguların yeniden uyandığında bu duygulardan dolayı cezalandırılmaktan dolayı korkmaktan çok bu duyguyla baş edebilmeyi öğrenmeye çalıştığı bir dönemdir ve yaşanan diğer duygusal çatışmalar için de aynı şekilde uyum sağlama ve başa çıkmaya çalışma davranışları ergenlik

döneminin özelliklerindedir. A.Freud'a göre ergen çatışmalı duygularından uzaklaşmak için anne babasından duygusal olarak uzaklaşmak yolunu seçmektedir. Ayrıca A. Freud ergenlik döneminde yaşanan çatışmaların gerekli olduğunu ve çatışmaların sonucunda bireyin olgun bir yetişkin olabileceğini ifade etmiştir (Kulaksızoğlu, 2009: 21-24).

3.4.3. ÖĞRENME KURAMI

Sosyal öğrenme kuramının esaslarının ergenlik dönemine uyarlanması McCandless tarafında yapılmaya çalışılmıştır. McCandless ergenlik döneminde cinselliğin önemine dair vurgusu her ne kadar Anna Freud'a benziyor olsa da bağımlılık, hayal kırıklığı, endişe ve merak gibi duyguların da ergeni harekete geçiren duygulardan olduğunu savunmuştur. Öğrenme durumu ergen üzerinde çok etkilidir. Ergen cinsellikle, bağımlılıkla, merakla vb. diğer konularla ilgili hissettiklerini ifade ederken aslında o durumlarla ilgili daha önceden öğrendiklerini ve bildiklerini ifade etmektedir. McCandless kuramında daha çok ergenlerin daha önce öğrendikleri ve toplumun ergenlerden beklentilerinin çatışması sonucunda ortaya çıkan buhranlı durumla ilgilenmiştir.

A.Bandura da ergenlik dönemiyle ilgilenen sosyal öğrenme kuramcılarındandır. A. Bandura'ya göre ergenlik dönemi McCandless'in iddia ettiğinin aksine buhranlı bir dönem değildir. Bandura yaptığı çalışmaların sonuçlarından yola çıkarak düzenli, istikrarlı ve sevecen ailelerin çocuklarının ergenlik dönemlerinin buhranlı bir dönemden çok, iyi bir şekilde sosyalleştikleri bir dönem olduğunu ifade etmektedir. Ona göre sosyalleşememe ergenlik döneminde yaşanan buhranın ana kaynağıdır (Kulaksızoğlu, 2009:24-25).

3.4.4. SULLIVAN'IN KURAMI

Sullivan psikanalitik görüşün cinselliğe olan vurgusu eleştirmiştir ve kişiler arası ihtiyaçların tatmininin önemini vurgulamıştır. Sullivan bireyin ergenlik dönemine girişinde cinsel organlarının farkına vardığını ve onların en önemli zevk kaynağı olduğunu söyler. Ancak daha önce cinsellikle ilgili ergenlik dönemindeki bireyin karşılaştığı yasaklar sonucunda ergen cinselliği

endişenin kaynağı haline getirir. Yine ergen karşı cinsle yakınlık kurmak için baskı altında kendisini hisseder. Bu baskı ergenin ebeveynlerinin kendi deneyimleri sonucunda ergenin üzerinde baskı kurmaları sonucunda yaşanmaktadır. Yaşanılan baskı ergenin gerilimli ve endişeli bir hayat sürmesine neden olur ve sonuçta ergen cinsel ihtiyaçlarını gidermek için kendi kendini tatmin gibi yöntemler deneyebilir. Sullivan'a göre ergenlik dönemi ergenin tüm uğraşlarına rağmen cehenneme dönen bir süreçtir. Sullivan'ın kuramı daha çok erkek ergenlere uygun bir kuramdır (Kulaksızoğlu, 2009: 25-27). Sullivan ergenliği üç döneme ayırarak incelemiştir.

Birinci dönem ön ergenliktir. Bu dönemdeki ergen kendi cinsiyetinden bir arkadaş ve sırdaş ihtiyacı duymaya başlar. Ergen bu arkadaşlarının gözünden kendini görmeye başlar. Arkadaş grubundan kendine yönelen eleştirilere karşı oldukça anlayışlı davranabilir. Yetişkinlerin çete diye isimlendirdikleri oluşumlar genellikle bu dönem ergenleri arasında görülmektedir.

İkinci dönem erken ergenliktir. Gerçek anlamda cinsel ilginin ortaya çıkışıyla başlar ve sonlanması cinsel davranışın şekillenmesidir. Fakat bu dönemde hissettiği cinsel duygularla toplumun değer yargıları arasında ciddi çatışmalar yaşanabilir. Bu durum sonucunda ergen, sonucunda ciddi kişilik problemlerine yol açabilecek davranış olan cinselliği reddetme davranışına yönelebilir.

Üçüncü dönem geç ergenliktir. Kişinin hayatının geri kalanında nasıl bir cinsel davranışa sahip olacağını kararını verdiği dönemdir. Bu dönemde ergen, toplumla uzlaşmazlığını deneyimleri ve deneme yanılma davranışları sonucunda öğrendikleriyle birleştirerek çözebilir (Özbay ve Öztürk, 19-22).

3.4.5. LEWIN'İN KURAMI

Lewin'e göre ergen fiziksel olarak çok hızlı büyümektedir ve gelişmektedir ve ergen bu durumla başa çıkmak zorunda kalmaktadır aynı zamanda da yeni taleplerle ve beklentilerle karşılaşmaktadır. Ergen kendi yaşamı söz konusu olduğunda kendisinde yetişkin gibi davranması beklenirken bu beklentiler onun çocuklukta öğrendikleriyle çelişir ve sonuçta iki dünya

arasında kalmış gibi hisseder ve marjinal bir yaklaşım sergiler. İşte bu yaşantı ergenin stresli ve çelişkili hissetmesinin ana kaynağıdır (Kulaksızoğlu, 2009:27-28).

3.4.6. ANTROPOLOJİ KURAMI

Margaret Mead antropoloji kuramının önde gelen araştırmacılarından ve 1928'de Saoma adası yerlileri üzerine yaptığı araştırmanın sonucunda yayımladığı makalede ergenlik dönemini evrensel olarak fırtınaların e stresin yaşanmadığı bir dönem olarak ifade etmiştir. Mead makalesinde Saoma yerlilerinin ergenliklerinin zorlayıcı ve stresli yaşantılara sebebiyet veren bir durum olmadığını belirtmiştir. Bu durumun kaynağı olarak da Saoma yerlilerinin cinsellikle ilgili tabuları olmamasını ve onların çocukluklarından itibaren serbest bir cinsellik yaşantısına sahip olmalarına bağlamaktadır. Fakat bunun tam tersi olarak Amerikan kültüründe ergenlerin cinsellikle ilgili bir takım kısıtlamalar olduğunu ve bu kısıtlamaların neticesinde Amerika'da ergenlerin stresli bir yaşantıya sahip olduklarını belirtmiştir (Kulaksızoğlu, 2009: 28-29).

3.4.7. SPRANGER'İN KURAMI

Spranger ergenliğin fırtınalı ve stresli bir dönem olduğuna karşı çıkan kuramcılardan bir tanesidir. Ona göre ergenlikte üç çeşit büyüme modeli ortaya çıkmaktadır. Birinci modele göre ergenler fırtınalı ve stresli bir döneme girerler. Bu modeldeki ergenler için ergenlik zor, acı verici ve romantik bir hal almaktadır. İkinci modele göre yavaş ve sürekli gelişim modelini temsil eden ergenler ergenlik dönemlerini büyük ölçüde zarar görmeden geçirmektedirler. Bu ergenler çatışma ve stres yaşamazlar ve huzurlu bir şekilde yetişkinliğe geçiş yaparlar. Üçüncü model önceki iki modelin kesişimi olarak görülür ve dinamik model olarak adlandırılır. Bu modeldeki ergenler her ne kadar stresli yaşantılarla karşılaşsalar da bu durumun üstesinden gelmek için çaba gösterirler. Ergenlik döneminin zor bir dönem olması veya olmaması bu modeldeki ergenlerin kişiliği ile bağlantılıdır (Kulaksızoğlu, 2009: 9-30).

3.4.8. ERİKSON’UN KURAMI

Erikson’un psiko-sosyal gelişim kuramı ergenliğe özellikle vurgu yapan bir kuramdır. Ergenlik dönemindeki bireyden çocukluk dönemindeki çekirdeksel çatışmaları özümsemesi ve yetişkinliğinde ortaya çıkabilecek çatışmaları da sezinlemesi beklenmektedir. Ergenlik dönemindeki birey ne olduğunu ve sınırlarını anlamaya ve keşfetmeye başladığı dönemdir. Erikson ergenliği yetişkinlik döneminde oluşacak üç çeşit çekirdeksel çatışmaya hazırlık dönemi olarak görmektedir. Yetişkinlikteki ‘Mahremiyete Karşılık Tecrit Olma’ korkusunun temelinde olan ergenin cinsel kimliğini tanıma çabaları birinci çekirdeksel çatışmanın temelidir. Ergenin toplum içindeki yerini bulma konusunda çaba göstermesi onun yetişkinlik dönemindeki ‘Durgunluğa Karşı Üretkenlik’ konusunda yaşayacağı ikinci çekirdeksel çatışmaya hazırlığıdır. Üçüncü çekirdeksel çatışma ise ergenin yetişkinlik döneminde yaşayacağı ‘Ümitsizlik ve Çaresizliğe Karşı Katılım ve Bütünlük’ çatışmasına karşı mevcut ideolojiler arasından kendi değer ve yargılarını oluşturma konusundaki çabalarıdır. Erikson’a göre eğer her şey yolunda giderse genç bu çatışmaları çözer ve sağlıklı bir kimlik kazanır. Ona göre ergenlik çağındaki genç bu güne kadar ne yaptığının ve ne kendisinin ne olduğunun farkındadır ve kaderini de tayin edebilme gücüne sahiptir. Birey sadece ergenlik döneminde kimlik oluşturma ve kendini tanımlama konusunda baskı görmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 30-32).

Erikson’un psikososyal kuramının 5. Evresi olan ‘kimlik ve benimsemeye karşı rol karmaşası’ ergenlik dönemine karşılık gelen evredir. Erikson’a göre güven, özerklik, girişkenlik ve çalışkanlık duyguları bu evrede çok önemlidir. Ona göre bu evrede ergenin ana görevi çocukluk dönemlerinden getirdiği özdeşimleri bütüncül bir kimlikte toplamaktır (Miller, 2008: 216).

3.5. ERGENLİKTE GELİŞİM

Büyüme ve gelişme döllenme ile başlamakta ve ergenliğin sonuna kadar devam etmektedir. Döllenme ile başlayan süreçte gelişim durmadan devam eder. Gelişim bireyin vücudunda fizyolojik özelliklerinin, biyolojik işlevlerinin kazanılması olarak ifade edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 37).

Ergenlikte gelişim bedensel ve cinsel gelişim, duyguların gelişimi, , zihinsel gelişim ahlak ve kişiliğin gelişimi başlıkları altında incelenebilir.

3.5.1. ERGENLİKTE GELİŞİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Kalıtım: insan ortalama 50 bin gene sahiptir. Kişinin gelişimi genel anlamda bu genlere bağlıdır. Hastalık, kötü beslenme gibi dış faktörler olmadığı durumlarda ergenlerin gelişimi genetik kodlarında belirtilen şekilde olmaktadır.

İç salgı bezleri ve hormonlar: kişide gelişmeyi etkileyen iki ana hormon gelişme ve olgunlaşmayı sağlayan tiroit hormonu ve boy uzamasını sağlayan ön hipofizin büyüme hormonudur. Ergenlik döneminde kişide androjen ve östrojen hormonları salgılanmaya başlar ve bu hormonlar ergenlerin gelişmesine katkıda bulunurlar.

Beslenme ve sağlık: ergenlik büyüme çağı olduğundan ergenlerin beslenmeye ihtiyaçları vardır. Ergenler yeterli beslenemediklerinde büyümeleri durabilir veya karbonhidrat ağırlıklı beslenmeleri durumunda ise gelişimde gerilikler ve buluğa girmede gecikme yaşanabilir.

İklim ve coğrafi şartlar: yaşanan coğrafi şartlar da gelişimi etkilemektedir. Yüksek rakımlı yerlerde olan kişiler ile deniz seviyesinde yaşayan kişiler arasında basınç farklılıkları olması nedeniyle gelişim farklılıkları bulunmaktadır. Sıcak iklimde yaşayan kızlarda ilk adet görülme yaşı diğer iklimlerde yaşayanlara oranla daha küçük yaşlara karşılık gelmektedir (Karaköse, 2013: 24).

3.5.2. ERGENLİKTE BEDENSEL GELİŞİM

Büyüme baştan başlar ve ayağa doğru devam eder. Yani çocuklukta önce bedenin baş bölgesi sonra da ayağa doğru olan bedensel kısımlar gelişir. Ergenlikte ise ellerin, kolların, bacakların ve ayakların öncelikle gelişim gösterdiği görülmektedir. Ergenlikteki büyüme evreleri evrenseldir ve herhangi bir şekilde dış etkenlerden etkilenmemektedir. Buna karşın ergenliğe giriş ve ergenlikte yaşanan gelişmelerin hızı gelişmişlikle, iyi beslenmeyle, kalıtımsal özelliklerle ve coğrafi bölge ile ilgilidir (Kulaksızoğlu, 2009: 37-38).

Ergenlikte fiziksel gelişim yaşlar ve cinsiyet açısından incelendiğinde; kızlarda 10-11 yaşlarında göğüslerde tomurcuklanmalar oluşur ve kalçalar yuvarlaklaşmaya başlar. 11-14 yaşlarında cinsel organların çevresinde sert kıllar oluşmaya başlar, göğüsler büyümeye başlar, koltuk altı kıllanma başlar ve menarş (ilk adet) öncesinde boy uzama hızı duruk noktaya çıkar. 14-16 yaşlarında koltuk altında oluşmaya başlayan sert kıllanma bu yaşlarda tamamlanır. Göğüsler yetişkin göğüsleri gibi görünüme kavuşur ve adetler düzenli olarak görülmeye başlar. Boy uzaması bu dönemde yavaşlar. 16-18 yaşlarında koltuk altlarındaki kıllanma ve göğüslerin olgunlaşması tamamlanır.

Erkeklerin fiziksel gelişimleri yaşlar açısından incelendiğinde; 12-13 yaşlarında testislerin ve penisin büyümesi artar, cilt rengi daha koyu hale gelir ve cildin sertliği artar. 13-16 yaşlarında cinsel organların çevresindeki kıllarda sertleşme başlar. Peniste ve testislerde büyüme devam eder. Bu yaşlarda boy uzama hızı en yüksek seviyededir. İlk boşalma yaşanır. Seste değişiklik yaşanır. 16-18 yaşlarında yüzde ve vücutta kıllanmalar artar. Cinsel organların büyümesi devam eder. Spermiler üreme için yeterli bir hale gelir. 18-20 yaşlarında cinsel gelişim tamamlanmıştır. Vücut kıllanmasında artış devam edebilir (Özbay ve Öztürk, 36-38).

3.5.3. ERGENLİKTE CİNSEL GELİŞİM

Cinsel gelişim her ne kadar ergenlikle ilişkilendirilse de aslında cinsellik anne rahminde başlayan bir süreçtir. Ana rahminde başlayan cinsellik ergenliğe kadar birkaç değişiklik evresinden geçerek olgunlaşır ve en önemli evre eğitimidir. Bireyin cinselliği rahimde döl yatağında iken bezlerin iç salgılarıyla başlar, çocuk doğana kadar ve hayatının diğer dönemlerinde bu iç bezlerinin salgıladıkları hormonlar kendilerinde sürekli vardır (Özdil, 2013: 215).

Ergenlikte görülecek olan cinsel gelişimin belirtileri ergenlik başlamadan yaklaşık bir buçuk yıl önce başlamaktadır. Kızlarda Ergenlik belirtileri ortalama 13-14 yaşlarında, erkeklerde ise 15-16 yaşlarında üst seviyede ortaya çıkmaya başlamaktadır. Ergenlik belirtilerinin doruk noktası kızlarda aybaşı halinin başlaması, erkeklerde ise gece boşalmalarıdır. Ergenlik dönemi başlangıcıyla erkeksi ve kadınsı olma, karşı cinsle ilgilenme ve karşı

cinsel ilgi duyma davranışları da ergenlerde görülen cinsel gelişimin ilk evreleridir (Yörükoğlu, 2008: 382-384). Cinselliği insan vücudunda tam olarak neyin başlattığı bilinmemektedir.

Ergenlikte cinsel gelişmeler iki başlık altında incelenir. Üreme organlarındaki gelişmeleri içeren ve birincil cinsel gelişmeler de denen esas cinsel gelişmeler birinci kısmı; bedensel değişimler, sesteki değişimler, göğüslerde düğümçüklenmeler olması, sakal ve bıyık oluşması, cinsel rüyalarda artışların olması, gırtlakta kıkırdak oluşumu ve sivilce oluşumunun hızlanması gibi değişimler ise ikincil gelişim de denilen ilave cinsel gelişimler ergenlikte cinsel gelişimin ikinci kısmını içermektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 45-48).

3.5.4. ERGENLERDE CİNSEL GELİŞİM İLE İLGİLİ KURAMLAR

3.5.4.1. PSİKANALİTİK KURAM: Freud'a göre ergenlik dönemi gizil dönemde bilinçdışına gönderilen cinsel isteklerin ergende meydana gelen biyolojik gelişimlerin de etkisiyle ortaya çıktığı dönemdir. Ancak ortaya çıkan bu cinsel istekler gizil dönemde bastırılmış olan dürtülerden daha farklı özelliklere sahiptir.

3.5.4.2. ÖĞRENME KURAMI: Bu kurama cinsel gelişimin tamamlanmasında taklit etme ve özdeşim kurma ana unsurdur. Ergenler ebeveynlerinden görerek ya da kitle iletişim araçları yoluyla cinsiyetleriyle ilgili rol modelleri görebilirler ve bu rol modellerin taklit edilmesi yoluyla veya özdeşim kurarak cinsel gelişimlerini tamamlarlar.

3.5.4.3. SOSYOLOJİK KURAM: Sosyolojik kurama göre ergenler cinsel davranışlarını bir takım kültürel unsurlar tarafından öğrendikleriyle oluştururlar. Ergen sosyal normlarla karşılaşması ve benimsemesi sonucunda cinsel davranışını olgunlaştırır. Sosyal normlar aile, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları veya toplumdaki diğer bireyler tarafından ergene ulaştırılır. Cinsellikle ilgili ergene ulaştırılan kültürel değerler hem cinsel serbestlik hem de cinsel baskılayıcılık gibi iki uç unsuru içerebilir.

3.4.5.4. KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER KURAMI: Sullivan'a göre cinsel ilgi erken ergenliğin başlangıcında ortaya çıkar ve cinsel davranışın şekillenmesi ile sona erer. Sullivan'a göre yetişkinlerin cinsellikle ilgili baskıları nedeniyle ergenler cinsel organlarını vücutlarının bir parçası gibi görememekteyler. Ergenlik döneminde cinsel ilgi ortaya çıkarken toplumun baskıcı yaklaşımı nedeniyle ergenler ne yapacaklarını bilemez bir hale gelirler ve cinsel istek ergenin gelişimine katkı sunabilme özelliğini kaybeder. Sullivan'a göre kişi sonunda cinsel davranışının nasıl olacağına ve gelecekte nasıl bir cinsel role sahip olacağına karar verir (Özbay ve Öztürk, 46-48).

3.5.5. ERGENLİKTE DUYGULARIN GELİŞİMİ

Duygusal gelişim bireyde doğumdan itibaren devam eden bir durumdur. Birey yaşamının belli dönemlerinde duygularını ifade etme noktasında çeşitli dönemler geçirmektedir.

Yoğunluk bakımından daha az olan ruh hallerine duygu denir. Sevme, beğenme, hoşlanma, mutlu olma, gurur duyma, kıskançlık, alınganlık, gücenme, kızma gibi durumlar duygulara örnek olarak sayılabilen duygu durumlarındandır.

Ergenlik döneminde kızgınlık, öfke gibi davranışlar açık bir şekilde ifade edilmek yerine maskelenerek ve gizlenerek ifade edilir. Kızlar ergenlik döneminde erkeklere göre daha erken duygusal olgunluğa erişirler. Aynı yaştaki kız ve erkek göz önünde bulundurulursa kız ergenin duygularına daha hakim bir birey olduğu da görülebilir. Ergenliğin ilk döneminden ortasına doğru geçişte duyguların yoğunluğunda artış olmaktadır. Artan bu duygu yoğunluğu ergende duygularını ifade etme isteğinde ve gerekliliğinde de artışları beraberinde getirir. Bu duygu yoğunluğu el, yüz hareketleri, bağırma, şiir yazma ve hatıra defteri tutma şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Ergenlerde duygusal durum düzenli bir şekilde devam etmemektedir. Duygusal durumlardaki istikrarsızlık ve hızlı değişim ergenlik dönemindeki duygusal duruma örnektir. Ergenlik döneminde aşk, mahcubiyet, çekingenlik, hayalcilik, tedirginlik, huzursuzluk, yalnızlık isteği, isteksizlik, üzüntü, hayal kırıklığı, öfke, saldırganlık, heyecanlanma duygu durumları yoğun olarak yaşanan duyguların başlıcalarındandır (Kulaksızoğlu, 2009: 65-68).

3.5.6. ERGENLİKTE AHLAK GELİŞİMİ

Ahlak insanların uymakla yükümlü olduğu iyi ve doğru davranışların bütünüdür şeklinde ifade edilebilir. Ahlaki davranışlar görecelidir. Kişiden kişiye, toplumdaki topluma hangi davranışın ahlaki davranış olduğu şeklindeki tanım değişebilmektedir.

Ergenlikte ahlaki gelişim anne-babadan, akranlardan ve ergenlerin etraflarındaki yetişkinlerden sentezleme yoluyla oluşturdukları ‘hangi hareket doğru’ ve ‘nasıl davranmalıyım’ şeklindeki sorulara cevap olarak oluşturdukları cevaplardan meydana gelmektedir. Ergen ahlaki standartlar çerçevesinde çevresindeki insanlara benzer ve onlardan gördüklerinin bileşenini oluşturur (Kulaksızoğlu, 2009: 98-106).

Kohlberg Piaget’in on iki yaşında olan çocuklarla yaptığı bir çalışmayı on altı yaşındaki çocuklarla yaparak genişletmiştir. Çalışmada ergenlerin cinsellik, uyuşturucu ve alkol kullanımı ve hırsızlık veya aşırma şeklindeki davranışlarla ilgili artan bir şekilde ahlaki ikilem yaşadıklarını ifade etmiştir (Gander ve Gardiner, 2007: 472).

3.5.7. ERGENLİKTE KİŞİLİK GELİŞİMİ

Kişilik; Bireyi diğer bireylerden farklı kılan, kendine ve diğerlerine karşı duygu ve düşüncelerini içeren, çevresiyle kurabildiği iletişimi, tepkileri veya ilişkiyi içeren, bireyin bulunduğu yerlerde kendiliğinden birey tarafından ortaya çıkarılan bedensel, fiziksel ve ruhsal özelliklere denir (Döner, 2006: 65). Başka bir tanımda kişilik; Güven duygusu, ruh sağlığı, sevgi, şefkat, kabullenme, kararlılık duyguları, aile ilişki biçimi, genetik özellikler ve çevreden edinilen davranış özelliklerinin toplamı olarak da ifade edilmektedir (Çakmaklı, 1996: 65). Ergenin nasıl bir insan olacağına karar vermesi aşamasında diğer insanların beğendiği yönlerini alması ve beğenmediği özelliklerden ise uzaklaşması onun kimliğini oluşturur (Durmuş, 2006: 25). Başka bir ifadeyle bireyin sosyal ve psikolojik tepkilerinin tümüne ve bireyin sosyal, fiziksel, ahlaki ve zihinsel özellikleri bakımından diğerlerinden ayırıcı özelliklerine kişilik veya şahsiyet denir. Kimlik bireyin belli bir kimse

olmasının şartları şeklinde ifade edilebilir ve bu temelde kimlik terimi ile kişilik terimi aynı terim olarak kabul edilebilir (Kulaksızoğlu, 2009: 106-131).

Kişilik oluşumunda en önemli yaş aralığı 0-6 yaştır. Kişilik zaman zaman ebeveynlerin kişiliklerinin devamı şeklinde düşünülmekte ve sadece çocukların fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması sonucunda kişilik oluşumunda problemler ortaya çıkmaktadır. Bu problemler özgüven yoksunluğu, kendisiyle ya da çevresiyle barışık olmama, mutsuzluk, toplumla güven ilişkisi gelişmemiş bireyler olarak ifade edilmektedir (Öz, 2005: 116-90).

Özellikler erkek çocuklarda kişilik gelişiminde en önemli faktör babadır. Erkek ergen annesi ile daha seviyeli bir ilişki geliştirmektedir. Ergenler genel olarak kimlik ve kişilik arayışındadır ve ergenlik dönemlerinde kimliklerini inşa etmeye çalışmaktadırlar. Ebeveynleriyle problemleri bir ilişki geliştiren çocuk kişiliğini de aynı problemler üzerine bina etmektedir ve sonuçta da ebeveynleriyle kavga temelli bir kişilik oluşturan çocuk gelecekte de dış dünyayla kavga temelli bir ilişkiyi içeren kişilik geliştireceklerdir (Karaköse ve Karaköse, 2012: 55-56).

Kişilik üç temel öge içermektedir; kişiliğin toplumsal yönünü yansıtan kişinin diğerlerince nasıl algılandığı, başkalarının kendisiyle ilgili görüşlerini kendi görüşleriyle sentezlemesi sonucunda oluşan kişiliğe ilişkin kendi görüşleri, kişinin toplum içinde algıladığı değer olan başkalarının kişinin davranışı hakkındaki düşüncelerinin kişide yarattığı etki (Tiryaki, 2008: 20).

Ergenlik dönemi kimlik geliştirme açısından çok önemli bir dönemdir. Ergende kimlik gelişimi çocukluğundan itibaren yavaş yavaş gelişen bir süreçtir. Ergenliğin başlarındaki bireyde kimlik imgesi tam olarak oturmamış olabilir. Ergenin 'ben kimim?' sorusuna cevap araması onun kişiliğini oluşturmaya başladığını gösterir ve sonuçta bu soruya cevap bulması da kimliğini ve kişiliğini oluşturduğunu ifade eden bir gelişmedir. Ergenler etraflarında bulunan insanlardan gördüklerini sentezleyerek bir kimlik oluşturma çabası içine girerler ve eğer ergenlerin oluşturdukları kimlik etraflarındaki bireylerin kimlikleri ile bariz bir şekilde farklı ise ergenler kimlik karışıklığı yaşarlar. Kimi ergenler kimlik karışıklığı bariz bir şekilde yaşarken kimi ergenler de kimlik karışıklığını hiçbir şekilde yaşamazlar. Kimlik

karışıklığı kavramını Erikson kullanmıştır. Ona göre ergenlik dönemi kişilik geliştirmede çok önemli bir yere sahiptir ve ergenlikteki en önemli değişim de 'kimlik karışıklığı' olarak adlandırılmaktadır. Erikson, çocukluğunda başarılı bir şekilde cinsel ve psikolojik özdeşimler kuramamış bireylerin ergenlikte kimlik karışıklığı yaşayacaklarını ve başkalarının gözündeki kendi imajları ile kendi ile ilgili düşüncelerinin farklı oluşacağını, sonuçta da bu durumların kimlik karışıklığına yol açacağını ifade etmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 106-131).

Kişilik; fiziksel yapı, mizaç, yetenek çeşitleri, ilgiler ve değerler, sosyal tutumlar, motivasyon görünüşü, anlatım ve davranış şekli, patolojik yönsemeler ve karakter olarak toplam dokuz karakteristiğe sahiptir (Öztabağ, 1983: 175-177).

3.5.8. ERGENLİKTE ZİHİNSEL GELİŞİM

Zeka yeni durumlara uyum sağlayabilme, problemlere çözüm üretebilme ve öğrenme alanlarında başarı sağlayabilme, bilgiyi öğrenme, bilgiyi hatırlayabilme, akıl yürütebilme ve akılda tutma yeteneğidir.

Ergenlik dönemindeki zihinsel gelişim hakkında araştırma yapan en önemli bilim adamı Piaget'tir. Ona göre zihinsel gelişim doğumdan itibaren başlamakta ve ergenliğin sonuna kadar devam etmektedir. Piaget zihinsel gelişimin kalıtımsal özelliklere dayandığını ifade etmektedir ve zihinsel gelişimi dört evrede incelemektedir. Bu evrelerden 'soyut işlemler dönemi' ergenlik dönemini kapsamaktadır. Ergen şimdiki zamanın yanında geleceği de hesaplayabilme yeteneğine ve soyut düşünebilme, varsayımlar ve ihtimaller üzerine düşünebilme yeteneğine sahip olması Piaget'in bu evresinde gerçekleşmektedir (Kulaksızoğlu, 2009: 135-138).

III. BÖLÜM

4. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla araştırma modeli, araştırma grubu, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve veri toplama araçları, kişisel bilgi formu, psikolojik sağlamlık ölçeği, duygusal zeka özellikleri ölçeği ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Araştırma kapsamında öğrencilere kişisel bilgileri ile ilgili form, Duygusal Zeka Özellikleri Ölçeği Kısa Formu ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Envanteri Ergen Formu dağıtılmıştır. Ankete katılım gönüllülük esasına dayanmıştır. Öğrencilere form dağıtılması esnasında formlara ve envantere isimlerini yazmamaları hem sözel olarak ifade edilmiş hem de yazılı olarak formlara ve envantere yazılmıştır. Çalışma yapılan okullardan her sınıf seviyesinden 30, okul genelinden 120 ve toplamda 360 öğrenci ile yapılmıştır.

Araştırma yapılan okullar; kağıtlara okulların isimleri yazılarak ve bir torba içerisine atılarak rastgele seçilen okullardan oluşmuştur. Aynı şekilde araştırmaya katılan sınıflar da bu şekilde belirlenmiştir. Uygulama yapılan sınıflarda gönüllü olmayan öğrencilere ölçekler verilmemiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Veri toplama aracının ilk bölümünde ergenlerin cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, anne eğitim, baba eğitim durumu, anne-baba yaşama durumu, anne-baba birliktelik durumu, aile gelir durumu, aile tipi, ders dışı aktivitelerle ilgilenme durumu bilgilerinden oluşan kişisel bilgi formu yer almaktadır.

Veri toplama aracının ikinci bölümünde Ungar ve Leberberg (2011) tarafından geliştirilen ve Deniz, Özer ve Uysal (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Çocuk ve Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek yedili derecelendirme (1= kesinlikle katılmıyorum, 7= kesinlikle katılıyorum) ile cevaplanan 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 3 alt boyutu bulunmaktadır. "Bireysel" alt boyutunda 11 madde (2, 4, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 24), "Aile/Bakım Verenler" alt boyutunda 7 madde (5, 6, 7, 11, 16, 23, 25), "Bağlam/Kaynak" alt boyutunda 9 madde (1, 3, 9, 15, 18, 21, 22, 26, 27)

bulunmaktadır. Ölçekteki ifadelerin tümü olumludur ve yüksek puan ergenlerin karşılaştıkları olumsuz yaşantılar ve stresli durumların olumsuz etkilerini azaltmaya yardımcı ve uyumluluğu arttıran kişilik özelliklerinin olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.94 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 0.90 – 0.84 – 0.88 olarak bulunmuştur. Düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının en düşük 0.43 ile yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin 3 alt boyut ve 27 maddeden oluşan yapısı ile açıklanan toplam varyans %53.22 olarak bulunmuştur. Alt boyutların varyansa katkıları sırasıyla %20.71 - %18.21 - %14.30 düzeyindedir. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri 0.50 ile 0.80 aralığında hesaplanmıştır.

Veri toplama aracının üçüncü bölümünde Petrides ve Furnham (2000a, 2001) tarafından geliştirilen ve Deniz, Özer ve Işık (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanan “Duygusal Zeka Ölçeği (Kısa Form)” kullanılmıştır. Ölçek 20 madde beşli derecelendirme (1= kesinlikle katılmıyorum, 7= kesinlikle katılıyorum) ile cevaplanan 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 4 alt boyutu bulunmaktadır. “İyi Oluş” alt boyutunda 4 madde (26, 13, 16, 18), “Öz Kontrol” alt boyutunda 4 madde (2, 4, 10, 14), “Duygusallık” alt boyutunda 4 madde (5, 11, 15, 19) bulunmaktadır. Ölçekteki ifadelerin 10’u olumlu 10’u olumsuzdur. Olumsuz ifadeler ters kodlanmıştır. Bu şekilde yüksek puan ile bireyin duygusal yeterlikleriyle ilgili kendini algılama düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.89 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 0.82 – 0.77 – 0.82 – 0.80 olarak bulunmuştur. Düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının en düşük 0.47 ile yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin 4 alt boyuttan yapısı ile açıklanan toplam varyans %66.06 olarak bulunmuştur. Alt boyutların varyansa katkıları sırasıyla %17.87 - %16.71 - %16.01 - %15.47 düzeyindedir. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri 0.57 ile 0.79 aralığında hesaplanmıştır.

4.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada, ergenlerin psikolojik sağlıkları ile duygusal zeka özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

İlişkisel tarama modeli, birden çok değişken arasındaki değişimi veya değişimin derecesini ölçme ve belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu araştırma modelinde uygulama sonrasında elde edilen veriler korelasyon türü ve karşılaştırma türü olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. Korelasyon türü araştırma modelinde değişkenlerin birlikte değişim durumları veya nasıl değiştikleri incelenmektedir. Karşılaştırma türü modelde ise en az iki değişken ele alınmakta, bağımsız değişkene göre gruplar kurulmakta ve bağımlı değişkene göre değişkenlerin ne şekilde farklılaştıkları incelenmektedir (Akt. Uyan, 2014).

Bu çalışmada karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma evrenini 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı İstanbul İli Avrupa yakası, Küçükçekmece ilçesi ortaöğretim kurumlarının 9.10.11.ve 12.sınıflarında öğrenim gören ergenler oluşturmaktadır. . Araştırma örneklemini ise; 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı İstanbul İli Avrupa yakası, Küçükçekmece ilçesindeki Zehra Mustafa Dalgıç Ticaret Meslek Lisesi, Sefaköy Anadolu Lisesi ve Küçükçekmece Anadolu Lisesinde 9.10.11.ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler arasından tesadüfi küme örneklemini yoluyla her sınıf seviyesinden 30 öğrenci olmak üzere toplam her sınıf seviyesinden 120, tüm sınıf seviyelerinden 360 öğrenci oluşturmuştur.

4.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu çalışmada verilerin toplanması amacıyla kişisel bilgi formu, katılımcıların duygusal zeka özelliklerini ölçme amacıyla Duygusal Zeka Özellikleri Envanteri ve psikolojik sağlıklarını ölçme amacıyla Çocuk ve Ergen Psikolojik Sağlık Envanteri uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan bu ölçekler hakkında tanıtıcı bilgiler aşağıda verilmiştir.

4.3.1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Çalışmanın katılımcısı olan ergenlerle ilgili değişkenler hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Kişisel Bilgi Formunda öğrencinin cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne ve babanın yaşama durumu, anne ve babanın birliktelik durumu, ailenin gelir durumu, aile tipi, ders dışı aktivite türleri şeklinde değişkenler bulunmaktadır. Etik kurallar ve gerçekçi cevap alabilmek amacıyla araştırma sırasında öğrencilere kimlik bilgilerini içeren sorular yönetilmemiştir.

4.3.2. DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ (KISA FORM)

Deniz, Özer, ve Işık (2013) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçekte Sosyallik, Duygusallık, Öz kontrol ve İyi oluş alt boyutları bulunmaktadır. 6, 13, 16 ve 18. ifadeler iyi oluş alt boyutunu, 2, 4, 10 ve 14. ifadeler öz kontrol alt boyutunu, 5, 11, 15 ve 19. ifadeler duygusallık alt boyutunu, 3, 7, 8 ve 17. ifadeler sosyallik alt boyutunu ölçmektedir.

Duygusal zeka özelliği ölçeği 20 ifadeden oluşmaktadır. Katılımcılardan her bir ifadeye ne düzeyde katıldıklarını belirtmeleri istenmektedir. Ölçeğin cevaplama kısmında 1'den 7'ye kadar rakamla yazılmış cevap şıkları bulunmaktadır. 1 hiç katılmıyorum, 7 tamamen katılıyorum anlamındadır. Ölçek likert tipi bir ölçektir.

4.3.3. ÇOCUK VE ERGEN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ

Deniz, Özer, ve Uysal tarafından geliştirilmiş bir ölçektir.2011 yılında Ungar ve Liebenberg tarafından geliştirilen 28 maddelik formun Türkçeye uyarlanmış halidir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması çalışmada faktör yükü .30'un altında olan bir madde ölçekten çıkarılmış ve 27 maddelik ölçek oluşturulmuştur (Deniz, Özer, ve Uysal. 2015: 97).

Psikolojik sağlamlık ölçeği 27 adet ifadeden oluşan bir envanterdir. Katılımcılarından her bir ifadeye ne düzeyde katıldıklarını belirtmeleri

istenmektedir. Ölçeğin 3 alt boyutu bulunmaktadır. “Bireysel” alt boyutunda 11 madde (2, 4, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 24), “Aile/Bakım Verenler” alt boyutunda 7 madde (5, 6, 7, 11, 16, 23, 25), “Bağlam/Kaynak” alt boyutunda 9 madde (1, 3, 9, 15, 18, 21, 22, 26, 27) bulunmaktadır. Ölçeğin cevap kısmında 1’den 5’e kadar sıralı rakamlar bulunmaktadır. 1 hiç tanımlamıyor, 2 tanımlamıyor, 3 çok az tanımlıyor, 4 tanımlıyor ve 5 tamamen tanımlıyor şeklinde cevaplama seçenekleri vardır. Ölçekteki ifadelerin hepsi olumlu ifadelerdir. Ölçek likert tipi bir ölçektir.

4.3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma yapılması amacıyla veriler toplanmadan önce, kullanılacak ölçme araçları konusunda İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmıştır. Alınan izin belgesi ekte sunulmaktadır. Uygulamaya geçmeden önce 22 kişilik bir sınıfta pilot uygulama yapılmıştır. Bu şekilde ölçme araçlarının uygulanabilirliği denenmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık 2 hafta sürmüştür.

Uygulama hakkında her sınıfta, araştırmacı tarafından öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmıştır. Öğrencilerin ölçme araçlarını yaklaşık olarak 20 dakikalık bir sürede cevapladıkları gözlenmiştir. Uygulamanın ardından, ölçme araçları tek tek gözden geçirilerek, boş bırakılan, eksik veya yanlış cevaplandırılan ölçme araçları araştırma kapsamına alınmamıştır.

4.3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgileri frekans ve yüzde tabloları şeklinde sunulmuştur. Ölçek puanları ortalama, standart sapma, çarpıklık betimsel istatistik tablosu şeklinde sunulmuştur.

Ölçek puanlarının normallik sınamasında Çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) ± 1 değerleri arasında kalması puanların normal dağılımdan önemli oranda sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2011:40). Yapılan

normallik sınımasında her iki ölçek ve alt boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden (Tablo 2 ve Tablo 13) ölçek ve alt boyutu puanlarının cinsiyet, anne-baba yaşam durumu, anne-baba birliktelik durumu, aile tipi değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Bağımsız İki Örneklem t Testi; okuduğu sınıf, kardeş sayısı, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi, aile gelir durumu, ders dışı ilgilenilen aktiviteler değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır. ANOVA testinde gruplar arasında anlamlı farklılık görüldüğünden farkın hangi iki grup arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD Post Hoc testi yapılmıştır. Duygusal zeka ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Duygusal zekanın alt boyutlarının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla Çoklu Regresyon Analizi; duygusal zeka ölçek puanlarının psikolojik sağlamlık üzerindeki yapılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 ($p < 0.05$) olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

5. BULGULAR

5.1. Demografik ve Betimsel Bulgular

Tablo 5.1. Ergenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kız	179	49.7
	Erkek	181	50.3
Okuduğu sınıf	9. sınıf	90	25.0
	10. sınıf	90	25.0
	11. sınıf	90	25.0
	12. sınıf	90	25.0
Kardeş sayısı (kendisi dahil)	Kardeşi yok	58	16.1
	2 kardeş	187	51.9
	3 ve daha fazla	115	31.9
Anne öğrenim düzeyi	İlköğretim veya terk	169	46.9
	Ortaöğretim	143	39.7
	Üniversite	48	13.3
Baba öğrenim düzeyi	İlköğretim veya terk	144	40.0
	Ortaöğretim	148	41.1
	Üniversite	68	18.9
Anne-baba yaşam durumu	Her ikisi de sağ	341	94.7
	Anne/baba yaşamıyor	19	5.3
Anne-baba birliktelik durumu	Evli/birlikte	318	88.3
	Boşanmış/ayrı	42	11.7
Aile geliri	1600TL ve daha az	100	27.8
	1601-2400TL arası	87	24.2
	2401-3200TL arası	94	26.1
	3200TL'den fazla	79	21.9

Aile tipi	Çekirdek aile	292	81.1
	Geniş aile	68	18.9
Ders dışı aktiviteler	Spor	112	31.1
	Tiyatro/sinema	27	7.5
	Bilgisayar/internet	139	38.6
	Diğer	82	22.8

Araştırmaya katılan 360 ergenin %49.7'si kız, %50.3'ü erkektir. Ergenlerin %25'i 9. sınıf, %25'i 10. sınıf, %25'i 11. sınıf, %25'i 12. sınıf öğrencisidir. Ergenlerin %16.1'inin kardeşi yok, %51.9'u kendisi dahil 2 kardeş, %31.9'u kendisi dahil 3 ve daha fazla kardeştir. Ergenlerin %46.9'unun annesi ilköğretim düzeyinde veya daha düşük, %39.7'sinin annesi ortaöğretim, %13.3'ünün annesi üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Ergenlerin %40'ının babası ilköğretim düzeyinde veya daha düşük, %41.1'inin babası ortaöğretim, %18.9'unun babası üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Ergenlerin %94.7'sinin anne-babasının her ikisi de sağ, %5.3'ünün anne veya babası yaşamıyor. Ergenlerin %88.3'ünün anne-babası birlikte, %11.7'sinin anne-babası ayrıdır. Ergenlerin %27.8'inin ailesinin geliri 1600TL ve daha az, %24.2'sinin 1601-2400TL arası, %26.1'inin 2401-3200TL arası, %21.9'unun 3200TL'den fazladır. Ergenlerin %81.1'inin ailesi çekirdek aile tipinde, %18.9'unun ailesi geniş aile tipindedir. Öğrencilerin %31.1'i ders dışı zamanlarını spor yaparak geçirmekte, %7.5'i tiyatro/sinemaya giderek değerlendirmekte, %38.6'sı bilgisayar/internet ile geçirmekte %22.8'i ders dışı zamanlarında diğer aktivitelerde bulunmaktadır.

5.2. Psikolojik Sağlamlık Ölçeğine Ait Bulgular

Tablo 5.2. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	\bar{X}	SS	Çarpıklık
Bireysel	11	3.91	0.80	-0.89
Aile/Bakım Verenler	7	4.01	0.75	-0.86
Bağlam/Kaynak	9	3.96	0.81	-0.91
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	27	3.96	0.68	-0.92

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puan ortalaması 3.96 ± 0.68 olarak bulunmuştur. Alt boyutu puanları 3.91 ile 4.01 aralığında ve yüksek düzeyde gözlenmiştir.

Tablo 5.3. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Bireysel	Kız	179	3.89	0.84	-0.60	0.55
	Erkek	181	3.94	0.78		
Aile/Bakım Verenler	Kız	179	4.06	0.80	1.33	0.18
	Erkek	181	3.97	0.70		
Bağlam/Kaynak	Kız	179	3.85	0.89	-2.65	0.01
	Erkek	181	4.07	0.71		
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	Kız	179	3.92	0.72	-1.05	0.30
	Erkek	181	3.99	0.65		

Bireysel, Aile/Bakım Verenler alt boyutları ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeğine ait puanların cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p > 0.05$).

Bağlam/Kaynak alt boyutu puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t = -2.65$; $p < 0.05$). Erkek ergenlerin bağlam/kaynak

alt boyutu puanları (4.07 ± 0.71), kız ergenlerin bağlam/kaynak alt boyutu puanlarından (3.85 ± 0.89) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5.4. Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Sınıfa Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıfı	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Bireysel	A-9. sınıf	90	4.24	0.36	6.25	0.00	A>B
	B-10. sınıf	90	3.86	0.77			A>C
	C-11. sınıf	90	3.80	0.88			A>D
	D-12. sınıf	90	3.76	0.99			
Aile/Bakım Verenler	A-9. sınıf	90	4.27	0.44	7.19	0.00	A>C
	B-10. sınıf	90	4.04	0.92			A>D
	C-11. sınıf	90	3.76	0.76			
	D-12. sınıf	90	4.00	0.74			
Bağlam/Kaynak	A-9. sınıf	90	4.32	0.51	11.57	0.00	A>B
	B-10. sınıf	90	3.87	0.88			A>C
	C-11. sınıf	90	3.65	0.92			A>D
	D-12. sınıf	90	4.00	0.74			
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	A-9. sınıf	90	4.27	0.35	10.48	0.00	A>B
	B-10. sınıf	90	3.91	0.79			A>C
	C-11. sınıf	90	3.74	0.69			A>D
	D-12. sınıf	90	3.90	0.71			

Bireysel alt boyutu puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=6.25$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 9. sınıfta okuyan ergenlerin bireysel alt boyutu puanları (4.24 ± 0.36), 10. sınıf (3.86 ± 0.77), 11. sınıf (3.80 ± 0.88) ve 12. sınıf (3.76 ± 0.99) ergenlerin bireysel alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Aile/bakım verenler alt boyutu puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=7.19$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin

yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 9. sınıfta okuyan ergenlerin aile/bakım verenler alt boyutu puanları (4.27 ± 0.44), 11. sınıf (3.76 ± 0.92) ve 12. sınıf (4.00 ± 0.74) ergenlerin aile/bakım verenler alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bağlam/kaynak alt boyutu puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=11.57$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 9. sınıfta okuyan ergenlerin bağlam/kaynak alt boyutu puanları (4.32 ± 0.51), 10. sınıf (3.87 ± 0.88), 11. sınıf (3.65 ± 0.92) ve 12. sınıf (4.00 ± 0.74) ergenlerin bağlam/kaynak alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=10.48$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 9. sınıfta okuyan ergenlerin Psikolojik Sağlık Ölçeği puanları (4.27 ± 0.35), 10. sınıf (3.91 ± 0.79), 11. sınıf (3.74 ± 0.69) ve 12. sınıf (3.90 ± 0.71) ergenlerin Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5.5. Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Bireysel	A-Tek çocuk	58	3.84	0.91	4.10	0.02	C>A
	B-2 kardeş	187	3.83	0.81			C>B
	C-3 ve daha fazla	115	4.08	0.72			
Aile/Bakım Verenler	A-Tek çocuk	58	3.90	0.97	1.98	0.14	
	B-2 kardeş	187	3.99	0.69			
	C-3 ve daha fazla	115	4.12	0.72			
Bağlam/Kaynak	A-Tek çocuk	58	3.79	1.10	1.42	0.24	
	B-2 kardeş	187	3.96	0.77			
	C-3 ve daha fazla	115	4.05	0.70			
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	A-Tek çocuk	58	3.84	0.91	0.68	0.51	
	B-2 kardeş	187	3.92	0.63			
	C-3 ve daha fazla	115	4.08	0.62			

Bireysel alt boyutu puanlarının kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=4.10$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 3 ve daha fazla kardeş olan ergenlerin bireysel alt boyutu puanları (4.08 ± 0.72), tek çocuk (3.84 ± 0.91) ve 2 kardeş (3.83 ± 0.81) olan ergenlerin bireysel alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Aile/Bakım Verenler, Bağlam/Kaynak alt boyutlarına ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeğine ait puanların kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.6. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Öğrenim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Bireysel	A-İlköğretim/terk	169	4.00	0.73	1.65	0.19	
	B-Ortaöğretim	143	3.82	0.93			
	C-Üniversite	48	3.91	0.61			
Aile/Bakım Verenler	A-İlköğretim/terk	169	4.03	0.69	0.44	0.64	
	B-Ortaöğretim	143	3.97	0.89			
	C-Üniversite	48	4.13	0.50			
Bağlam/Kaynak	A-İlköğretim/terk	169	4.02	0.77	2.25	0.11	
	B-Ortaöğretim	143	3.96	0.82			
	C-Üniversite	48	3.75	0.91			
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	A-İlköğretim/terk	169	4.01	0,64	1.06	0.35	
	B-Ortaöğretim	143	3.90	0.78			
	C-Üniversite	48	3.91	0.52			

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve alt boyutlarına ait puanların anne öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.7. Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Öğrenim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Bireysel	A-İlköğretim/terk	144	4.07	0.72	16.91	0.00	A>C
	B-Ortaöğretim	148	3.99	0.71			B>C
	C-Üniversite	68	3.42	0.98			
Aile/Bakım Verenler	A-İlköğretim/terk	144	4.08	0.74	2.65	0.07	
	B-Ortaöğretim	148	4.02	0.85			
	C-Üniversite	68	3.87	0.52			
Bağlam/Kaynak	A-İlköğretim/terk	144	4.16	0.64	11.83	0.00	A>C
	B-Ortaöğretim	148	3.92	0.88			
	C-Üniversite	68	3.61	0.87			
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	A-İlköğretim/terk	144	4.10	0.60	13.36	0.00	A>C
	B-Ortaöğretim	148	3.97	0.72			B>C
	C-Üniversite	68	3.60	0.65			

Bireysel alt boyutu puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=16.90; p<0.05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre babası ilköğretim veya terk (4.07±0.72) ve ortaöğretim düzeyinde (3.99±0.71) öğrenim gören ergenlerin bireysel alt boyutu puanları, babası üniversite düzeyinde öğrenim gören ergenlerin bireysel alt boyutu puanlarından (3.42±0.98) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Aile/Bakım Verenler alt boyutuna ait puanların baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir (p>0.05).

Bağlam/Kaynak alt boyutu puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=11,83; p<0,05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre babası ilköğretim veya terk düzeyinde öğrenim gören ergenlerin bağlam/kaynak alt boyutu puanları (4.16±0.64), babası üniversite düzeyinde öğrenim gören ergenlerin

bağlam/kaynak alt boyutu puanlarından (3.61 ± 0.87) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=13.36$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre babası ilköğretim veya terk (4.10 ± 0.60) ve ortaöğretim düzeyinde (3.97 ± 0.72) öğrenim gören ergenlerin Psikolojik Sağlık Ölçeği puanları, babası üniversite düzeyinde öğrenim gören ergenlerin Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarından (3.60 ± 0.65) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5.8. Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Yaşam Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne-Baba Yaşam	n	\bar{X}	SS	t	p
Bireysel	İkisi de sağ	341	3.91	0.80	-0.93	0.35
	Anne/baba ölmüş	19	4.04	0.94		
Aile/Bakım Verenler	İkisi de sağ	341	4.03	0.74	0.74	0.46
	Anne/baba ölmüş	19	3.87	0.94		
Bağlam/Kaynak	İkisi de sağ	341	3.96	0.81	0.20	0.84
	Anne/baba ölmüş	19	3.93	0.79		
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	İkisi de sağ	341	3.96	0.69	-0.01	0.99
	Anne/baba ölmüş	19	3.96	0.68		

Psikolojik Sağlık Ölçeği ve alt boyutlarına ait puanların anne-baba yaşam durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.9. Psikolojik Sağlamlık leği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne-Baba Birliktelik	n	\bar{X}	SS	t	p
Bireysel	Evli/birlikte	318	3.89	0.83	-1.51	0.13
	Boşanmış/ayrı	42	4.09	0.63		
Aile/Bakım Verenler	Evli/birlikte	318	4.00	0.76	-1.02	0.31
	Boşanmış/ayrı	42	4.13	0.69		
Bağlam/Kaynak	Evli/birlikte	318	3.94	0.82	-1.19	0.24
	Boşanmış/ayrı	42	4.09	0.76		
PSİKOLOJİK SAğLAMLIK LEğİ	Evli/birlikte	318	3.94	0.69	-1.46	0.14
	Boşanmış/ayrı	42	4.10	0.61		

Psikolojik Sağlamlık leği ve alt boyutlarına ait puanların anne-baba birliktelik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.10. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Aile Gelirine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Geliri	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Bireysel	A-1600TL ve altı	100	3.77	0.96	4.75	0.00	B>A
	B-1601-2400TL	87	4.09	0.63			C>A
	C-2401-3200TL	94	4.06	0.65			B>D
	D-3200TL ve üzeri	79	3.72	0.88			C>D
Aile/Bakım Verenler	A-1600TL ve altı	100	3.86	0.90	3.41	0.02	B>A
	B-1601-2400TL	87	4.16	0.67			C>A
	C-2401-3200TL	94	4.12	0.66			B>D
	D-3200TL ve üzeri	79	3.93	0.71			C>D
Bağlam/Kaynak	A-1600TL ve altı	100	3.98	0.92	6.92	0.00	B>D
	B-1601-2400TL	87	4.10	0.67			C>D
	C-2401-3200TL	94	4.09	0.71			
	D-3200TL ve üzeri	79	3.63	0.84			
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	A-1600TL ve altı	100	3.86	0.81	5.98	0.00	B>A
	B-1601-2400TL	87	4.11	0.56			C>A
	C-2401-3200TL	94	4.09	0.61			B>D
	D-3200TL ve üzeri	79	3.74	0.66			C>D

Bireysel alt boyutu puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=4.75; p<0.05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-2400TL arası (4.09±0.63) ve 2401-3200TL arası (4.06±0.65) olan ergenlerin bireysel alt boyutu puanları, aile gelir düzeyi 1600TL ve altı (3.77±0.96) ve 3200TL ve üzeri (3.72±0.88) olan ergenlerin bireysel alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Aile/bakım verenler alt boyutu puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=3.41; p<0.05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-

2400TL arası (4.16±0.67) ve 2401-3200TL arası (4.12±0.66) olan ergenlerin aile/bakım verenler alt boyutu puanları, aile gelir düzeyi 1600TL ve altı (3.86±0.90) ve 3200TL ve üzeri (3.93±0.71) olan ergenlerin aile/bakım verenler alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bağlam/kaynak alt boyutu puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=6.92; p<0.05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-2400TL arası (4.10±0.67) ve 2401-3200TL arası (4.09±0.71) olan ergenlerin bağlam/kaynak alt boyutu puanları, aile gelir düzeyi 3200TL ve üzeri olan ergenlerin bağlam/kaynak alt boyutu puanlarından (3.63±0.84) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=5.98; p<0.05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-2400TL arası (4.11±0.56) ve 2401-3200TL arası (4.09±0.61) olan ergenlerin Psikolojik Sağlık Ölçeği puanları, aile gelir düzeyi 1600TL ve altı (3.86±0.81) ve 3200TL ve üzeri (3.74±0.66) olan ergenlerin Psikolojik Sağlık Ölçeği puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5.11. Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Aile Tipine Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Tipi	n	\bar{X}	SS	t	p
Bireysel	Çekirdek aile	292	3.89	0.83	-1.29	0.20
	Geniş aile	68	4.03	0.70		
Aile/Bakım Verenler	Çekirdek aile	292	4.00	0.73	-1.50	0.14
	Geniş aile	68	4.11	0.86		
Bağlam/Kaynak	Çekirdek aile	292	3.95	0.83	-0.49	0.62
	Geniş aile	68	4.01	0.72		
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	Çekirdek aile	292	3.94	0.69	-1.16	0.25
	Geniş aile	68	4.04	0.67		

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve alt boyutlarına ait puanların aile tipine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.12. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Ders Dışı Etkinlik Tercihine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Ders Dışı Etkinlik Tercihi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Bireysel	A-Spor	112	3.80	0.95	2.82	0.04	D>A
	B-Tiyatro/sinema	27	3.75	0.64			D>B
	C-Bilgisayar/internet	139	3.92	0.76			
	D-Diğer	82	4.11	0.67			
Aile/Bakım Verenler	A-Spor	112	4.06	0.69	8.19	0.00	A>B
	B-Tiyatro/sinema	27	3.53	0.94			C>B
	C-Bilgisayar/internet	139	3.92	0.79			D>B
	D-Diğer	82	4.27	0.59			
Bağlam/Kaynak	A-Spor	112	3.94	0.80	3.48	0.02	A>B
	B-Tiyatro/sinema	27	3.57	0.84			C>B
	C-Bilgisayar/internet	139	3.96	0.84			D>B
	D-Diğer	82	4.12	0.74			
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	A-Spor	112	3.91	0.73	4.66	0.00	D>A
	B-Tiyatro/sinema	27	3.63	0.65			D>B
	C-Bilgisayar/internet	139	3.93	0.71			
	D-Diğer	82	4.15	0.52			

Bireysel alt boyutu puanlarının ders dışı etkinlik tercihi göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=2.83$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ders dışında diğer etkinlikleri tercih eden ergenlerin bireysel alt boyutu puanları (4.11 ± 0.67), ders dışında spor (3.80 ± 0.95) ve tiyatro/sinema (3.75 ± 0.64) etkinliklerini tercih eden ergenlerin bireysel alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Aile/bakım verenler alt boyutu puanlarının ders dışı etkinlik tercihi göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=8.19$; $p<0.05$). Farkın

kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ders dışında ders dışı etkinlik olarak spor (4.06 ± 0.69), bilgisayar/internet (3.92 ± 0.79) ve diğer etkinlikleri (4.27 ± 0.59) tercih eden ergenlerin aile/bakım verenler alt boyutu puanları, ders dışında tiyatro/sinema etkinliklerini tercih eden ergenlerin aile/bakım verenler alt boyutu puanlarından (3.53 ± 0.94) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bağlam/kaynak alt boyutu puanlarının ders dışı etkinlik tercihine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3.48$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ders dışında ders dışı etkinlik olarak spor (3.94 ± 0.80), bilgisayar/internet (3.96 ± 0.84) ve diğer etkinlikleri (4.12 ± 0.74) tercih eden ergenlerin bağlam/kaynak alt boyutu puanları, ders dışında tiyatro/sinema etkinliklerini tercih eden ergenlerin bağlam/kaynak alt boyutu puanlarından (3.57 ± 0.84) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanlarının ders dışı etkinlik tercihine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=4.66$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ders dışında diğer etkinlikleri tercih eden ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanları (4.15 ± 0.52), ders dışında spor (3.91 ± 0.73) ve tiyatro/sinema (3.63 ± 0.65) etkinliklerini tercih eden ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

5.3. Duygusal Zeka Ölçeğine Ait Bulgular

Tablo 5.13. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	\bar{X}	SS	Çarpıklık
İyi Oluş	4	5.35	1.42	-0.89
Öz Kontrol	4	4.63	1.58	-0.80
Duygusalılık	4	4.67	1.68	-0.87
Sosyallik	4	5.40	1.34	-0.62
DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ	20	5.07	1.14	-0.72

Duygusal Ölçeği puan ortalaması 5.07 ± 1.14 olarak bulunmuştur. Alt boyutu puanları 4.63 ile 5.40 aralığında ve yüksek düzeyde gözlenmiştir.

Tablo 5.14. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
İyi Oluş	Kız	179	5.43	1.33	1.01	0.32
	Erkek	181	5.27	1.51		
Öz Kontrol	Kız	179	4.54	1.51	-1.20	0.23
	Erkek	181	4.74	1.66		
Duygusallık	Kız	179	4.67	1.64	-0.04	0.97
	Erkek	181	4.68	1.73		
Sosyallik	Kız	179	5.46	1.22	0.38	0.71
	Erkek	181	5.34	1.47		
DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ	Kız	179	5.08	1.06	-0.04	0.97
	Erkek	181	5.06	1.23		

Duygusal Zeka Ölçeği ve alt boyutlarına ait puanların cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 5.15. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Sınıfa Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıfı	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
İyi Oluş	A-9. sınıf	90	4.92	1.52	4.45	0.00	B>A
	B-10. sınıf	90	5.46	1.79			C>A
	C-11. sınıf	90	5.49	1.06			D>A
	D-12. sınıf	90	5.53	1.13			
Öz Kontrol	A-9. sınıf	90	4.55	1.64	8.86	0.00	C>A
	B-10. sınıf	90	4.09	1.63			C>B
	C-11. sınıf	90	5.26	1.12			C>D
	D-12. sınıf	90	4.66	1.70			
Duygusallık	A-9. sınıf	90	4.65	1.71	2.67	0.04	C>B
	B-10. sınıf	90	4.54	1.70			C>D
	C-11. sınıf	90	5.08	1.38			
	D-12. sınıf	90	4.45	1.85			
Sosyallik	A-9. sınıf	90	5.12	1.40	2.88	0.04	C>A
	B-10. sınıf	90	5.29	1.80			D>A
	C-11. sınıf	90	5.51	1.02			
	D-12. sınıf	90	5.68	0.96			
DUYGUSAL ZEK A ÖLÇEĞİ	A-9. sınıf	90	4.86	1.13	3.52	0.02	C>A
	B-10. sınıf	90	4.91	1.45			C>B
	C-11. sınıf	90	5.37	0.82			
	D-12. sınıf	90	5.14	1.06			

İyi Oluş alt boyutu puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=4.45; p<0.05). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 10. sınıfta (5.46±1.79), 11. sınıfta (5.49±1.06) ve 12. sınıfta (5.53±1.13) okuyan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanları, 9. sınıfta okuyan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanlarından (4.92±1.52) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Öz Kontrol alt boyutu puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=8.86$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 11. sınıfta okuyan ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanları (5.26 ± 1.12), 9. sınıfta (4.55 ± 1.64), 10. sınıfta (4.09 ± 1.63) ve 12. sınıfta (4.66 ± 1.70) okuyan ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Duygusallık alt boyutu puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=2.67$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 11. sınıfta okuyan ergenlerin duygusallık alt boyutu puanları (5.08 ± 1.38), 10. sınıfta (4.54 ± 1.70) ve 12. sınıfta (4.45 ± 1.85) okuyan ergenlerin duygusallık alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Sosyallik alt boyutu puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=2.88$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 10. sınıfta (5.51 ± 1.02) ve 12. sınıfta (5.68 ± 0.96) okuyan ergenlerin sosyallik alt boyutu puanları, 9. sınıfta okuyan ergenlerin sosyallik alt boyutu puanlarından (5.12 ± 1.40) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3.52$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 11. sınıfta okuyan ergenlerin Duygusal Zeka Ölçeği puanları (5.37 ± 0.82), 9. sınıfta (4.86 ± 1.13) ve 10. sınıfta (4.91 ± 1.45) okuyan ergenlerin Duygusal Zeka Ölçeği puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5.16. Duyusal Zeka Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
İyi Oluş	A-Tek çocuk	58	5.56	1.56	1.62	0.20	
	B-2 kardeş	187	5.29	1.37			
	C-3 ve daha fazla	115	5.34	1.45			
Öz Kontrol	A-Tek çocuk	58	4.30	1.22	1.86	0.16	
	B-2 kardeş	187	4.76	1.67			
	C-3 ve daha fazla	115	4.62	1.60			
Duygusallık	A-Tek çocuk	58	4.78	1.50	2.43	0.09	
	B-2 kardeş	187	4.82	1.57			
	C-3 ve daha fazla	115	4.40	1.90			
Sosyallik	A-Tek çocuk	58	5.60	1.37	1.79	0.17	
	B-2 kardeş	187	5.40	1.21			
	C-3 ve daha fazla	115	5.30	1.54			
DUYGUSAL ZEK A ÖLÇEĞİ	A-Tek çocuk	58	5.12	1.23	0.66	0.52	
	B-2 kardeş	187	5.12	1.10			
	C-3 ve daha fazla	115	4.97	1.19			

Duyusal Zeka Ölçeği ve alt boyutlarına ait puanların kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.17. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Öğrenim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
İyi Oluş	A-İlköğretim/terk	169	5.33	1.55	3.73	0.03	C>A
	B-Ortaöğretim	143	5.20	1.41			C>B
	C-Üniversite	48	5.87	0.76			
Öz Kontrol	A-İlköğretim/terk	169	4.83	1.67	8.99	0.00	A>B
	B-Ortaöğretim	143	4.23	1.54			C>B
	C-Üniversite	48	5.18	1.10			
Duygusallık	A-İlköğretim/terk	169	4.71	1.78	0.09	0.92	
	B-Ortaöğretim	143	4.63	1.59			
	C-Üniversite	48	4.70	1.60			
Sosyallik	A-İlköğretim/terk	169	5.20	1.47	3.03	0.05	C>A
	B-Ortaöğretim	143	5.52	1.34			
	C-Üniversite	48	5.71	0.71			
DUYGUSAL ZEK A ÖLÇEĞİ	A-İlköğretim/terk	169	5.08	1.27	2.45	0.09	
	B-Ortaöğretim	143	4.95	1.10			
	C-Üniversite	48	5.38	0.76			

İyi Oluş alt boyutu puanlarının anne öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=3.73; p<0.05). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre annesi üniversite mezunu olan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanları (5.87±0.76), annesi ilköğretim mezunu veya terk (5.33±1.55) ve ortaöğretim mezunu (5.20±1.41) ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Öz Kontrol alt boyutu puanlarının anne öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=8.99; p<0.05). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre annesi ilköğretim mezunu veya terk (4.83±1.67) ve annesi üniversite mezunu

olan (5.18 ± 1.10) ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanları, annesi ortaöğretim mezunu olan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanlarından (4.23 ± 1.54) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Sosyallik alt boyutu puanlarının anne öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3.03$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre annesi üniversite mezunu olan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanları (5.71 ± 0.71), annesi ilköğretim mezunu veya terk olan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanlarından (5.20 ± 1.47) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Duygusallık alt boyutu ve Psikolojik Sağlık Ölçeğine ait puanların anne öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.18. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Öğrenim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
İyi Oluş	A-İlköğretim/terk	144	5.42	1.47	5.68	0.00	A>B
	B-Ortaöğretim	148	5.10	1.48			C>B
	C-Üniversite	68	5.75	1.07			
Öz Kontrol	A-İlköğretim/terk	144	4.86	1.58	14.16	0.00	A>B
	B-Ortaöğretim	148	4.15	1.64			C>B
	C-Üniversite	68	5.23	1.12			
Duygusallık	A-İlköğretim/terk	144	4.92	1.70	3.74	0.02	A>B
	B-Ortaöğretim	148	4.40	1.73			C>B
	C-Üniversite	68	4.79	1.43			
Sosyallik	A-İlköğretim/terk	144	5.28	1.44	1.18	0.31	
	B-Ortaöğretim	148	5.39	1.41			
	C-Üniversite	68	5.65	0.95			
DUYGUSAL ZEK A ÖLÇEĞİ	A-İlköğretim/terk	144	5.19	1.24	9.13	0.00	A>B
	B-Ortaöğretim	148	4.80	1.12			C>B
	C-Üniversite	68	5.41	0.86			

İyi Oluş alt boyutu puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=5.68$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre babası ilköğretim mezunu veya terk (5.42 ± 1.47) ve üniversite mezunu (5.75 ± 1.07) olan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanları, babası ortaöğretim mezunu olan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanlarından (5.10 ± 1.48) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Öz Kontrol alt boyutu puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=14.16$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre babası ilköğretim mezunu veya terk (4.86 ± 1.58) ve üniversite mezunu (5.23 ± 1.12) olan ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanları, babası ortaöğretim mezunu olan ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanlarından (4.15 ± 1.64) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Duygusallık alt boyutu puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3.74$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre babası ilköğretim mezunu veya terk (4.92 ± 1.70) ve üniversite mezunu (4.79 ± 1.43) olan ergenlerin duygusallık alt boyutu puanları, babası ortaöğretim mezunu olan ergenlerin duygusallık alt boyutu puanlarından (4.40 ± 1.73) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Sosyallik alt boyutuna ait puanların baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının baba öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=9.13$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre babası ilköğretim mezunu veya terk (5.19 ± 1.24) ve üniversite mezunu (5.41 ± 0.86) olan ergenlerin Duygusal Zeka Ölçeği puanları, babası ortaöğretim mezunu olan ergenlerin Duygusal Zeka Ölçeği puanlarından (4.80 ± 1.12) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5.19. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Yaşam Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne-Baba Yaşam	n	\bar{X}	SS	t	p
İyi Oluş	İkisi de sağ	341	5.34	1.45	-0.45	0.65
	Anne/baba ölmüş	19	5.58	0.85		
Öz Kontrol	İkisi de sağ	341	4.61	1.61	-1.39	0.17
	Anne/baba ölmüş	19	5.13	1.04		
Duygusallık	İkisi de sağ	341	4.65	1.71	-1.21	0.23
	Anne/baba ölmüş	19	5.13	0.76		
Sosyallik	İkisi de sağ	341	5.34	1.36	-4.87	0.00
	Anne/baba ölmüş	19	6.47	0.46		
DUYGUSAL ZEK A ÖLÇEĞİ	İkisi de sağ	341	5.04	1.17	-1.91	0.06
	Anne/baba ölmüş	19	5.57	0.58		

İyi Oluş, Öz Kontrol, Duygusallık alt boyutları ve Duygusal Zeka Ölçeğine ait puanların anne-baba yaşam durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Sosyallik alt boyutu puanlarının anne-baba yaşam durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=-4.87$; $p<0.05$). Anne veya babası ölmüş ergenlerin sosyallik puanları (6.47 ± 0.46), anne ve babasının her ikisi de sağ olan ergenlerin sosyallik puanlarından (5.34 ± 1.36) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5.20. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne-Baba Birliktelik	n	\bar{X}	SS	t	p
İyi Oluş	Evli/birlikte	318	5.42	1.39	2.48	0.01
	Boşanmış/ayrı	42	4.85	1.62		
Öz Kontrol	Evli/birlikte	318	4.65	1.59	0.50	0.62
	Boşanmış/ayrı	42	4.52	1.54		
Duygusallık	Evli/birlikte	318	4.71	1.68	1.07	0.28
	Boşanmış/ayrı	42	4.42	1.68		
Sosyallık	Evli/birlikte	318	5.38	1.37	-0.77	0.44
	Boşanmış/ayrı	42	5.52	1.20		
DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ	Evli/birlikte	318	5.10	1.15	1.38	0.17
	Boşanmış/ayrı	42	4.85	1.14		

İyi Oluş alt boyutu puanlarının anne-baba birliktelik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=-2.48$; $p<0.05$). Anne ve babası evli/birlikte olan ergenlerin iyi oluş puanları (5.42 ± 1.39), anne-babası boşanmış/ayrı ergenlerin iyi oluş puanlarından (4.85 ± 1.62) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Öz Kontrol, Duygusallık, Sosyallik alt boyutları ve Duygusal Zeka Ölçeğine ait puanların anne-baba birliktelik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.21. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Aile Gelirine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Geliri	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
İyi Oluş	A-1600TL ve altı	100	4.81	1.81	6.68	0.00	B>A
	B-1601-2400TL	87	5.38	1.34			C>A
	C-2401-3200TL	94	5.56	1.23			D>A
	D-3200TL ve üzeri	79	5.75	0.89			
Öz Kontrol	A-1600TL ve altı	100	4.29	1.78	4.13	0.01	B>A
	B-1601-2400TL	87	5.01	1.48			D>A
	C-2401-3200TL	94	4.48	1.65			
	D-3200TL ve üzeri	79	4.86	1.24			
Duygusallık	A-1600TL ve altı	100	4.14	1.99	5.16	0.00	B>A
	B-1601-2400TL	87	4.98	1.44			C>A
	C-2401-3200TL	94	4.91	1.68			D>A
	D-3200TL ve üzeri	79	4.76	1.35			
Sosyallik	A-1600TL ve altı	100	4.92	1.75	4.46	0.00	B>A
	B-1601-2400TL	87	5.54	1.11			C>A
	C-2401-3200TL	94	5.47	1.29			D>A
	D-3200TL ve üzeri	79	5.76	0.84			
DUYGUSAL ZEK A ÖLÇEĞİ	A-1600TL ve altı	100	4.61	1.48	7.14	0.00	B>A
	B-1601-2400TL	87	5.31	1.04			C>A
	C-2401-3200TL	94	5.13	0.98			D>A
	D-3200TL ve üzeri	79	5.31	0.74			

İyi Oluş alt boyutu puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (F=6.68; p<0.05). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-2400TL arası (5.38±1.34), 2401-3200TL arası (5.56±1.23) ve 3200TL'den fazla (5.75±0.89) olan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanları, aile gelir düzeyi 1600TL ve altında

olan ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanlarından (4.81 ± 1.81) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Öz Kontrol alt boyutu puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=4.13$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-2400TL arası (5.01 ± 1.48) ve 3200TL'den fazla (4.86 ± 1.24) olan ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanları, aile gelir düzeyi 1600TL ve altında olan ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanlarından (4.29 ± 1.78) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Duygusallık alt boyutu puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=5.16$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-2400TL arası (4.98 ± 1.44), 2401-3200TL arası (4.91 ± 1.68) ve 3200TL'den fazla (4.76 ± 1.35) olan ergenlerin duygusallık alt boyutu puanları, aile gelir düzeyi 1600TL ve altında olan ergenlerin duygusallık alt boyutu puanlarından (4.14 ± 1.99) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Sosyallik alt boyutu puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=4.46$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-2400TL arası (5.54 ± 1.11), 2401-3200TL arası (5.47 ± 1.29) ve 3200TL'den fazla (5.76 ± 0.84) olan ergenlerin sosyallik alt boyutu puanları, aile gelir düzeyi 1600TL ve altında olan ergenlerin sosyallik alt boyutu puanlarından (4.92 ± 1.75) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=7.14$; $p<0.05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile geliri 1601-2400TL arası (5.31 ± 1.04), 2401-3200TL arası (5.13 ± 0.98) ve 3200TL'den fazla (5.31 ± 0.74) olan ergenlerin Duygusal Zeka Ölçeği puanları, aile gelir düzeyi 1600TL ve altında olan ergenlerin Duygusal Zeka Ölçeği puanlarından (4.61 ± 1.48) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5.22. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Aile Tipine Göre t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Tipi	n	\bar{X}	SS	t	p
İyi Oluş	Çekirdek aile	292	5.28	1.40	-2.42	0.02
	Geniş aile	68	5.66	1.52		
Öz Kontrol	Çekirdek aile	292	4.67	1.54	0.72	0.48
	Geniş aile	68	4.51	1.77		
Duygusallık	Çekirdek aile	292	4.64	1.64	-0.99	0.32
	Geniş aile	68	4.86	1.84		
Sosyallik	Çekirdek aile	292	5.41	1.34	0.36	0.72
	Geniş aile	68	5.35	1.42		
DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ	Çekirdek aile	292	5.05	1.08	-1.12	0.26
	Geniş aile	68	5.16	1.41		

Duygusal Zeka Ölçeği ve alt boyutlarına ait puanların aile tipine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5.23. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Ders Dışı Etkinlik Tercihine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Ders Dışı Etkinlik Tercihi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
İyi Oluş	A-Spor	112	5.56	1.30	3.79	0.01	A>B
	B-Tiyatro/sinema	27	4.68	1.52			
	C-Bilgisayar/internet	139	5.21	1.56			
	D-Diğer	82	5.51	1.23			
Öz Kontrol	A-Spor	112	4.87	1.27	3.64	0.01	A>B D>B
	B-Tiyatro/sinema	27	3.88	1.80			
	C-Bilgisayar/internet	139	4.50	1.68			
	D-Diğer	82	4.81	1.67			
Duygusallık	A-Spor	112	4.78	1.64	3.38	0.02	A>B C>B D>B
	B-Tiyatro/sinema	27	3.75	1.78			
	C-Bilgisayar/internet	139	4.65	1.66			
	D-Diğer	82	4.89	1.67			
Sosyallik	A-Spor	112	5.52	1.18	1.16	0.33	
	B-Tiyatro/sinema	27	5.02	1.65			
	C-Bilgisayar/internet	139	5.27	1.53			
	D-Diğer	82	5.56	1.08			
DUYGUSAL ZEKAL ÖLÇEĞİ	A-Spor	112	5.21	0.98	4.89	0.00	A>B D>B
	B-Tiyatro/sinema	27	4.36	1.40			
	C-Bilgisayar/internet	139	4.98	1.25			
	D-Diğer	82	5.26	0.99			

İyi Oluş alt boyutu puanlarının ders dışı etkinlik tercihinin göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3.89$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ders dışı etkinlik olarak sporu tercih eden ergenlerin iyi oluş alt boyutu puanları (5.56 ± 1.30), tiyatro/sinemayı tercih edenlerin iyi oluş alt boyutu puanlarından (4.68 ± 1.52) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Öz Kontrol alt boyutu puanlarının ders dışı etkinlik tercihinine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3.64$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ders dışı etkinlik olarak sporu (4.87 ± 1.27) ve diğer etkinlikleri (4.81 ± 1.67) tercih eden ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanları, tiyatro/sinemayı tercih eden ergenlerin öz kontrol alt boyutu puanlarından (3.88 ± 1.80) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Duygusallık alt boyutu puanlarının ders dışı etkinlik tercihinine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3.38$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ders dışı etkinlik olarak sporu (4.78 ± 1.64), bilgisayar/interneti (4.65 ± 1.66) ve diğer etkinlikleri (4.89 ± 1.67) tercih eden ergenlerin duygusallık alt boyutu puanları, tiyatro/sinemayı tercih eden ergenlerin duygusallık alt boyutu puanlarından (3.75 ± 1.78) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Sosyallik alt boyutuna ait puanların ders dışı etkinlik tercihinine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($p>0.05$).

Duygusal Zeka Ölçeği puanlarının ders dışı etkinlik tercihinine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=4.89$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ders dışı etkinlik olarak sporu (5.21 ± 0.98) ve diğer etkinlikleri (5.26 ± 0.99) tercih eden ergenlerin Duygusal Zeka Ölçeği puanları, tiyatro/sinemayı tercih eden ergenlerin Duygusal Zeka Ölçeği puanlarından (4.36 ± 1.40) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

5.4. Duygusal Zeka ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Tablo 5.24. Duygusal Zeka Ölçeği ile Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi

Alt Boyutlar		PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ	Bireysel	Aile/ Bakım Verenler	Bağlam/ Kaynak
İyi Oluş	r	0.24	0.20	0.24	0.20
	p	0.00	0.00	0.00	0.00
	n	360	360	360	360
Öz Kontrol	r	0.23	0.16	0.21	0.20
	p	0.00	0.00	0.00	0.00
	n	360	360	360	360
Duygusalılık	r	0.29	0.24	0.25	0.27
	p	0.00	0.00	0.00	0.00
	n	360	360	360	360
Sosyallik	r	0.22	0.17	0.20	0.24
	p	0.00	0.00	0.00	0.00
	n	360	360	360	360
DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ	r	0.33	0.26	0.30	0.31
	p	0.00	0.00	0.00	0.00
	n	360	360	360	360

Duygusal Ölçeği İyi Oluş alt boyutu puanları ile Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ($r=0.24$), bireysel ($r=0.20$), aile/bakım verenler ($r=0.24$), bağlam/kaynak (0.20) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki vardır ($p<0.01$).

Duygusal Ölçeği Öz Kontrol alt boyutu puanları ile Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ($r=0.23$), bireysel ($r=0.16$), aile/bakım verenler ($r=0.21$), bağlam/kaynak (0.20) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki vardır ($p<0.01$).

Duygusal Ölçeği Duygusallık alt boyutu puanları ile Psikolojik Sağamlık Ölçeği ($r=0.29$), bireysel ($r=0.24$), aile/bakım verenler ($r=0.25$), bağlam/kaynak (0.27) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki vardır ($p<0.01$).

Duygusal Ölçeği Sosyallik alt boyutu puanları ile Psikolojik Sağamlık Ölçeği ($r=0.22$), bireysel ($r=0.17$), aile/bakım verenler ($r=0.20$), bağlam/kaynak (0.24) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki vardır ($p<0.01$).

Duygusal Ölçeği puanları ile Psikolojik Sağamlık Ölçeği ($r=0.33$), bireysel ($r=0.26$), aile/bakım verenler ($r=0.30$), bağlam/kaynak (0.31) alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki vardır ($p<0.01$).

Tablo 5.25. Duygusal Zekanın Psikolojik Sağamlık Üzerindeki Etkisine Ait Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	B	SH	β	t	p
Sabit	3.75	0.24		15.51	0.00
İyi Oluş	0.12	0.11	0.07	1.02	0.31
Öz Kontrol	0.03	0.03	0.08	1.26	0.21
Duygusallık	0.08	0.03	0.19	2.92	0.00
Sosyallik	0.33	0.22	0.09	1.46	0.14
(Çoklu $R=0.33$; $R^2=0.11$; Düzeltilmiş $R^2=0.10$; $F=10.86$; $p=0.00$)					

Duygusal zeka alt boyutları (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik) birlikte, psikolojik sağamlık değişkenindeki değişimin açıklamaktadır (Düzeltilmiş $R^2= 0.1$; $F=10.86$; $p=0.00$). Psikolojik Sağamlık üzerinde sadece duygusallığın ($\beta=0.19$; $t=2.93$; $p<0.00$) etkili olduğu; iyi oluş ($\beta=0.07$; $t=1.02$; $p>0.05$), öz kontrol ($\beta=0.08$; $t=1,26$; $p>0.05$) ve sosyalliğin ($\beta=0.09$; $t=1.46$; $p>0.05$) anlamlı etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle ergenlerin psikolojik sağamlığı üzerinde sadece duygusallık anlamlı düzeyde etkiye sahiptir.

Tablo 5.26. Duygusal Zekanın Psikolojik Sağamlık Üzerindeki Etkisine Ait Basit Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	B	SH	β	t	p
Sabit	5.15	0.18		27.98	0.00
DUYGUSAL ZEKA	0.71	0.11	0.33	6.60	0.00
(Çoklu R=0.33; R ² =0.11; Düzeltmiş R ² =0.11; F=43.52; p=0.00)					

Duygusal zeka ölçeği genel olarak, psikolojik sağlamlık değişkenindeki değişimin %11'ini açıklamaktadır (Düzeltmiş R²= 0.11; F=43.52; p=0.00). Duygusal zekanın psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinin düşük düzeyde anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($\beta=0.33$; t=6.60; p<0.01). Ergenlerin psikolojik sağlamlığı üzerinde duygusal zekalarının düşük düzeyde etkiye sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir.

V. BÖLÜM

6. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların tartışma ve yorumu yapıp anketteki mevcut veriler analiz edilerek aktarılmıştır.

Psikolojik Sağlık Ölçeği bireysel ve aile/bakım verenler alt boyutları ile cinsiyet arasında ilişki olmadığı, bağlam/kaynak alt boyutunda erkek ergenlerin psikolojik sağlık puanlarının kız öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Cinsiyet ile genel psikolojik sağlık düzeyi arasında ilişki bulunmamıştır. Oktan (2008) tarafından üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik sağlıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi konulu 495 kişi ile yapılan araştırmada kız öğrencilerinin psikolojik sağlıklarının erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum kızların ergenlik dönemine daha erken girmeleri ve ergenlik döneminde erkek ve kadın cinsiyetleri arasındaki farkların daha belirgin olması ile açıklanmaktadır (Bahadır, 2009). Bunun yanında Toprak (2014); Turgut (2015); Oktan (2008); Sipahioğlu (2008); Uçar (2014); Güngörmüş, Okanlı, Kocabeyoğlu (2015: 11) tarafından yapılan çalışmalarda da kızların psikolojik sağlıkları erkeklerden yüksek bulunmuştur. Kız ergenlerin psikolojik sağlıklarının yüksek bulunduğu çalışmaların yanında erkek öğrencilerin de psikolojik sağlıklarının yüksek bulunduğu çalışmalar da vardır. Bahadır (2009) tarafından 342 kişi ile yapılan çalışmada erkek öğrencilerin psikolojik sağlıkları kız öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Clark (1995: 1) tarafından yapılan çalışmada da erkeklerin psikolojik sağlıklarının kızlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Clark ve Bahadır tarafından yapılan çalışmalar bu çalışmada ulaşılan bağlam/kaynak alt boyutunda erkeklerin kızlara oranla daha yüksek psikolojik sağlıkları olduğu sonucunu desteklemektedir. Ayrıca bu çalışmada bağlam kaynak alt boyutu hariç diğer alt boyutlarda ve genel psikolojik sağlık puanında erkek ve kızların psikolojik sağlıkları arasında farklılık bulunmamıştır. Altundağ (2013); Aydoğdu (2013); Harrison ve diğerleri (2002); Maddi ve diğerleri (2006); Sezgin (2012); Balcı (2013); Tümlü ve Reçepoğlu (2013: 207); Terzi (2008); Gökçen (2015); M. Gökmen

(2014) tarafından yapılan çalışmalarda cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasında farklılık bulunmamıştır. Altundağ ve Aydoğdu tarafından yapılan çalışmalar bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Kızların erkeklere veya erkeklerin kızlara göre psikolojik sağlamlıklarının farklı olduğu doğru bir iddia değildir (Aydoğdu, 2013). Cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasında ilişki olmadığı bir çok çalışmada ortaya konulmuştur.

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği bireysel, bağlam/kaynak ve aile/bakım verenler alt boyutları puanlarında ve psikolojik sağlamlık genel puanlarında 9. sınıfta okuyan ergenlerin 10, 11 ve 12 sınıflarda okuyan ergenlerden psikolojik sağlamlık puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Güngörmüş, Okanlı, Kocabeyoğlu (2015: 11); Koç Yıldırım (2014) tarafından yapılan araştırmada gidilen sınıf ve yaşları ile psikolojik sağlamlık arasında bir farklılık bulunmamıştır. Yapılan araştırmalarda bu çalışmanın sonucunu destekleyecek çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada 9. Sınıf öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları en yüksek iken diğer çalışmalarda sınıf ve yaş değişkeni ile psikolojik dayanıklılık arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Bu durum psikolojik dayanıklılık değişkeninin yaş ve sınıftan çok diğer değişkenler tarafından şekillendiği şeklinde değerlendirilmektedir.

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği bireysel alt boyutunda 3 ve daha fazla kardeşe sahip ergenlerin psikolojik sağlamlık puanlarının tek kardeş ve iki kardeş olanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, bağlam/kaynak ve aile/bakım verenler alt boyutlarında farklılık olmadığı bulunmuştur. Oktan (2008); Bahadır (2009); Altundağ (2013) tarafından yapılan çalışmada aile ile ilgili değişkenlerin psikolojik sağlamlıkla ilgili olmadığı bulunmuştur. Bu bulgular bu çalışmanın aile/bakım verenler ve bağlam/kaynak alt boyutları ile aynı sonuçları göstermektedir. Bu durum Oktan (2008) tarafından ergenlerin psikolojik destek kaynaklarını daha çok arkadaş çevresinden sağladıkları ile açıklanmaktadır. Buna karşın bireysel alt boyutta kardeş sayısı 3 ve daha fazla olanların psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek bulunması ile çelişmektedir. Bu durumun nedeninin kardeş sayısı fazla olan öğrencilerin psikolojik destek kaynaklarının kardeş sayısı az olanlara oranla daha fazla olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Psikolojik Sağlamlık leęi bireysel, bağlam/kaynak ve aile/bakım verenler alt boyutlarında psikolojik sağlamlık puanları ile anne eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır Güngörmüş, Okanlı, Kocabeyoęlu (2015: 11) tarafından yapılan araştırmada anne eğitim durumu ile psikolojik sağlamlık arasında ilişki bulunmamıştır ayrıca Koç Yıldırım (2014) tarafından yapılan çalışmada da psikolojik dayanıklılık alt boyutları ile anne eğitim durumu arasında ilişki bulunmamış ve bu çalışma ile aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuca göre eğitim sisteminin psikolojik sağlamlığı yüksek bireyler yetiştirmekten eksik olduğu sonucu değerlendirilmekte ve psikolojik sağlık açısından eğitim sürecinin gözden geçirilmesi dūřünölmektedir. Buna karşın Bahadır (2009); Toprak (2014) tarafından yapılan çalışmalarda anne eğitim durumu ile psikolojik sağlamlık arasında ilişki bulunmuştur. Anne eğitim durumu ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda farklı sonuçlar çıkmasının nedeninin annenin bireysel özellikleri ile eğitim özelliklerinin farklı olmasından kaynaklandığı dūřünölmektedir.

Psikolojik Sağlamlık leği bireysel ve bağlam/kaynak alt boyutlarında baba ilköğretim veya ilköğretim terk ve baba ortaöğretim mezunu olan ergenlerin psikolojik sağlamlık puanlarının baba üniversite/yüksek lisans/doktora mezunu olanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, aile/bakım verenler alt boyutu puanlarında ise anlamlı bir farklılık oluşmadığı bulunmuştur. Genel psikolojik sağlamlık puanlarında baba ilköğretim veya ilköğretim terk ve baba ortaöğretim mezunu olan ergenlerin psikolojik sağlamlık puanlarının baba üniversite/yüksek lisans/doktora mezunu olanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bahadır (2009); Toprak (2014) tarafından yapılan çalışmada anne baba eğitim durumu düşük olanları yüksek olanlara göre psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgular bu çalışmanın bireysel, bağlam/kaynak alt boyutunda ve genel psikolojik sağlamlık puanları ile ulaşılan sonuçları destekler niteliktedir. Güngörmüş, Okanlı, Kocabeyoğlu (2015: 11) tarafından yapılan araştırmada baba eğitim durumu yüksek olan bireylerin psikolojik sağlamlıklarının yüksek olduğu bulunmuştur. Farklı çalışmaların baba eğitim durumu ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide farklı sonuçlar ortaya çıkarmasının nedeni olarak eğitim durumu ile babalık veya iyi babalık

kavramının eğitimden çok bireysel özelliklerle açıklanabileceği şeklinde değerlendirilmektedir. Eğitim sisteminin iyi bir meslek elemanı yetiştirdiği kadar iyi ebeveyn yetiştirmesi gerektiği üzerine düşünülmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Psikolojik Sağlık Ölçeği bireysel, bağlam/kaynak ve aile/bakım verenler alt boyutlarında psikolojik sağlık puanları ile anne ve babanın yaşama durumu açısından anlamlı bir farklılık oluşmadığı bulunmuştur. Bahadır (2009); Toprak (2014); Turgut (2015); Gökçen (2015) tarafından yapılan çalışmalarda da anne babanın sağ olması ile psikolojik sağlık arasında farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir. Bu durumun ergenlerin psikolojik destek kaynaklarının aileden çok arkadaş çevresinden oluştuğu ile açıklanmaktadır (Oktan 2008).

Psikolojik Sağlık Ölçeği bireysel, bağlam/kaynak ve aile/bakım verenler alt boyutlarında psikolojik sağlık puanları ile anne/baba birliktelik durumları açısından anlamlı bir farklılık oluşmadığı bulunmuştur. Bahadır (2009); Altundağ (2013) tarafından yapılan çalışmada anne babanın birliktelik durumu ile psikolojik sağlık arasında farklılık bulunmamıştır ve bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir. Ergenlerin psikolojik olarak sağlıklarını aileden çok arkadaş çevresinden karşılıyor olması bu durumu açıklamaktadır.

Psikolojik Sağlık Ölçeği bireysel, aile/bakım verenler alt boyutlarında aile geliri 1601-2400TL ve 2401-3200TL olan ergenlerin 1600TL ve altı ile 3200TL ve üstü aylık aile gelirine sahip olan ergenlerden psikolojik sağlık puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, bağlam/kaynak alt boyutunda ise 1601-2400TL ve 2401-3200TL aylık aile gelirine sahip olan ergenlerin 3200TL ve üstü aylık aile gelirine sahip ergenlerden psikolojik sağlık puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Genel psikolojik sağlık puanlarında 1600TL ve altı, 1601-2400TL ve 2401/3200TL arası aylık aile gelirine sahip ergenlerin 3200TL ve üstü aylık aile gelirine sahip ergenlerden psikolojik sağlık puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bahadır (2009); S. Taş (2013); Gökçen (2015) tarafından yapılan çalışmada sosyo ekonomik durum ile

psikolojik sağlamlık arasında ilişki bulunmamıştır. Gungormuş, Okanlı, Kocabeyoğlu (2015: 11) tarafından yapılan araştırmada ekonomik durumu yu'ksek olan oğrencinin psikolojik sağlamlığının yu'ksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada ise genel psikolojik sağlamlık ve alt boyutlarında aile geliri ile psikolojik sağlamlık arasında negatif ilişki bulunmuştur. En yu'ksek aile geliri olarak 3201TL ve u'stu aile gelirine sahip oğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının en duşun olduğu, orta seviye olarak kabul edilen 1601-2400 ve 2401-3200TL arası aile gelirine sahip oğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının en yu'ksek olduğu bulunmuştur. Bu bulguları destekleyecek araştırma sonuçlarına ulaşılamamıştır. Fakat ulaşılan diğer çalışmalarda da bir tutarlılık so'z konusu değildir. Bundan dolayı psikolojik dayanıklılık ile aile geliri arasındaki ilişkinin aile gelirinden çok aile u'yelerinin bireysel o'zellikleri ile ilişkili olduğu duşunulmektedir.

Psikolojik Sağlamlık O'leği bireysel, bağlam/kaynak ve aile/bakım verenler alt boyutlarında psikolojik sağlamlık puanları ile sahip olunan aile tipi açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bahadır (2009) tarafından yapılan çalışmada aile yapısı ile psikolojik sağlamlık arasında farklılık bulunmamıştır. Bahadır tarafından yapılan çalışma bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir. Bu durum geniş aile veya çekirdek aile ile psikolojik dayanıklılık arasında bir ilişki olmadığını gostermektedir.

Psikolojik Sağlamlık O'leği bireysel alt boyutunda ders dışı etkinliği diğer olan ergenlerin ders dışı etkinliği spor ve tiyatro/sinema olan ergenlerden psikolojik sağlamlık puanlarının anlamlı du'zeyde daha yu'ksek olduğu, bağlam/kaynak ve aile/bakım verenler alt boyutlarında ders dışı aktivitesi spor, bilgisayar/internet ve diğer olan ergenlerin psikolojik sağlamlık puanlarının ders dışı aktivitesi tiyatro/sinema olan ergenlerden anlamlı du'zeyde daha yu'ksek olduğu bulunmuştur. Genel psikolojik sağlamlık puanlarında ders dışı aktivitesi diğer olan ergenlerin psikolojik sağlamlık puanlarının ders dışı aktivitesi tiyatro/sinema ve spor olan ergenlerden anlamlı du'zeyde yu'ksek olduğu bulunmuştur. Bulgular genel anlamda incelendiğinde gerek alt boyutlarda gerekse psikolojik sağlamlık genel boyutunda ders dışı aktivitesi tiyatro/sinema olan oğrencilerin psikolojik sağlamlık du'zelerinin en duşuk olduğu gorumektedir. Bu durum oğrencilerin tiyatro veya sinema etkinliğine

katılmaları ile psikolojik sağlamlıklarının artırılması yönündeki düşüneyi çürütmektedir. Alanyazında ders dışı aktivite ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi ölçen başka bir araştırma bulunmaması nedeniyle bu alanda başka araştırmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Duygusal Zeka Ölçeği iyioluş, özkontrol, duygusallık, sosyallik alt boyutlarında ergenlerin duygusal zeka puanları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tosun (2015) Soykan (2015), Halilbeyoğlu (2015), Çelenk (2015), B. Özden (2015), Özerbaş (2004), Deniz ve Yılmaz (2004: 21) tarafından yapılan çalışmalarda cinsiyet ile duygusal zeka arasında farklılık bulunmamıştır. Bu durum bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Diğer taraftan erkeklerin duygusal zekalarının daha yüksek olduğu yönünde çalışmalar da vardır (Yıldırım, 2015; Atalay, 2014). Bunun yanında kızların duygusal zekalarının yüksek bulunduğu çalışmalar da mevcuttur (Bircan, 2004; Erol, 2004; Durdu, 2015; Ümit, 2010). Sonuç olarak cinsiyet ile duygusal zeka arasında ilişkinin bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Duygusal Zeka Ölçeği iyioluş alt boyutunda 10, 11, 12. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarının 9. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu, özkontrol alt boyutunda 10. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarının 9, 11 ve 12. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu, duygusallık alt boyutunda 11. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarının 10 ve 12. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu, sosyallik alt boyutunda 10 ve 12. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarının 9. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Genel duygusal zeka puanlarında 11. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarının 9 ve 10. sınıfa devam eden ergenlerin duygusal zeka puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öztürk ve Deniz (2008: 578), Yıldırım (2015), Soykan (2015), Aydın (2010), Durdu (2015), Atalay (2014), Deniz ve Yılmaz (2004: 21) tarafından yapılan çalışmalarda yaş veya sınıf değişkeni ile duygusal zeka arasında ilişki bulunmamıştır. Diğer yandan Yıldırım (2015) tarafından yapılan çalışmada da duygusal zeka ile yaş arasında negatif ilişki olduğu görülmektedir. B. Özden

(2015) tarafından yapılan araştırmada ise sınıf değişkeni açısından bir farklılık bulunmazken yaş yükseldikçe duygusal zekanın arttığı sonucu bulunmuştur. Çalışmalardan elde edilen bulgular ve bu çalışmanın bulguları beraber değerlendirildiğinde duygusal zeka ile yaş veya sınıf arasında tutarlı bir ilişkinin varlığından söz edilemez. Her alt boyutta, genel duygusal zeka boyutunda veya diğer araştırmaların sonuçlarında birbirinden farklı sonuçların ortaya çıkması bunu kanıtlamaktadır.

Duygusal Zeka leği iyioluş, özkontrol, duygusallık, sosyallik alt boyutlarında ergenlerin duygusal zeka puanları ile ergenlerin sahip olduğu kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yıldırım (2015), B. Özden (2015), Yurdakavuştu (2012) tarafından yapılan çalışma da aynı şekilde kardeş sayısının duygusal zeka ile ilişkili olmadığını göstermekte ve bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir. Sonuç olarak ergenlerin kardeş sayıları ile duygusal zekaları birbirlerinden farklı kavramlardır. Bu durum ergenlerin psikolojik olarak aile veya kardeşten daha çok arkadaş evresinden destek aldıklarını göstermektedir.

Duygusal Zeka leği iyioluş alt boyutunda üniversite/yüksek lisans/doktora mezunu anneye sahip olan ergenlerin duygusal zeka puanlarının anneleri ilköğretim mezunu veya ilköğretim terk ve ortaöğretim mezunu olan ergenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, özkontrol alt boyutunda üniversite/yüksek lisans/doktora ve ilköğretim terk veya ilköğretim mezunu anneye sahip olan ergenlerin duygusal zeka puanlarının anneleri ortaöğretim mezunu olan ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu, sosyallik alt boyutunda anneleri üniversite/yüksek lisans/doktora mezunu olan ergenlerin duygusal zeka puanlarının anneleri ilköğretim terk veya ilköğretim mezunu anneye sahip ergenlerin duygusal zeka puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu, duygusallık alt boyutunda ise anne eğitim durumu ile duygusal zeka puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı bulunmuştur. B. Özden (2015), Atalay (2014), Ümit, (2010) tarafından yapılan çalışmaların sonucunda anne eğitim durumu ile duygusal zeka arasında ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu bu çalışmanın duygusallık alt boyutunda bulunan sonucu desteklemektedir. Aynı zamanda Bayraktar (2011), Korkmaz (2008) ve Horrow ve Scheer (2005) tarafından yapılan ve anne eğitim durumu arttıkça duygusal zekanın da arttığı

sonucuna ulaşılan çalışma bu çalışmanın iyioluş, özkontrol, sosyallik alt boyutlarında ulaşılan ve hepsinde niversite/yüksek lisans/doktora mezunu anneye sahip ergenlerin yüksek duygusal zekaya sahip olduklarını gösteren sonucu desteklemektedir. Tüm bu sonuçların yanında Yurdakavuştu (2012) tarafından yapılan çalışmada ise en yüksekte en dşge doğru duygusal zekaya sahip çocukların anne eğitim durumları sırasıyla lise, ilkokul, yüksek lisans, ortaokul mezunu ve okur yazar değil şeklinindedir. Sonuç olarak anne eğitim durumu ile duygusal zeka arasında ilişki olmadığını bulan araştırmalar her ne kadar var olsa da bu çalışmanın sonucunda ve destekleyen diğer çalışmaların sonuçlarında duygusal zeka ile anne eğitim durumu arasında pozitif ilişkinin var olduğu söylenbilir. Bu durum eğitim alan annelerin çocuklarının duygusal zekalarını diğerlerine göre daha fazla geliştirdiklerini göstermektedir. Tüm bu sonuçların sonucunda ilkokul ve ortaokullarda duygusal zeka eğitimlerinin uygulanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Duygusal Zeka leği iyioluş ve özkontrol, duygusallik alt boyutlarında babanın eğitim durumu niversite/yüksek lisans/doktora ve ilköğretim terk veya ilköğretim mezunu olan ergenlerin duygusal zeka puanlarının babanın eğitim durumu ortaöğretim olan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Sosyallik alt boyutunda ise babanın eğitim durumu ile duygusal zeka puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ergenlerin genel duygusal zeka puanlarında babanın eğitim durumu niversite/yüksek lisans/doktora ve ilköğretim terk veya ilköğretim mezunu olan ergenlerin duygusal zeka puanlarının babanın eğitim durumu ortaöğretim olan ergenlerin duygusal zeka puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. B. Özden (2015), Atalay (2014), bayraktar (2011), mit (2010) tarafından yapılan çalışmalarda babanın eğitim durumu ile duygusal zeka arasında ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu bu çalışmada sosyallik alt boyutunda ulaşılan sonucu desteklemektedir. Bununla beraber iyi oluş, özkontrol, duygusallik ve genel duygusal zeka açısından ulaşılan sonuçlarla tamamen aynı sonuçlar bulunmasa da Yurdakavuştu (2012), Horrow ve Scheer (2005), Korkmaz (2008) tarafından yapılan ve babanın eğitim seviyesi arttıka çocuğun duygusal zekası artar sonucuna ulaşılan çalışmalarla kısmen aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda niversite/yüksek lisans/doktora ve lise mezunu babaya

sahip ergenlerin duygusal zekaları ortaokul mezunu babaya sahip ergenlerin duygusal zekalarından daha yüksek çıkmıştır. Bu bulgular daha iyi eğitim alan babaların çocuklarının duygusal zekalarını geliştirme konusunda başarılı olduklarını göstermektedir. Bununla beraber ortaokul seviyesinde duygusal zeka eğitimine ihtiyaç duyulduğu da değerlendirilmektedir.

Duygusal Zeka Ölçeği iyioluş, özkontrol, duygusallık, alt boyutlarında ergenlerin duygusal zeka puanları ile ergenlerin anne-baba hayatta olma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sosyallik alt boyutunda anne-babası ölmüş ergenlerin duygusal zeka puanlarının anne babası sağ olan ergenlerin duygusal zeka puanlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Genel duygusal zeka puanlarında ergenlerin duygusal zeka puanları ile ergenlerin anne babalarının hayatta olma durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sosyallik alt boyutunda anne babası ölmüş ergenlerin sağ olanlardan daha yüksek duygusal zekaya sahip olması ve diğer alt boyutlarda ve genel duygusal zeka puanlamasında anne babanın yaşama durumu ile duygusal zeka arasında ilişki bulunmadığı beklenenin aksi sonuçlardır. Bu alanda yapılacak çalışmalarda anne babanın hayatta olması ile duygusal zeka arasındaki ilişkinin tekrar incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Duygusal Zeka Ölçeği sosyallik, özkontrol, duygusallık, alt boyutlarında ergenlerin duygusal zeka puanları ile ergenlerin anne babalarının birliktelik durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İyioluş alt boyutunda anne babaları boşanmamış ergenlerin duygusal zeka puanlarının anne babaları boşanmış ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Genel duygusal zeka puanlarında ergenlerin anne baba birliktelik durumları ile duygusal zeka arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlar incelendiğinde anne babanın medeni durumu ile duygusal zeka arasında genel duygusal zeka puanlamasında ve üç alt boyutta ilişki olmadığı görülmektedir. Bu sonuç beklenenin aksi bir sonuçtur. Alanyazında duygusal zeka ile ebeveynlerin medeni durumları arasındaki ilişkiyi ölçen başka çalışmaların yapılması faydalı olacaktır. Ek olarak iyi oluş alt boyutunda anne babaları boşanmamış ergenlerin duygusal zekaları anne babaları boşanmış ergenlerden daha yüksek olması aile birliğinin önemini göstermektedir. Okullarda,

seminerlerde, çalıştaylarda bu konunun daha fazla incelenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Duygusal Zeka leği iyioluş, duygusallık, sosyallik alt boyutlarında ergenlerin duygusal zeka puanları ile aylık aile geliri 1601-2400TL, 2401-3200 TL ve 3200 TL ve üstü aile gelirine sahip ergenlerin duygusal zeka puanlarının aylık aile geliri 1600 TL ve altı olan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. zkontrol alt boyutunda aylık aile geliri 1601-2400 TL ve 3201 TL ve üstü olan ergenlerin duygusal zeka puanlarının aylık aile geliri 1600 TL ve altı olan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Genel duygusal zeka puanlarında aylık aile geliri 1601-2400TL, 2401-3200 TL ve 3200 TL ve üstü olan ergenlerin duygusal zeka puanlarının aylık aile geliri 1600 TL ve altı olan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Yurdakavuştu (2012) ve Horrow ve Scheer (2005) tarafından yapılan araştırmalarda ailenin geliri arttıka duygusal zekanın da arttığı bulunmuştur. Bu çalışmada da aynı şekilde 1600TL ve altı aylık aile gelirine sahip öğrencilerin duygusal zekaları hem genel duygusal zeka puanı bakımından hem de alt boyutlar açısından daha yüksek aile gelirine sahip öğrencilere göre daha düşük çıkmıştır. bu sonuç Yurdakavuştu ve Horrow ve Scheer tarafından yapılan çalışmalar tarafından desteklenmektedir. Sonuç olarak bireyin duygusal zekası ile ailenin sahip olduğu aylık gelir arasında pozitif ilişkinin olduğu söylenebilir. Bunun yanında aile geliri ile duygusal zeka arasında ilişki bulunmayan çalışmalar da vardır (Göçet, 2006; Bircan, 2004; Yıldıırım, 2015; Bayraktar, 2011).

Duygusal Zeka leği iyioluş, özkontrol, duygusallık, sosyallik alt boyutlarında ergenlerin duygusal zeka puanları ile aile tipi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durum anne baba haricinde diğer aile büyükleriyle beraber yaşamanın duygusal zeka gelişimi ile ilgili olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Duygusal Zeka leği iyioluş, özkontrol, alt boyutlarında ders dışı aktiviteleri spor olan ergenlerin duygusal zeka puanları ile ders dışı aktivitesi tiyatro/sinema olan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu, duygusallık alt boyutunda ders dışı aktivitesi spor olan ergenlerin duygusal zeka

puanlarının ders dışı aktivitesi bilgisayar/internet olan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu, sosyallik alt boyutunda ise ders dışı aktivite ile duygusal zeka arasında anlamlı bir fark oluşmadığı bulunmuştur. Genel duygusal zeka puanlarında ders dışı aktivitesi spor ve diğer olan ergenlerin duygusal zeka puanlarının ders dışı aktivitesi tiyatro/sinema olan ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Bulgular incelendiğinde ders dışı aktivitesi spor olanların üç alt boyutta ve genel duygusal zeka puanlamasında duygusal zekalarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum spor yapmanın duygusal zekayı olumlu etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Okullarda spor olanaklarının geliştirilmesinin öğrencilerin duygusal zekalarını olumlu geliştireceği değerlendirilmektedir.

Duygusal zeka alt boyutları olan iyioluş, özkontrol, duygusallık ve sosyallik ile duygusal zeka alt boyutlarından bireysel, aile/bakım verenler ve bağlam/kaynak alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Genel duygusal zeka ölçeği puanları ile psikolojik sağlamlık ölçeği alt boyutları olan bireysel, aile/bakım verenler, bağlam/kaynak arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Duygusal zekanın psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinin düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Ergenlerin psikolojik sağlamlığı üzerinde duygusal zekalarının düşük düzeyde etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Aydın (2010) tarafından üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu KTÜ’de okuyan 449 öğrenci ile yapılmıştır. Bu çalışmada psikolojik sağlamlık ile duygusal zeka arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Ayrıca Deniz ve Özer (2014) tarafından yapılan çalışmada da psikolojik sağlamlık ile duygusal zeka alt boyutları arasında anlamlı pozitif ilişki bulunmuştur. Aydın ile Deniz ve Özer tarafından yapılan çalışmalar ile bu çalışmada aynı sonuçlar bulunmuştur. Sonuç şu şekilde özetlenebilir; kişinin psikolojik sağlamlığı arttıkça duygusal zekası da artmaktadır.

SONUÇ

Ergenlerin duygusal zeka özellikleri ile psikolojik sağlıkları arasındaki ilişkinin cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne ve babanın yaşama durumu, anne ve babanın birliktelik durumu, ailenin gelir durumu, aile tipi ve ders dışı ilgilenilen aktiviteler değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmanın olup olmadığı ve ergenlerin psikolojik sağlık düzeyleri ile duygusal zeka özellikleri arasında anlamlı düzeyde ilişkinin olup olmadığı 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında İstanbul İli Avrupa yakası, Küçükçekmece ilçesindeki Zehra Mustafa Dalgıç Ticaret Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sefaköy Anadolu Lisesi ve Küçükçekmece Anadolu Lisesinde 9.10.11.ve 12. sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrenciler arasından tesadüfi küme örnekleme yoluyla 179'u kız, 181'i erkek toplam 360 ergen üzerinde detaylı bir çalışma neticesinde önemli veriler elde edilerek çalışma sonuçlanmıştır.

Bu çalışma öğrencilerin kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla 'Kişisel Bilgi Formu', duygusal zeka düzeylerini belirlemek amacıyla 'Duygusal Zeka Ölçeği' ve Psikolojik sağlıklarını ölçmek amacıyla 'Psikolojik Sağlık Ölçeği' kullanılarak elde edilen bulgular ışığında verilerin analizi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini ortaya koyacak bir model içinde ele alındı. Araştırmada kullanılan anket ile toplanan verilere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar bulundu. Elde edilen sonuçlar tablo şeklinde bulgular bölümünde yorumlandı. Verilerin analizinde SPSS 15.0 paket programı kullanılarak çalışmada doğru bilgiler kazandırılması doğrultusunda çalışıldı.

ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Bu araştırma, İstanbul ili Avrupa yakasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullardan seçilen 360 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Bu araştırmanın farklı liseler ve dengi okullar üzerinde tekrar yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
2. Araştırmanın farklı gelişim evrelerindeki bireyler için yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
3. Duygusal zeka özelliklerinin geliştirilmesi, psikolojik sağlamlığın güçlendirilmesi konusunda hem öğrencilere hem de velilere düşen ödevler konusunda eğitim programlarının oluşturulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, E. (2006). İstanbul İli Fatih İlçesi İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Belirlenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi SBE.
- Akçay, V. H. (2012). Pozitif Psikolojik Sermayenin İş Tatmini İle İlişkisi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2.1, 123-140.
- Akgül, G. (2011). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi SBE
- Aksaraylı, M ve Özgen, I. (2008). Akademik Kariyer Gelişiminde Duygusal Zekanın Rolü Üzerine Bir Araştırma. [Electronic Version] *Ege Akademik Bakış*. 8.2: 755-769 (10 Ocak 2016).
- Alkan, E. (2014). Farklı Cinsel Yönelimlere Sahip Bireylerin Yaşan Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Karşılaştırılması: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi EBE.
- Alkış, B. (2014). İngiltere ve Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslar Arası Öğrencilerde Gözlemlenen Kültürleşme Stresinin Duygusal Zeka, İyimserlik ve Kendini İzleme Değişkenlerini İle İlişkisi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi SBE.
- Alnar, M. (2015). Sağlık Kurumlarında İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Tutumlarının Psikolojik Dayanıklılıktaki Rolü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Altınköprü, T. (1999). *Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Altundağ, Y. (2013). Anne Babası Boşanmış Ergenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Yordayıcı Değişkenler Olarak Yaşam Doyumu ve Yalnızlık, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi EBE.
- Atabek, E. (2006). *Kuşatılmış Gençlik*. 1. Baskı. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Atalay, B. (2014) Ortaokul Öğrencilerinin Duygusal Zekaları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi EBE.
- Atik, E. L. İlişki(2013). Liseli Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki de Öz-yansıtma ve İçgörünün Rolü:

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi SBE.

- Avcı, Ö. (2008). Konuşma Sınıflarındaki Dil Kaygısının Duygusal Zekayla İlişkili Olarak Akılcı-Duygusal, Davranışsal Tekniklerle Azaltılmasına Dair Deneysel Bir Çalışma: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE.
- Aydın, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Umut Düzeyleri İle Psikolojik Sağlımlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE.
- Aydoğdu, T. (2013). Bağlanma Stilleri, Başa Çıkma Stratejileri ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki ilişkilerin incelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.
- Baldık, Ö. (hızl.). (2005). *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Rehberi.* İstanbul: Timaş Yayınları.
- Balcı Çelik S. (2013). The Relationship of Resilience With Attitude Toward Grief in University Students. *Akademic Journal*, 8.12, 832-837.
- Baltaş, Z. (2006). *İnsanın Dünyasını Aydınlatan ve İşine Yansıyan Işık: Duygusal Zeka.* İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bahadır, E. (2009). Sağlıkla İlgili Fakültelerde Eğitime Başlayan Öğrencilerin Psikolojik Sağlımlık Düzeyleri: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 22.2, 104-114.
- Başak, B. E. (2012). Düşük Gelirli Ailelerden Gelen Üniversite Öğrencilerinin Öz Duyarlık, Sosyal Bağlılık ve İyimserlik İle Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişkiler: *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi EBE.
- Bayraktar, Ö. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri İle Duygusal Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Konya: Selçuk Üniversitesi EBE.
- Benard, B. (1991). *Fostering resiliency in kids: Protective factors in the family, school, and community.* Portland, OR: Western Center for Drug-Free Schools and Communities'den Tümlü, *Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Temas Engellerinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Söz konusu bilgiyi Tümlü, Benard'ın kitabından aktarmaktadır).

- Bildirici, F. (2014). Özel Eğitime Gereksinimi Olan Çocuğa Sahip Ailelerde Aile Yüğü İle Psikolojik Dayanıklılık arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Haliç Üniversitesi SBE.
- Binbaşıoğlu, C. (1975). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Bircan, S. (2004). Ergenlerin Duygusal Zekalarının Çatışma Eğilimlerine ve Suç Davranışlarına Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.
- Biol, C. & Atamtürk, H. & Silman, F. & Şensoy, Ş. (2009). Analysis of the Emotional Intelligence Level of Teachers. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 1(2009) 2606–2614'den Durdu, Duygusal Zeka ve Sınıf İklimi Arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Söz Konusu Bilgiyi Durdu, Birol ve Diğerlerinin Makalesinden Aktarmıştır).
- Book, H. E. ve Stein, S. J. (2003). *EQ Duygusal Zeka ve Başarının Sırrı*. M. Işık (çev.). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Bowdon, T. B. (2015). *50 Psikoloji Klasığı Biz Kimiz, Nasıl Düşünürüz, Nasıl Davranırız*. Ö. Çelik (çev.). İstanbul: Pegasus Yayınları (orijinal baskı tarihi 2007).
- Bridge, B. (2003). *Duyguların Eğitimi*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 14. Baskı Ankara: PEGEM Akademi.
- Can, G. (Ed.). (2012). *Rehberlik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Cevizci, A. (1999). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Civelekoğlu, F. (2014). *Mutluluk ve Başarı İçin Fabrika Ayarlarımıza Geri Dönüyoruz*. İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Clark, P. (1995). Risk And Resiliency in Adolescence: The Current status of Research of Gender Differences. *Equity Issues*. 1.1, 1-13.
- Çakar, U. (2002). Duygusal Zekanın Dönüşümcü Liderlik Davranışı Üzerindeki Etkisi: *Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE.
- Çakar, U. ve Arbak, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zekâ İlişkisi ve Duygusal Zekâ. [Elektronik Version] *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6.3: 23-48. (12 Ocak 2016).
- Çakmaklı, K. (1996). *Çocuklarda ve Gençlerde Psiko-sosyal Sağlık*. 2. Baskı. İstanbul: Seha Neşriyat.
- Çaplı, O. *Çocukların Gençlerin Eğitimi*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

- Çataloğlu, B. (2011). Madde Kullanan ve Kullanmayan Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık ve Aile İşlevleri Açısından Karşılaştırılması: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi EBE.
- Çelenk, İ. (2015). Örgütlerde Duygusal Zeka ve Psikolojik Yıldırma: Bir Araştırma: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi SBE.
- Çelik, E. (2013). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Yılmazlık Özelliklerinin Duygusal Dışavurum Açısından İncelenmesi. [Electronic Version] *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 17.2: 221-236. (03 aralık 2015).
- Çetin, F. , Basım, H.N. (2011). Psikolojik Dayanıklılığın İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Tutumlarındaki Rolü. [Electronic Version] "*İŞ, GÜÇ*" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*. 13.3: 79-94. (30 Kasım 2015).
- Deniz, M. E. , Özer, E. (2014). An Investigation of University Students' Resilience Level on The View of Trait Emotional EQ. *Elementary Education Online*. 13.4, 1240-1248.
- Deniz, M.E. , Özer, E. ve Işık, E. (2013). Trait Emotional Intelligence Questionnaire–Short Form: Validity and Reliability Studies. *Education and Science*, 38.169, 407-419.
- Deniz, M. E. , Özer, E. ve Uysal, R. (7-9 Ekim 2015). Çocuk Ve Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Türkçe Formu: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Çocuk Ve Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Türkçe Formu: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *13. Ulusal PDR Kongresi*. Bildiriler Özet Kitabı. Mersin: 97-99
- Deniz, M. E. , Yılmaz, E. (6-9 Temmuz 2004). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Yetenekleri ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkisi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Bildiriler Kitabı. Malatya: 17-26.
- Deniz, M. E. ve Yılmaz, E. (2006). Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Stresle Başa Çıkma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. [Electronic Version] *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3.25: 17–26 (24 Ocak 2016).
- Deveson, A. (2003). *Resilience*. South Australia: Griffin Press.
- Doğan, S. ve Şahin, F. (2007). Duygusal Zekâ: Tarihsel Gelişimi ve Örgütler için Önemine Kavramsal Bir Bakış. [Electronic Version] *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16.1: 231-252. (12 Ocak 2016).
- Döner, A. (2006). *Ergenlik Dönemi Yol Haritası*. 2. Baskı. İstanbul: Gül Yurdu Yayınları.

- Durak, M. (2002). Deprem Yaşamış Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Belirtileri Yordamada Psikolojik Dayanıklılığın Rolü: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi SBE.
- Durdu, İ. (2015). Duygusal Zeka ve Sınıf İklimi Arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi EBE.
- Durmuş, A. (2006). *Ergenlik Dönemi*. 2. Baskı. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Elif Selçuklu, A. (2013). Örgütsel Bağlılığın Bir Yordayıcısı Olarak Kurum Kültürü ve Psikolojik Dayanıklılık: Okul Öncesi Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi EBE.
- Eminağaoğlu, N. (2006). Güç Koşullarda Yaşayan Sokak Çocuklarında Dayanıklılık, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi SBE.
- Eraslan, Ö. (2014). Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Sağlık ile Depresif Belirtiler ve Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişkide Benlik Saygısı, Pozitif Dünya Görüşü ve Umudun Aracı Rolünün İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.
- Ergül, H. S. (2010). *Bütüncül Gelişimin Anahtarı Mevlana Yolu*. Ankara: Sözcü Kitabevi.
- Erol, B. (2004). Üstün Yeteneklerde Duygusal Zeka ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE.
- Folkman, S. ve Lazarus, R. S. (1985). If it Charge it Must Be A Process Study of Emotion and Coping During Three Stage of Collage Examination.[Electronic Version] *Journal of Personality and Social Psychology*, 8.48: 150-170. (02 Ocak 2016).
- Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J. H., Martinussen, M. (2003). *A new rating scale for adult resilience: What are the central protective resources behind healthy adjustment?*, International Journal of Methods in Psychiatric Research, 12, 65-76'dan M. Gökhan Bitmiş, Alptekin Sökmen, Hakan Turgut, (2013). Psikolojik Dayanıklılığın Tükenmişlik Üzerine Etkisi: Örgütsel Özdeşleşmenin Aracılık Rolü. [Electronic Version] *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 15,N N. 2 (2013), s. 27-40.(Söz Konusu Bilgiyi Bitmiş, Sökmen, Turgut; Friborg, Hjemdal, Rosenvinge, Martinussen'in Kitabından Aktarmıştır). (30 Kasım 2015).
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2007). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. A. Dönmez, H. N. Çelen, B. Onur (çev). İstanbul: İmge Kitabevi.
- Gardner, H. (1999). *Çoklu Zeka, Görüşmeler ve Makaleler*. M. Tüzel (çev.). İstanbul: BZD Yayıncılık.

- Gizir, C. A. ve Aydın, G. (2006). Psikolojik Sağlık ve Ergen Gelişim Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk PDR Dergisi*. 3.26, 87-99.
- Goleman, D. (2000). *İş Başında Duygusal Zeka*. Handan Balkara (çev.). 1. Baskı. İstanbul: Varlık Yayınları (orijinal baskı tarihi 1998)
- Goleman, D. (2003). *Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir*. B. Seçkin Yüksel (çev.). İstanbul: Varlık Yayınları (orijinal baskı tarihi 1995)
- Golstein, S. ve Brooks, R. B. (2013). *Handbook of Resilience in Children*. Second Edition. New York: Springer.
- Göçet, E. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi SBE.
- Gökçen, G. (2015). Madde Kullanan ve Kullanmayan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Antalya: Antalya Üniversitesi EBE.
- Gökmen, D. (2009). Kadın Sığınma Evinde Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar İle Eşleri İle Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar Arasındaki Psikolojik Dayanıklılık ve Bağlanma Durumları arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi SBE.
- Gökmen, M. (2014). Özel Eğitim Okulu Yöneticilerinin Psikolojik Dayanıklılık ve İş Doyumları arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İstanbul Örneği): *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul aydın Üniversitesi SBE.
- Güler, A. (2006). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi SBE.
- Güngörmüş, K. , Okanlı, A. , Kocabeyoğlu, T. (2015) Hemşirelik Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılıklarını etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği dergisi*. 6.1, 9-14.
- Gürkan, U. (2006). Yılmazlık Ölçeği: Ölçek geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 39.2, 45-49.
- Gürkan, U. (2006). Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeylerine etkisi: *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi EBE.
- Gürsoy, A. (2005). Liderlikte Duygusal Zeka (Liderlik Özellikleri İle Duygusal Zekalı Liderlere Ulaşılması) Türk Silahlı Kuvvetlerinde Örnek Bir Uygulama: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi SBE.

- Hafızođlu, Ő. (2007). The Relationship Among Emotional Intelligence, Psychological Adjustment And Behavior Problems During Adolescence: *Yayımlanmamıő Yůksek Lisans Tezi*. İstanbul: Bođaziçi Üniversitesi SBE.
- Halilbeyođlu, F. H. (2015). Badminton Sporcularının Duygusal Zekalarının Bazı Deđiőkenlere Gůre İncelenmesi: *Yayımlanmamıő Yůksek Lisans Tezi*. Aksaray: Aksaray Üniversitesi SBE.
- Hançer, M. ve Tanrısevdi, A. (2003). Sosyal Zeka Kavramının Bir Boyutu Olarak Empati ve Performans Őzerine Bir İnceleme. [Electronic Version] *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 27.2: 211-225 (10 Ocak 2016).
- Harrod ve Scheer (2005). An exploration of adolanscent in emotional intelligence in relations to demographic characteristics adolescence. Vol: 40,159, 503- 512'den Yurdakavuştu Y. (2012). İlkůđretim Őđrencilerinde Duygusal Zekâ ve Sosyal Beceri Důzeyleri: *Yayımlanmamıő Yůksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylůl Üniversitesi EBE (sůz konusu bilgiyi Yurdakavuştu, Horrow ve Scheer'in makalesinden alıntılanmıőtır).
- Haynes, N. M. (2005). *Personalized Leadership for Effective Schooling*. [Online]: URL: www.atdp.berkeley.edu/haynes_keynote_04.ppt (Eriőim tarihi: 28.04.2014)'dan Koç Yıldırım, (2014). Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık İle Benlik kurgusu Arasındaki İliőkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamıő Yůksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eđitim Bilimleri Enstitüsü (Sůz Konusu Bilgiyi Koç Yıldırım Haynes'in Makalesinde Almıőtır).
- Judkins, S. ve Rind, R. (2005). *Hardiness, stress, and job satisfaction among home care nurses*. *Home Health Care Management and Practice*, 17.2: 113-118. doi: 10.1177/1084822304270020'dan Ő. Sezgin Nartgůn ve K. Dilan Mor. Őđretmenlerin Gůrüşlerine Gůre Etik Liderlik ve Psikolojik Dayanıklılık İliőkisi. [Electronic Version] *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi*, Cilt 15, N.2 (2015), s.269-290. (Sůz Konusu Bilgiyi Nartgůn ve Mor; Judkins ve Rind'in Kitabından Aktarmıőtır). (03 Aralık 2015).
- Kalkınç, F. (2011). *Okul Evde Başlar*. 23. Baskı. İstanbul: Fer Kitap.
- Karacelil, S. (2014). *Çocuğum Nasıl Daha Zeki Olur*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Kararımak, Ő. (2007). Deprem Yaőamıő Bireylerde Psikolojik Sağlamlığa Etki Eden Kiőisel Faktůrlerin İncelenmesi: Bir Model Test Etme Çalıőması. *Yayımlanmamıő Doktora Tezi*. Ankara: Ortadođu Teknik Üniversitesi SBE.
- Karakůse, R. (2013). *Ben Bůyůdům Çocuk Eđitiminde Ergenlik Psikolojisi*. 1. Baskı. İstanbul: Yediveren Yayınları.
- Karakůse, Ő. , Karakůse, R. (2012), *Çocuk Eđitiminde Babanın Etkisi*. 2. Baskı, İstanbul: Yediveren Yayınları.

- Kavaklı, E. ve Saygılı, S. (2010). *Beyin Gücünü Etkili Kullanma Sanatı*. İstanbul: Nesil Matbaacılık.
- Kayacı, Ü. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Doğum sıraları ve Sosyal İlgî Düzeylerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerini Yordamadaki Rolünün İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.
- Khawaja, A. (2015). Pakistan Telekomünikasyon Endüstrisinde Maneviyat ve Duygusal Zeka Açısından İş Doyumu: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi SBE.
- Kılıç, Ş. D. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Psikolojik Dayanıklılıklarının İncelenmesi, *Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi EBE.
- Kılıçaslan, F. (2009). *On Adımda Duygusal Zeka: Yaşam Boyu Başarıyı Yakalamanın Sırları*. İstanbul: Zen Yayınları.
- Kırmoğlu, H. , Yıldırım, Y. , Temiz A. (2010). İlk ve Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Yılmazlık Düzeylerinin İncelenmesi. [Electronic Version] *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. Cilt 1, N.4 (2010). s.69. (30 Kasım 2015).
- Kızıl, Ş. (2014). Öğretmenlerin Duygusal Zekaları İle Adanmışlıkları Arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Okan Üniversitesi SBE.
- Klag, S. , and Bradley, G. (2004). The Role of Hardiness in Stress and İllness: An Exploration of the Effect of Negative Affectivity and Gender. [Electronic Version] *British Journal of Health Psychology*. 2.9: 137-161. (02 Ocak 2016).
- Koç Yıldırım, P. (2014). Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık İle Benlik kurgusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi EBE.
- Korkman, H. ve Deniz, M. E. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Yükleme Karmaşıklığı Puanlarının Duygusal Zeka ve Akıcı Zeka Çerçevesinde İncelenmesi. [Electronic Version] *Asya Öğretim Dergisi*, 2.2: 27-37. (23 Ocak 2016).
- Korkmaz, B. (2008). İlköğretim 4. Ve 5 Sınıf Öğrencilerinin Anne Babalarının Duygusal Zeka Düzeyleri İle Eğitim Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi EBE.
- Korkut, F. (2007). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma* Ankara: Anı Yayıncılık.
- Koroğlu, G. S. (2006). Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Algılarına Göre Psikolojik Danışmanların Duygusal Zekâ Düzeyleri (Kırıkkale ili

- Örneği): *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi EBE.
- Köse, N. (2009). 7-13 Yaş Çocuklarının Duygusal Zeka Düzeyleri: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE.
- Krovetz, M.L. (1999). *Fostering resiliency: Expecting all students to use their minds and hearts well*. Corwin Press, Inc. , California'dan Tümlü, *Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Temas Engellerinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Söz konusu bilgiyi Tümlü, Benard'ın kitabından aktarmaktadır).
- Kulaksızoğlu, A. (2009). *Ergenlik Psikolojisi*. 11. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurt, N. (2011). Çevik Kuvvet Personelinin Stresle Başa Çıkma Tutumları, Psikolojik Dayanıklılıkları ve İş Doyum Düzeyleri, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.
- Kutanis, R. ve Yıldız, E. (2014). Pozitif Psikoloji İle Pozitif Örgütsel Davranış İlişkisi ve Pozitif Örgütsel davranış Boyutları Üzerine Bir Deneme. [Electronic Version] *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 5.11: 135-154 (03.Aralık 2015).
- Living English Dictionary. (2013). 'Reslient', İstanbul, Kılavuz Yayınları.
- Maboçoğlu, F. (2006). Duygusal Zeka ve Duygusal Zekanın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.
- Maddi, S. R., Harvey, R. H., Kobasa, D. M., Lu, J. N., Perciso, M. and Brow, M. (2006). *The personality construct of hardiness, III: relationships with repression*. *Journal of Personality*, 74(2)'den Aydoğdu, *Bağlanma Stilleri, Başa Çıkma Stratejileri ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE (Söz konusu bilgiyi Aydoğdu, Maddi ve diğerlerinin makalesinden aktarmaktadır).
- Masten, A. S. Reed, M. J. (2002). *Resilience in development*. In C. R. Snyder S. J. Lopez (Eds.), *The handbook of positive psychology* (pp. 74- 88). Oxford University Press'den Gökçen, *Madde Kullanan ve Kullanmayan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Antalya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Söz konusu bilgiyi Gökçen, Masten ve Reed'in kitabından aktarmaktadır).
- Miller, P.H. (2008). *Gelişim Psikolojisi Kuramları*. Z. Gültekin (çev), İstanbul: İmge Yayınları (orijinal baskı tarihi 2001).
- Morgan, C. T. (2011). *Psikolojiye Giriş*. S. Karakaş, R. Eski (Ed.). Konya: Eğitim Akademi Yayınları (orijinal baskı tarihi 1977)

- Motan, İ. (2002). Distinguishing Anxiety and Depression: Hardiness: *Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi SBE.
- Okatan, V. (2008). Üniversite Sınavına Hazırlanan Ergenlerin Psikolojik Sağlıklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE.
- Onur, B. (Hızl.). (2007). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. İstanbul: İmge Yayınları
- Öğülmüş, S. (29-30 Mart 2001). Bir Kişilik Özelliği Olarak Yılmazlık. *I. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu: Nedenler ve Önleme Çalışmaları*. Bildiriler Kitabı. Ankara: 29-30.
- Öveç, Ö. (2012). Okul Öncesi Eğitim Alan 6 Yaş Çocuklarının Bazı Duyguları (sevgi, korku, mutluluk, üzüntü) Resmetmelerinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi EBE.
- Öz, İ. (2005). *Çocuk ve Kişilik*. 5. Baskı. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özbay, H. , Öztürk, E. *Gençlik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özcan, B. (2005). Anne-Babaları Boşanmış ve Anne-Babaları Birlikte Lise Öğrencilerinin Yılmazlık Özellikleri ve Koruyucu Faktörler Açısından Karşılaştırılması, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi EBE.
- Özdemir, M. (2015). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin duygusal Zekaları İle Yaşam Doyumlarının İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi EBE.
- Özden, B. (2015). Yönetim Bilimi Açısında Üstün Yetenekli Çocukların Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi SBE.
- Özden, E. (2010). *Popüler Psikoloji Yayınları*. İstanbul: Stigma Yayınları.
- Özdil, M. (hızl.). (2013). *Çocukların Anormallikleri*. İstanbul: Sayfa Yayınları.
- Özerbaş, S. (2004). Durumlu Öğrenmenin Duygusal Zeka Yeterliliklerinin Geliştirilmesine Etkisi: *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi EBE.
- Öztabağ, L. (1983). *Psikolojide İlk Adım*. İstanbul: İnkılap ve Aka basımevi.
- Öztürk, A. ve Deniz, M. E. (2008). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Yetenekleri İş Doyumları ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. [Electronic Version] *İköğretim Online*. 7.3: 578-599 (23 Ocak 2016).

- Pala Banlı, M. (2009). Sinemadaki Psikoterapist Temsillerinin Duygusal Zeka Bakımından Değerlendirilmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi SBE.
- Parlak, S. (2014). Yüksek Öğretim Kredi Yurtlar Kurumunda Barınan Kız Öğrencilerin Yaşam Anlam Düzeyleri ile Psikolojik Dayanıklılıkları arasındaki İlişki (İstanbul Örneği): *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi EBE.
- Pilavcı, H. (ed.). (2004). *Türk Dili*. 2. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Platnik, R. (2009). *Psikolojiye Giriş*. T. Geniş (çev.), İstanbul: Kaknüs Yayınları (orijinal baskı tarihi 2007)
- Polat, Z. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlıkları İle Öz-Anlayışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi EBE.
- Redhouse Resimli Sözlük. (2008). 'Resilience', İstanbul, SEV Matbacılık.
- Rutter, M. (2006). *Implications of Resilience Concepts for Scientifying Understanding*, Annals of the New York Academy of Sciences, 1094, 1-12. USA: Blackwell Publishing'den S. Knaer ve H. Bayraklı, (2010). Aile Yılmazlık Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliği. [Electronic Version] *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi dergisi*. 11.2: 47-62. (03 Aralık 2015).
- Santrock, J. W. (2012). *Yaşam Boyu Gelişim*. G. Yüksel (çev.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Sayar, K, Bağlan, F. (2014). *Koruyucu Psikoloji Çocuk Eğitiminde Duygusal Rehberlik*. 6. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Saygın, O. *Yedi Düşünce Becerisi*. İstanbul: Karma Kitaplar Gelişim.
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 20.2, 489-502.
- Shapiro, L.E. (2003). *Yüksek EQ'lu Çocuk Yetiştirmek*. Ü. Kartal (çev), İstanbul: Varlık Yayınları (orijinal baskı tarihi 1997)
- Sipahioğlu, Ö. (2008). Farklı Risk Gruplarındaki Ergenlerin Psikolojik Sağlamlıklarının İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi SBE.
- Smith, E. E. , Heksema, S. N. , Fredrickson, B. L. , Caftus, G. R. , Bem, D. J. , Maren, S. (2012). *Psikolojiye Giriş*. Ö. Öncül, D. Ferhatoglu (çev.). Ankara : Arkadaş Yayınevi (orijinal baskı tarihi 2003)
- Soykan, H. (2015). Psikoloji Bölümü ve Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Duygusal Zekaları Bakımından Karşılaştırılması: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi SBE.

- Süzen, B. (2015). 1999 Depremini Yaşamış Bireylerin Psikolojik Dayanıklılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Haliç Üniversitesi SBE.
- Şahin, D. (2014) Öğretmenlerin öz duyarlılıklarının psikolojik sağlık ve yaşam doyumu açısından incelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi EBE.
- Şahin, Y. (2015). Takıntılı Olma Düzeyinin Kişilerin Genel Kaygı, Benlik Algısı ve Psikolojik Dayanıklılık Durumları Açısından Değişimlerinin Eğitim Düzeyleri, Cinsiyetleri ve Kardeşleri Olup Olmamasına Göre İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi SBE.
- Tan, O. (2009). *Depresyon*. 2. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tan, Z. (20-21 Haziran 2009). Yoksullukla Mücadele Bağlamında Başkalarını Yaşatmak İçin Yaşamakta Duygusal Zekanın Rolü Üzerine Bir deneme. *1. Ulusal İyilik Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*. Elazığ: 401-423.
- Tanrikulu, T. , Sülukoğlu, K. , Meşeli, B. (2015). Ergen Psikolojik Dayanıklılığının Ebeveyn Boşanması Açısından İncelenmesi. [Electronic Version] *Psikolojik Danışma ve Eğitim Dergisi*. 1.2: 66-73. (30 Kasım 2015).
- Tarhan, N. (2007). *Duyguların Dili Duygusal Zekaya Yeni Bir Yorum*. 3. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları
- Tarhan, N. (2009). *İnanç Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taş, F. (2007). *Bilimin Işığında Psikoloji ve Dehaları*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Taş, S. (2013). Düzce Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Hemşirelerinde Psikolojik Dayanıklılık, Depresyon ve Algılanan Stresin Değerlendirilmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Düzce: Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Taşgın, E. Ve Çetin F. Ç. (2006). Ergenlerde Major Depresyon: Risk Etkenleri, Koruyucu Etkenler ve Dayanıklılık. [Electronic Version] *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 13.2: 87-94. (16 Aralık 2015).
- Tekin Acar, F. (2001). Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışı İle İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bar Alan Araştırması: *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.
- Tekin, E. (2011). Askeri Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Psikolojik Dayanıklılık ve Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Terzi, Ş. (2005). Öznel İyi Olmaya Karşın Psikolojik Dayanıklılık Modeli, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.

- Terzi, Ş. (2006). Kendini Toparlama Gücü Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3.6, 77-84
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılıkları ve Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3.29, 1-11.
- Tiryaki, Ç. (2006). Ergenlik ve Benlik Kavramı. *Eğitimde Yansımalar*. Aralık 20-22.
- Tiryaki, Ç. (2007). Sorumluluk. *Eğitimde Yansımalar*. Mart 2-6.
- Titrek, O. (2002). Duygusal Zeka Yeterliliklerini İş Yaşamında Kullanma Düzeyi Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3.24, 73-87
- Toprak, H. (2014). Ergenlerde Mutluluk ve Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlık ve Psikolojik İhtiyaç Doyumu: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi EBE.
- Tosun, M. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Duygusal Zeka İle Yabancı Dil Öğrenme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi EBE.
- Tufan, Ş. (2011). Geliştirilen Duygusal Zeka Eğitimi Programının Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerine Etkisi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi EBE.
- Tuncay, H. *Konuşmak Yürek İster Dil İletişim ve Duygusal Zeka*. Ankara: Hacettepe-Taş Kitapçılık.
- Turgut, Ö. (2015). Ergenlerin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin, Önemli Yaşam Olayları, Algılanan Sosyal Destek ve Okul Bağlılığı Açısından İncelenmesi: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi EBE
- Tümlü, G. Ü. (2012). Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Temas Engellerinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.
- Tümlü, G. Ü. , Reçepoğlu, E. (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 3.3, 205-213.
- Uçar, T. (2014). Özel Eğitim Okulu Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin ve Mesleki Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler açısından İncelenmesi (İstanbul İli Avrupa Yakası Örneği): *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi SBE.

- Ulutaş, İ. (2005). Anasınıfına devam Eden 6 Yaş Çocuklarının Duygusal Zekalarına Duygusal Zeka Eğitiminin Etkisi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.
- Usta Ç. Y. (2015) İlkokul Öğretmenlerinin Duygusal Zekaları İle Okul Müdürlerinin Liderlik stilleri Arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi EBE.
- Uyan, A. (2014). Ergenlerde Algılanan Stres İle Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.
- Ümit, N. (2010). Ergenlerin Duygusal Zekaları ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.
- Walls, F. (2006). Strengthening Family Resilience (2 nd ed.). New York: Guilford Publications'dan S. Kaner, H. Bayraklı, C. O. Güzeller. (2011). Anne Babaların Yılmazlık Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. [Electronic Version] *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 12.6: 3-78. (Söz Konusu Bilgiyi Kaner ve Bayraklı Wallss'ın Kitabından Aktarmıştır).
- Williams, A. (2001). A Literature Review on The Concept of Intimacy in Nursing. [Electronic Version] *Journal of Advanced Nursing*. 33.5: 660-667. (02 Ocak 2016).
- Wilkinson, G. (2004). *Stres*. E. Canbek (çev.), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları (orijinal baskı tarihi 2003).
- Yalçın, S. (2013). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İle Stres, Psikolojik Dayanıklılık ve Akademik İyimsizlik arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.
- Yalom, I.D. (2008). *Ergen Terapisi*. Y. Özakardeşler Şallı (çev.), İstanbul: Prestij Yayınları
- Yaşloğlu, M. , M. Pekdemir, I. , Toplu, D. (2013). Duygusal Zeka ve Çatışma Yönetimi Yöntemleri Arasındaki İlişki ve Bu İlişkide Lider Üye Etkileşiminin Rolü. [Electronic Version]. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11.22: 191-220. (12 Ocak 2016).
- Yaylacı Özdemir, G. (2006). Kariyer Planlama ve Gelişimde Duygusal Zeka Faktörü. [Electronic Version] *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21: 73-86. (11 Ocak 2016).
- Yaylacı Özdemir, G. (2008). *Kariyer Yaşamında Duygusal Zeka ve İletişim Yeteneği*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yazgan, Y. (2007). *Ergenlikten Gençliğe*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Yerli, S. (2009). İlk ve Orta Öğretim Okullarındaki Yöneticilerin Duygusal Zeka ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi SBE.
- Yeşilyaprak, B. ve Durmuş. E. (7-9 Mayıs 2007). Lisans Düzeyinde Eğitimde Duygusal Zeka Dersinin Kapsam ve İşlenişi. *International Emotional Intelligence and Communication Symposium (Uluslararası Duygusal Zeka ve İletişim Sempozyumu)*. Bildiriler Kitabı. İzmir:15
- Yıldırım, G. G. C. (2015). Fen ve Sosyal Bilimlerde Öğrenim gören Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekalarının Bazı Alt Boyutlar Yönünden Karşılaştırılması: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi SBE.
- Yılmaz, M. (2002). Duygusal Zeka Düşünme Becerileri Eğitiminin Annelerin duygusal Zeka düzeylerine Etkisi: *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE.
- Yılmaz, R. (2003). Duygusal Zeka ve Din Öğretimi, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.
- Yörükoğlu, A. (2008). *Çocuk Ruh Sağlığı*. 29. Baskı. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yurdakavuştu, Y. (2012). İlköğretim Öğrencilerinde Duygusal Zekâ ve Sosyal Beceri Düzeyleri: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi EBE.

EK: 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Dolduracağınız formlar, **Ergenlerde Psikolojik Sağlık İle Duygusal Zeka Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi** konusu ile ilgili bir yüksek lisans tezi araştırmasında kullanılacaktır. Bu araştırmanın sonuçlarının güvenilir olması açısından sorulara içten ve gerçekçi yanıtlar vermeniz çok önemlidir. Yanıtlarınız tamamen gizli kalacak ve yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır. Bu nedenle adınızı, soyadınızı ve numaranızı yazmanıza gerek yoktur. Hiçbir maddeyi boş bırakmamanız ve bir soruya birden fazla yanıt vermemeniz sonuçların daha sağlıklı değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.
Osman ERGÜN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Engin DENİZ

1. Cinsiyetiniz Kız Erkek
2. Sınıfınız 9.sınıf 10.sınıf 11.sınıf
 12.sınıf
3. Kaç kardeşiniz? Tek çocuğum 2 kardeşiz
 2'den fazla kardeşiz
4. Annenizin eğitim durumu: Okuryazar değil
 İlköğretim veya ilköğretim terk
 Ortaöğretim
 Üniversite/yüksek lisans /doktora
5. Babanızın eğitim durumu: Okuryazar değil
 İlköğretim veya ilköğretim terk
 Ortaöğretim
 Üniversite/yüksek lisans /doktora
6. Anne ve babanız yaşıyor mu?
 annem ve babam sağ annem ve babam öldü

sadece annem yaşıyor sadece babam yaşıyor

7. Anne ve babanızın birliktelik durumu:

evliler Boşandılar Boşanmadılar, ayrı yaşıyorlar

8. Ailenizin gelir durumu: 800-1600 1601-2400 2401-3200

3201 ve üstü

9. Aile tipiniz: çekirdek aile geniş aile

10. Ders dışında ne tür aktivitelerle ilgilenirsiniz?

Spor Tiyatro/Sinema Bilgisayar/İnternet Diğer

Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

EK: 2**DUYGUSAL ZEKA ÖZELLİĞİ ÖLÇEĞİ (TEIQue-SF) KISA FORM**

Yönerge: Lütfen aşağıdaki her ifadeyi o ifadeye katılma ya da katılmama derecenizi yansıtan rakamı daire içine alarak cevaplayınız ifadelerin tam anlamı hakkında çok uzun düşünmeyiniz. Hızlı ilerleyiniz ve kesin cevaplar vermeye çalışınız. Doğru ya da yanlış cevap yoktur.

1-Hiç katılmıyorum 7-Tamamen katılıyorum arasında 7 cevap seçeneğiniz vardır.

İlginiz ve zaman ayırdığınız için teşekkürler.

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle Katılmıyorum

Kesinlikle katılıyorum

1. Genel anlamda, yüksek motivasyonlu birisiyim.	1	2	3	4	5	6	7
3. İnsanlarla etkin bir biçimde başedebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
6. Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
8. Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme yeteneğim vardır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Olayların akışına göre hayatımı düzenlemek benim için genellikle zordur.	1	2	3	4	5	6	7
11. Yakınlarıma, duygularımı göstermekte genelde zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7

ÇOCUK VE ERGEN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıda verilen ifadeleri okuyarak sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyin. (1)Hiç Tanımlamıyor (2) Tanımlamıyor (3) Çok Az Katılıyorum, Tanımlıyor (4) Tanımlıyor (5) Tamamen tanımlıyor anlamına gelmektedir.

Hiç tanımlamıyor	Tamamen tanımlıyor					
1	Saygı duyduğum kişiler var.	1	2	3	4	5
3	Eğitim almak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
5	Ailem /Bana bakanlar beni yakından izler	1	2	3	4	5
6	Ailem /Bana bakanlar benim hakkında çok şey bilir.	1	2	3	4	5
9	Manevi inançlar benim için bir güç kaynağıdır.	1	2	3	4	5
10	İnsanlar benim eğlenceli zaman geçirilecek biri olduğumu düşünür.	1	2	3	4	5
13	Arkadaşlarım tarafından desteklendiğimi hissediyorum.	1	2	3	4	5
15	Okulum a ait olduğumu hissediyorum.	1	2	3	4	5
17	Zor zamanlarımda arkadaşlarım yanımdadır.	1	2	3	4	5
20	Güçlü yönlerimin farkındayım.	1	2	3	4	5

EK: 4 İZİN ONAYI

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.12979663
Konu: Osman ERGÜN

16.12.2015

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsüne)

- İlgi: a) 19.11.2015 tarih ve 518 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 14.12.2015 tarih ve 12862659 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Osman ERGÜN'ün "*Ergenlerde Psikolojik Sağlık İle Duygusal Zeka Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" konulu tezine dair araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, *uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması*, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim - öğretileri aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Veysi ÇİVİLİBAL
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7969-efa2-3b9f-870d-67ac kodu ile teyit edilebilir.

EK-5 ÖZ GEÇMİŞ

OSMAN ERGÜN

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum tarihi: 10.10.1983

Telefon numarası: 0544 721 6636

E-mail: osman_ergun61@hotmail.com

Evlilik durumu: Evli

Cinsiyet: Erkek

Uyruk: TC

Adres: 27 Mayıs Caddesi. Fatih mahallesi. 802. Çıkmaz sokak. Beyatlı
Apartmanı. No:7/10 Küçükçekmece/İstanbul

EĞİTİM DURUMU

2005-2010: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik (İngilizce), Doğu Akdeniz
Üniversitesi.

2011-2016: Psikoloji Tezli Yüksek lisans, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul
(tez aşamasında).

İŞ DENEYİMİ

2010-2011: Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen, Özel Beşikdağ Özel
Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi. Beşikdüzü/Trabzon

2011-2012: Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen, Küçükçekmece
Belediyesi Taştepe Bilgi Evi. Küçükçekmece/İstanbul

2011-2012: Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen (Görevlendirme),
Yüzbaşı Şehit Agah Ortaokulu. Merkez/Bayburt

2012-2013: Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen (Kadrolu), Maden
İlköğretim Okulu. Merkez/ Bayburt

2012-2013: Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen (Kadrolu), Bayburt
İmam Hatip Lisesi. Merkez/Bayburt

2013-(Devam Ediyor): Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen (Kadrolu),
Zehra Mustafa Dalgıç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi.
Küçükçekmece/İstanbul

KİŞİSEL YETENEKLER

Orta düzey İngilizce

İyi derecede bilgisayar kullanımı

BELGELER

Etkili İletişim Eğitimi Katılım Belgesi, *İzğören Akın Eğitim ve Danışmanlık*, 2006.

Avucunuzdaki Kelebek Eğitim Programı Katılım Belgesi, *İzğören Akın Eğitim ve Danışmanlık*, 2006

Başarı Belgesi, *Bayburt Valiliği*, 2012.

Temel Eğitim Kurs Belgesi, *Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğü*, 2012.

Hazırlayıcı Eğitim Kursu, *Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğü*, 2012.

Uyum Eğitimi Semineri Katılım Belgesi, *Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğü*, 2012.

Çocuk ve Okul Kurs Bitirme Belgesi, *Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğü*, 2013

Yeşilay Uluslararası Uyuşturucu Politikaları ve Halk Sağlığı Sempozyumu Katılım Belgesi, *Yeşilay*, 2015.

Çocuk Resimlerini yorumlama Eğitimi, *İstanbul Küçükçekmece Milli Eğitim Müdürlüğü*, 2015.

SERTİFİKALAR

Bilgisayar Sertifikası, *Trabzon/Arsin Halk Eğitim Merkezi*, 1998

Rüya Terapisi Sertifikası, *Physis Thmas Danışma ve Psikoterapi Merkezi*, 2005.

Korkularla Yüzleştirme Terapisi Sertifikası, *Physis Thmas Danışma ve Psikoterapi Merkezi*, 2005.

7-19 Aile Eğitimi Sertifikası, *Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğü*, 2011.